

NUORTEN SATEENKAARITILA VERKOSSA

Saara Mäki-Reinikka
Opinnäytetyö, kevät 2015
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Mäki-Reinikka, Saara. Nuorten Sateenkaaritila verkossa. Helsinki, kevät 2015, 116 s., 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuutta huomioiva verkkonuorisotalo e-Talon internetalustalle. Opinnäytetyön yhteistyötahoina olivat e-Talo ja HeSeta ry. E-Talo on Kalliolan Nuoret ry:n hanke, jonka tarkoituksena on tehdä setlementtiarvoihin perustuvaa sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä ja tarjota erilaisia matalan kynnyksen palveluja nuorille verkossa. E-Talon internetsivuilla on erikseen Tyttöjen e-Talo ja Poikien e-Talo. HeSeta ry on kansalaisjärjestö, jonka tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta jakamalla tietoa seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen ilmaisun moninaisuudesta sekä järjestämällä sateenkaarevaa toimintaa.

Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tuotoksena on verkkopalvelu sateenkaareville nuorille. Opinnäytetyön teoreettinen pohja muodostuu käsitteiden lisäksi Katarina Alangon raportista Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa? (2014) sekä muista aiheita käsittelevistä teoksista. Toiminnallisen osuuden tarkoituksena oli kehittää jo olemassa olevien Tyttöjen e-Talon ja Poikien e-Talon rinnalle Sateenkaaritila, josta nuori saa moninaisuutta huomioivaa tietoa ja tukea eri elämänalueisiin liittyvistä teemoista. Opinnäytetyön kirjallinen osuus toimii raporttina Sateenkaaritilan suunnittelusta ja toteutuksesta. Opinnäytetyön tavoitteena oli, että Sateenkaaritilan toiminta muodostuisi osaksi e-Talon toimintaa ja se pysyisi aktiivisena. Sateenkaaritilan tavoite oli edistää sateenkaarevien nuorten hyvinvointia sekä tuoda sateenkaarevaa teemaa muun väestön tietoisuuteen.

Sateenkaaritila muodostuu samoista palveluista kuin Tyttöjen e-Talo ja Poikien e-Talo. Sateenkaaritilassa on chat, kysy-vastaa-palsta ja valmista tietoa erilaisista nuoruuteen liittyvistä teemoista. Opinnäytetyöprosessin kannalta tietojen kokoaminen teemoja varten muotoutui yhdeksi suurimmaksi osaksi toiminnallista osuutta. Teemoiksi muodostuivat murrosikä, seksi ja seksuaalisuus, media ja pelaaminen, monikulttuurisuus ja moninaisuus, terveys, sosiaaliset suhteet, vanhemmuus sekä väkivalta. Tietoa koottiin ottamalla yhteyttä eri sosiaalialan toimijoihin ja hyödyntämällä heidän internetsivujaan. Sateenkaaritilaa ja sen sisältöä esiteltiin HeSeta ry:n Nuorten ryhmässä sekä e-Talon ohjausryhmän palaverissa. Kehittämisehdotusten ja mietintöjen myötä Sateenkaaritilaa kehitettiin nykyiseen muotoonsa. Sateenkaaritilan avajaisten yhteydessä suunniteltiin toteutettavaksi käyttäjäkysely, jossa käyttäjät voisivat arvioida palvelua.

Asiasanat: seksuaaliset vähemmistöt, sukupuolivähemmistöt, sukupuolisensitiivisyys, nuoret, verkkonuorisotyö, hyvinvointi

ABSTRACT

Mäki-Reinikka, Saara

LGBTI space for youth online.

116 p., 2 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Spring 2015.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this thesis was to create an online youth center for young people who represent sexual and gender minorities. It was planned to be a part of online youth center e-Talo. E-Talo is Kalliola Youth association's project. Its purpose is to carry out youth work based on the settlement values and gender sensitivity. E-Talo offers different kinds of low-threshold online services for young people. E-Talo's website is divided in two gender categories: girls and boys. Another partner for this thesis was HeSeta which is a non-governmental organization. Their aim is to work towards equality by sharing information on sexual orientation and gender expression as well as organizing activity for LGBTI people.

This thesis is a functional study and its production is online service for LGBTI youths. The aim was to develop a whole new category between the existing girl's side and boy's side. So we came up with the idea for Sateenkaaritila. It offers information and support in different kinds of aspects of young people's lives. Gender diversity is taken into account in Sateenkaaritila. The written part of this thesis work as a report for Sateenkaaritila's planning and execution. The goal of this thesis was that Sateenkaaritila would become an active part of e-Talo. The goal of Sateenkaaritila was to improve the well-being of the LGBTI youths and to bring LGBTI theme more visible for the rest of the population.

Sateenkaaritila consists on same services as the rest of the e-Talo. It includes question and answer, chat and information on various themes related to youth. Biggest functional part of this thesis was to gather the information for the themes. The themes were media and gaming, multiculturalism, puberty, parenting, health, sex and sexuality, social relations, violence. Information was collected by contacting various professionals in social work's field and using their websites.

Idea of Sateenkaaritila and its contents were presented in HeSeta's youth group and in e-Talo's guidance group. After development propositions Sateenkaaritila settled into its current form. A user survey was planned to open together with the opening of Sateenkaaritila.

Keywords: sexual minorities, gender minorities, gender sensitivity, adolescence, online youth work, well-being

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 SATEENKAAREVAT KÄSITTEET	8
2.1 Hlbtq ja sateenkaarevuus	9
2.2 Seksuaalivähemmistöt.....	10
2.3 Sukupuolivähemmistöt	10
2.4 Sukupuolisensitiivisyys.....	12
3 NUORUUS IKÄVAIHEENA.....	13
3.1 Nuoruusiän kehitystehtävät	13
3.2 Nuorten vapaa-aika ja ihmissuhteet	16
4 SATEENKAARINUORTEN HYVINVOINTI	18
5 NUORISOTYÖN MUOTOJA.....	22
5.1 Verkkonuorisotyö.....	22
5.2 Työ sateenkaarinuorten parissa	25
6 YHTEISTYÖTAHOT	27
6.1 E-Talo.....	27
6.2 HeSeta ry	28
7 SATEENKAARITILA	30
7.1 Tarkoitus ja tavoite	30
7.2 Suunnittelu	31
7.3 Toteutus	32
7.3.1 Teemojen toteutus	33
7.3.2 Esittely kohderyhmälle ja ammattilaisille.....	36
7.3.3 Loppuvaiheen toteutus.....	38
7.4 Palaute ja arviointi	39
8 POHDINTA	41
8.1 Eettisyys ja luotettavuus.....	42
8.2 Ammatillinen kasvu	43
LÄHTEET	47
LIITE 1: Sateenkaaritilan esittely.....	51
LIITE 2: Teemat	52

1 JOHDANTO

Opinnäytetyönäni oli kehittää seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten tarpeisiin vastaava internetissä toimiva nuorisotalo. Tarkoituksena oli luoda turvallinen, matalan kynnyksen palvelu, josta seksuaali- ja sukupuolivähemmistöä edustava nuori saa tietoa ja ammatillista tukea eri elämäntilanteisiin. Matalan kynnyksen palvelulla tarkoitetaan sellaista palvelua, joka on helposti asiakkaiden saatavilla. Tarve tällaiselle sateenkaarevalle palvelulle on olemassa, sillä internetissä ei ole paljoakaan suomenkielisiä, luotettavia palveluita seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville nuorille. Tästä tarpeesta syntyi opinnäytetyöni toiminnallinen osuus Sateenkaaritila.

Opinnäytetyöni toiminnallisen osuuden toteutin yhteistyössä HeSeta ry:n ja e-Talon kanssa, jotka molemmat toimivat sosiaalialan kentällä tehden yhteistyötä erityisesti nuorisotyön merkeissä. HeSeta ry on kansalaisjärjestö, joka tukee seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia ihmisiä muun muassa vertais-tuen keinoin (HeSeta ry 2014 A). E-Talo, jonka taustaorganisaatio on Kalliolan Nuoret ry, taas tekee setlementtiarvoihin perustuvaa sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä, jonka kohderyhmänä ovat 10–28-vuotiaat nuoret ja nuoret aikuiset (e-Talo i.a. A). E-Talo on avattu vuonna 2014 ja sen tärkein työmuoto on verkossa tapahtuva nuorisotyö. Sekä HeSeta ry:n että e-Talon panos Sateenkaaritilalle on olennainen. E-Talo tarjoaa internetalustan ja toimintamuodon, kun taas HeSeta ry tuo työhön omaa osaamistaan sateenkaariteemoista ja hlbtq-ihmisistä ja heidän kohtaamisestaan.

Opinnäytetyöprosessi lähti käyntiin keväällä 2014 suorittaessani työharjoittelua HeSeta ry:llä. Osallistuin HeSeta ry:n ja e-Talon yhteistyöpalaveriin, jossa oli tarkoitus pohtia ja kehittää seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen huomioimista e-Talon internetsivuilla. Tartuin aiheeseen, koska oma kiinnostukseni seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajien hyvinvoinnin edistämistä kohtaan on suuri. Halusin myös syventää tietojani sukupuolen moninaisuudesta ja seksuaalisuuden muodoista omaa ammatillisuuttani ja mahdollisia jatko-opintojani ajatel-

len. Nuoriso- ja verkkotyö taas olivat minulle suhteellisen vieraita alueita, joten koin, että opinnäytetyöni haastaa minua myös uuden äärelle. Lisäksi koin tärkeäksi sen, että opinnäytetyöstäni jää jotakin konkreettista yhteistyötahoilleni. Aiheeni nousi suoraan työelämän edustajilta, joten siitä on varmasti hyötyä myös heille. Ammatillisiksi tavoitteikseni asetin uusiin työmuotoihin perehtymisen, projektiluontoiseen työskentelyyn tutustumisen sekä pitkäjänteiseen työskentelyyn vaadittavan kärsivällisyyden kehittämisen. Ammatilliset tavoitteeni selkenivät ja muotoutuivat entisestään opinnäytetyöprosessin edetessä.

Opinnäytetyön lähtökohtana oli tuoda e-Talon internet-alustalle jo olemassa olevien Tyttöjen e-Talon ja Poikien e-Talon rinnalle sukupuolineutraali vaihtoehto, josta löytyisi tietoa seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuudesta. Sukupuolineutraalilla vaihtoehdolla tarkoitetaan tässä sitä, että Sateenkaaritilaan ovat tervetulleita kaikki nuoret sukupuolen ilmaisusta riippumatta. Sateenkaaritilaan oli tarkoitus kerätä tietoa eri teemoista, joita ovat muun muassa seksi ja seksuaalisuus, väkivalta, murrosikä sekä terveys. Näistä teemoista sivujen käyttäjä saa aiheeseen liittyvää informaatiota. Lisäksi Sateenkaaritilassa on chat ja kysy-vastaa-palsta. Oma tehtäväni projektissa oli toimia mukana suunnittelu-prosessissa, alkuvaiheen markkinoinnissa sekä kerätä ja koota teemojen sisällöt hyödyntäen muiden samalla työkentällä toimivien yhteistyötahojen osaamista.

Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutus ja sen raportointi. Tämän lisäksi aihetta tulee lähestyä myös teoreettisesti. Teoreettisen viitekehyksen kautta käytännön toteutusta perustellaan ja tarkastellaan. Kuitenkaan ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa toiminnallista opinnäytetyötä koko teorian näkökulmasta. (Vilka & Airaksinen 2003, 9, 42–43.) Tässä opinnäytetyössä perustelen valintoja ja opinnäytetyön tarvetta pohjaten aikaisempiin tutkimustuloksiin aiheesta sekä avaan opinnäytetyön aihetta sateenkaarevin käsittein. Vuonna 2012 käynnistyi Setan ja Nuorisotutkimusseuran yhteistyöhanke Hyvinvoiva sateenkaarinuori, jonka tuloksena julkaistiin Katarina Alangon raportti Mitä kuuluu sateenkaarinuorille

Suomessa? (2014). Hyödynnän tutkimuksen tuloksia ja perustelen niihin pohjaten opinnäytetyöni tarvetta.

2 SATEENKAAREVAT KÄSITTEET

Vähemmistön käsite itsessään on laaja. Siihen voidaan laskea kuuluvaksi esimerkiksi etniset, kielelliset ja uskonnolliset vähemmistöryhmät. (YK 2013.) Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohdalla voidaan ajatella vähemmistöstatuksen syntyvän siitä ajatuksesta, että suurin osa väestöstä on heteroja ja he kokevat kuuluvansa syntymässä määriteltyyn sukupuoleen. Monien vähemmistöjen ongelma on näkymättä jääminen. Etenkin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohdalla tämä on yleistä, koska vähemmistöasemaa ei voi päätellä ulkoisista seikoista. Joskus kuvitellaan, etteivät seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ihmiset käytä joitain palveluja laisinkaan, vaikka tosiasiasa kyse on siitä, ettei asia tule esiin. Tällainen harha on yleinen ammattilaisten keskuudessa. (Jämsä 2008 A, 21.)

Suomessa homoseksuaalisuuden hyväksyminen yhteiskunnallisella tasolla on tuore ja edelleen keskeneräinen asia. Homoseksuaaliset teot aikuisten välillä dekriminisoitiin vuonna 1971. Homoseksuaalisuus oli sairausluokituksessa kuitenkin vuoteen 1981 asti ja vasta vuonna 1996 tuli Suomessa käyttöön WHO:n ICD 10-luokitus, jossa todetaan, että sukupuolista suuntautumista siinänsä ei tule pitää häiriönä. (Nissinen 2006, 135–136.) Yhteiskunnassa on edelleen syrjiviä ja poissulkevia rakenteita, joiden vaikutus seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluviin ihmisiin on arkipäiväistä.

Sateenkaarilippu on seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ihmisten tunnetuin symboli. Sanfransicolainen taiteilija Gilbert Baker suunnitteli lipun paikallisen hlbtiq-yhteisön symboliksi vuonna 1978. Nykyisin sateenkaarilippu on tunnettu joka puolella maailmaa ja se on myös hyväksytty virallisesti lipuksi. Sateenkaarilippu sekoitetaan usein rauhanlippuun, jonka juuret ovat Italiassa. Rauhanlipussa on seitsemän raitaa ja siinä lukee pace tai peace. Sateenkaari-
pusta on olemassa erilaisia versioita, mutta tunnetuin on kuusiraitainen, jossa väreinä ovat punainen, oranssi, keltainen, vihreä, sininen ja violetti. Sateenkaa-

rilipun myötä sateenkaaren värit on yhdistetty seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyviin teemoihin. (Sateenkaariyhteisöt ry i.a.)

Keskeisten käsitteiden tunteminen on merkittävässä osassa syventyessämme aiheeseen. Käsitteiden avaamisen pohjalla on Setan HlbtqiQ-sanasto, joka on seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvien käsitteiden sanakirja. Käsitteet muuttuvat kuitenkin jatkuvasti ja Setan sanasto onkin kuva tästä ajasta. (Seta ry i.a.) Esimerkiksi seksuaalisen suuntautumisen määrittely on kulttuurisidonnaista ja historiallisesti muuttuvaa (Nissinen 2006, 130).

2.1 HlbtqiQ ja sateenkaarevuus

HlbtqiQ-lyhenne tulee sanoista homot, lesbot, bit, transihmiset, intersukupuoliset ja queerit. Lyhenteestä on olemassa erilaisia versioita. Tunnettu englanninkielinen lyhenne on lgbti (lesbian, gay, bisexual, transgender, intersex). (Seta ry i.a.) Lyhennettä voi käyttää puhuttaessa yleisesti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvistä asioista. Voidaan puhua esimerkiksi hlbtqiQ-ihmisistä, hlbtqiQ-tapahtumista ja hlbtqiQ-näkökulmasta.

Sateenkaareva taas on adjektiivi, jota voidaan käyttää määrittelemään kaikkia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyviä asioita hlbtqiQ-lyhenteen lisäksi (Seta ry i.a.). Opinnäytetyössäni kirjoitan sateenkaarevista nuorista ja sateenkaarevasta toiminnasta. Sateenkaareva on uudehko termi, joka on saanut hyvin jalansijaa arkikielessäkin. Sateenkaarevan lisäksi käytetään myös etuliitettä sateenkaari-, joka on helppo liittää lähes mihin vain. Tavallisimpia esimerkkejä ovat sateenkaariperheet ja sateenkaarinuoret. Sana sateenkaari liitetään siis usein itsessään jo seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin.

2.2 Seksuaalivähemmistöt

Homot, lesbot ja bi kuuluvat seksuaalivähemmistöihin, kun taas seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuteen kuuluvat edellä mainittujen lisäksi myös heterot. Seksuaalinen suuntautuminen määrittyy sen mukaan, ketä kohtaan henkilö tuntee emotionaalista ja/tai eroottista vetovoimaa. Aseksuaalinen ihminen taas voi olla esimerkiksi hetero, homo, lesbo tai bi, joten aseksuaalisuus itsessään ei ole seksuaalinen suuntautuminen. Aseksuaalisuus tarkoittaa seksuaalisen kiinnostuksen tai halun puutetta. (Seta ry i.a.)

Homo on henkilö, joka tuntee emotionaalista ja/tai eroottista vetoa pääosin samaa sukupuolta kohtaan. Homo voi viitata sekä miehiin että naisiin. Yleisesti kuitenkin ajatellaan, että homo on miespuolinen henkilö. Homoseksuaalisuus on yksi seksuaalinen suuntautuminen. Lesbo on nainen, joka tuntee emotionaalista ja/tai eroottista vetoa pääosin toisia naisia kohtaan. Lesbous onkin siis toinen nimitys homoseksuaalisuudelle silloin, kun kyse on naispuolisesta henkilöstä. Bi on henkilö, joka voi tuntea emotionaalista ja/tai eroottista vetoa sekä miehiä että naisia kohtaan. Bi ei välttämättä myöskään koe, että kohteen sukupuolella on mitään merkitystä. Biseksuaalisuus on homoseksuaalisuuden lisäksi seksuaalinen suuntautuminen. (Seta ry i.a.)

2.3 Sukupuolivähemmistöt

Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat transihmiset, intersukupuoliset ja muunsukupuoliset (Seta ry i.a.). Yhteiskunnassamme sukupuoli nähdään usein identiteetin rakentajana ja itsessään identiteettinä. Sukupuoleen liitetään monesti myös erilaisia vaatimuksia. (Hyvärinen, Riitaoja & Särkelä 2014, 69.) Jokaisella ihmisellä on kuitenkin oma kokemus sukupuolestaan tai sukupuolettomuudestaan eli sukupuoli-identiteetti (Seta ry i.a.). Identiteetti on keskeinen osa ihmisen psyykkistä ja sosiaalista olemassaoloa. Se voidaan jakaa kahteen luokkaan: sosiaaliseen ja henkilökohtaiseen identiteettiin. Samaistuminen erilaisiin ryhmiin tai sosiaalisiin luokkiin muodostaa sosiaalisen identiteetin, johon pyritään usein

liittämään myönteisiä arvoja. Tämä samaistuminen vaikuttaa myös merkittävästi yksilön itsetuntoon. Henkilökohtainen identiteetti taas tarkoittaa oman ainutlaatuisuuden tunnistamista ja tarvetta tulla nähdyksi yksilönä. Identiteetti vaikuttaa suuresti terveyteen ja hyvinvointiin. (Nissinen 2006, 137–138.) Tästä syystä yksilön kokemus omasta sukupuolestaan ja sen hyväksymisestä on merkittävä hyvinvoinnin näkökulmasta.

Transihminen on yleiskäsite, jolla voidaan kuvata kaikkia ihmisiä, joiden sukupuoli-identiteetti tai sukupuolen ilmaisu poikkeaa odotuksesta sille sukupuolelle, johon heidät on syntymässä määritetty. Trans-määritelmä ei kerro ihmisen seksuaalisesta suuntautumisesta. Transihmisiä ovat transsukupuoliset, transgenderit ja transvestiitit. (Seta ry i.a.)

Transsukupuolisen ihmisen kokemus omasta sukupuolestaan ei vastaa hänen syntymässä määritettyä sukupuoltaan ja transsukupuolinen ihminen voikin korjauttaa kehoaan vastaamaan kokemaansa sukupuolta. Transgender taas voi kokea itsensä sukupuolettomaksi tai hän voi myös elää mieheyden ja naiseuden rajalla. Transgender on siis ihminen, jonka sukupuoli on omanlaisensa yhdistelmä mieheyttä ja naiseutta. Muunsukupuolisuudella tarkoitetaan usein samaa asiaa kuin transgenderillä. Transvestiitti on henkilö, joka voi eläytyä sekä miehen että naisen sukupuoleen. Transvestiitillä on tarve ilmentää aika ajoin molempia sukupuolia esimerkiksi pukeutumalla. On tärkeää huomata, että transvestisuus sukupuolen ilmaisuna on eri asia kuin transvestinen fetisismi, jolloin pukeutuminen liittyy seksuaalisuuden toteuttamiseen. Transvestisuus sukupuolen ilmaisuna on myös eri asia kuin drag, jolloin eri sukupuolen ilmaiseminen on tilapäistä, eikä ole tiiviisti identiteettiin liittyvää. Transihmisyys käsitteää siis nämä kaikki ja toimii yleismääritelmänä. (Seta ry i.a.)

Intersukupuolinen ihminen on henkilö, jonka fyysiset tekijät ja ominaisuudet eivät ole yksiselitteisesti miehen tai naisen. Intersukupuolisuus on synnynnäinen tila ja siihen liittyvät usein esimerkiksi epätyypilliset ulkoiset tai sisäiset sukuelimet. Intersukupuolinen lapsi tietää usein itse, mihin sukupuoleen kuuluu. (Seta

ry i.a.) Tästä syystä olisi äärimmäisen tärkeää, etteivät lapsen vanhemmat tai lääkärit tee päätöstä lapsen sukupuolesta lapsen syntymän hetkellä.

Queer taas on poliittinen ja akateeminen näkökulma, joka kyseenalaistaa yhteiskunnassa vallitsevia normeja. Queer-identiteetin voi myös omaksua ihminen, joka ei koe, että perinteiset sukupuolta ja suuntautumista kuvaavat määritelmät kuvaavat häntä. (Seta ry i.a.)

2.4 Sukupuolisensitiivisyys

Sukupuolisensitiivisyys voidaan nähdä monella eri tavalla. E-Talon internetsivuilla sukupuolisensitiivisyys määritellään tarkoittavan herkkyyttä huomioida sukupuolen erilaiset vaikutukset nuoren kasvaessa aikuiseksi. Sukupuolisensitiivisessä tyttö- ja poikatyössä taas tunnistetaan erilaisia tapoja olla tyttö ja poika sekä pyritään purkamaan ja avaamaan sukupuolirooleja sekä sukupuolittuneita käyttäytymismalleja. Tarkoitus olisi, että sukupuolisensitiivinen tyttö- ja poikatyö tukisi yksilön omaa identiteettiä ja tapaa ilmentää sukupuoltaan. (e-Talo i.a. B.)

Aiemmin mainitussa tulkinnassa jo itsessään jaetaan sukupuoli kaksinapaisesti tyttöihin ja poikiin, kun sukupuoli voidaan määritellä laajemminkin. Toisesta näkökulmasta sukupuolisensitiivisyyttä voisi lähestyä syvemmin niin, ettei jaottelua tehtäisi lainkaan. Käytännössä tämän kaltainen sukupuolisensitiivisyys näkyisi esimerkiksi virallisissa lomakkeissa, joissa tällä hetkellä tulee valita joko nainen tai mies. Transihmiselle tai intersukupuoliselle valinta saattaa olla haasteellinen ja epämukava. Lomakkeita voisi uudistaa siten, että lisäisi rinnalle vaihtoehdon ”muu” tai poistaisi kysymyksen kokonaan. Tällaisten esimerkkien kaltaiset käytänteet kertovat siitä, ettei yhteiskunnan tarjoamilla palveluilla ole valmiuksia kohdata sateenkaarevia nuoria. Etenkin sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret kokevatkin, että kohtaamisessa on suuria puutteita. (Alanko 2014, 43.)

3 NUORUUS IKÄVAIHEENA

Nuorisolaissa (2006/72) nuoreksi määritellään kaikki alle 29-vuotiaat henkilöt. Opinnäytetyön pohjana toimivan Katarina Alangon (2014) tutkimuksen tutkimuskysymyksiin vastasi 1619 15–25-vuotiasta henkilöä (Alanko 2014, 12). E-Talo taas määrittää toimintansa kohderyhmäksi kaikki 10–28-vuotiaat nuoret ja nuoret aikuiset (e-Talo i.a. A). Edellä mainittujen perusteiden vuoksi tässä opinnäytetyössä käsite nuori viittaa 10–28-vuotiaisiin henkilöihin.

3.1 Nuoruusiän kehitystehtävät

Lähtökohtana nuoruusiän määrittelyssä voidaan iän lisäksi pitää fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä sekä ihmisen yhteiskunnallista vastuuta ja lainsäädännöllisiä oikeuksia. Sitä milloin lapsi kasvaa nuoreksi, tai nuori aikuiseksi on vaikea käsitellä tarkkojen ikärajojen sisällä. Kysymys on peräkkäisistä kehitysvaiheista, joiden kautta lapsi siirtyy aikuisuuteen. (Kinnunen 2011, 22–23.)

Nuoruus onkin kehitysvaihe, joka tuo mukanaan haasteita. Haasteiden ratkomisen lisäksi lapsuuden kokemukset jäsentyvät uudelleen ja nuoren mieli rakentuu kohti yksilöllisyyttä. (Aalberg 2006, 28.) Yksilöityminen onkin nuoruusiän kannalta tärkeä vaihe. Nuori kasvaa riippuvuudesta riippumattomuuteen ja ryhmäidentiteetistä yksilölliseen identiteettiin. Nuoruusikä on ihmisen persoonan kehityksessä viimeinen nopean kehityksen ja muutoksen vaihe ennen aikuisuutta. Siihen kuuluu olennaisena osana kypsymättömyys. Vaikka nuori olisi fyysisesti kypsä, hänen mielensä ei välttämättä ole täysin valmis. (Pylkkänen 2006, 14–15.)

Nuoruusikää voidaan käsitellä kehityksellisenä prosessina, johon kuuluu erilaisia kehitystehtäviä. Kehitystehtävien kautta siirrytään lapsuudesta aikuisuuteen. Jokainen kehityksellinen muutos edellyttää luopumista jostain turvallisuuden ja

mielihyvän lähteestä. Vastavuoroisesti nuori saavuttaa uusia lähteitä itsearvotukselle ja mielihyvälle. Nuoruusikä on henkilökohtaisen löytämisen aikaa. Sitä on kuvailtu myös normatiiviseksi kriisitilanteeksi ja väistämättömän kehityksellisen häiriön vaiheeksi. Tähän ikävaiheeseen liittyy olennaisesti muutokset ja emotionaalisen tilan vaihtelut. Tällaista tilaa saatettaisiin pitää epänormaalina kaikissa muissa elämän vaiheissa, mutta nuoruusiässä se merkitsee aikuisuuden hiljattaista rakentumista. (Parsons 2014, 64.)

Varhaisimpia nuoruusiän kehitystehtäviä on oman seksuaalisesti kypsän ruumiin haltuunotto. Nuoren on käsiteltävä se seikka, että hän on tullut lisääntymiskykyiseksi aikuiseksi. Tähän liittyy ilon lisäksi myös pulmia ja vaaroja. Lapsuusvuosien leikit, joissa nuori fantasioi olevansa aikuinen ovat pian totta. Lapsuusiän ruumiinkuvan menettämisen tunne voi saada nuoren tuntemaan, että hänet on jätetty yksin omaan ruumiiseensa. Myös murrosiän mukanaan tuomat muutokset saattavat herättää ristiriitoja. Nuoren sisäisen maailman myllerryksen vuoksi paineet nuoren egolle ovat valtavat. Tarve olla samanlainen kuin muut ja pelko nolatuksi tulemisesta kasaavat paineita. Lisäksi ulkoiset muutokset saattavat saada nuoren kokemaan epävarmuuden tunteita. Vartalon muutokset ovat epätasaisia eikä niitä voi hallita. Usein todelliset ja kuvitellut erot vartalon kanssa ja osien muodossa vääristyvät ja niitä liioitellaan. Tämä voi johtaa siihen, että ominaisuuksia piilotellaan esimerkiksi vaatteilla. Toisaalta taas jotkut nuoret painottavat seksuaalisia ominaispiirteitään. Tämä voi johtua halusta hakea varmennusta siihen, että heidän seksuaalinen ruumiinsa on hyväksyttävä tai siitä että he haluavat juhlia omaa heräävää seksuaalisuuttaan. (Parsons 2014, 65–66.) Kehitystehtävästä selviytyäkseen nuoren on hyväksyttävä oma muuttunut kehonsa (Kinnunen 2011, 22–23).

Nuoruusiän toinen kehitystehtävä on elämänmittaisesta vanhempiin kohdistuvasta riippuvuudesta luopuminen ja siirtyminen kohti emotionaalista itsenäisyyttä. Nuori on usein ristiriidassa sen asian kanssa, että hän toisaalta haluaa tulla itsenäiseksi aikuiseksi, mutta toisaalta hän toivoo huolenpitoa. Nuori sekä pelkää että kaipaa läheisyyttä ja liikkuu niiden ääripäissä. Lopulta nuoren on alet-

tava luottaa omiin voimavaroihinsa ja samalla luovuttava pikkuhiljaa turvautumisestaan vanhempiensa tukeen. (Parsons 2014, 68.)

Kolmantena kehitystehtävänä on kypsän seksuaalisen rakenteen vakiinnuttaminen. Sen lisäksi, että nuoren on tultava toimeen viettipaineiden ja uuden ruumiinkuvansa kanssa, hänen on myös otettava haltuun maskuliinisuuden tai feminiinisuuden merkitys itselle. Myös identiteetin ja yksilöllisen omantunnon kehittymistä voidaan pitää kehitystehtävänä. (Parsons 2014, 70–72.) Identiteetti pitää sisällään muun muassa minäkuvan, itsetunnon, oman maailmankuvan ja itselle luontaisen tavan elää ja toimia (Kinnunen 2011, 25). Tähän vaiheeseen sisältyy luopuminen vanhempiin liittyvistä mielikuvista auktoriteettihahmoina. Tämä luopuminen voi vapauttavuuden lisäksi olla yksi ahdistavista aikuiseksi kasvamisen puolista. Sen myötä nuorelle voi syntyä tyhjyyden ja yksinäisyyden tunteita. Kun nuori pystyy luopumaan menneisyyden siteistä, ikätovereista ja ihanneminän etsimisestä muodostuu merkittävämmät vaikuttajat kuin vanhemmista. (Parsons 2014, 70–72.) Yksilöityminen on nuoren kehittymisen kannalta tärkein asia. Tällöin nuori saavuttaa riittävän autonomian ja riippumattomuuden. (Kinnunen 2011, 25.)

Lopullinen kehitystehtävä on aikuisen maailmaan siirtyminen. Tämä edellyttää aiemmista nuoruusiän kehitystehtävistä selviytymistä. Lopullisen kehitystehtävän myötä myöhäisnuori alkaa ajatella vastuunottamista oman elämän rakentamisen pohjana. Ajatukset tulevaisuuden suhteen ovat realistisempia ja hän alkaa pohtia esimerkiksi mieleistään työtä ja sitä, miten hän saavuttaa sen. Myös sukupuolisuhteet muotoutuvat sen mukaan, millaisesta kumppanista nuori pitää. (Parsons 2014, 75.)

Ihmisen psykologista kehitystä voi kuvata myös kehityskriisien kautta. Kriisien läpikäymisen seurauksena ihmiselle syntyy joko erilaisia vahvuuksia tai heikkouksia. Varhaisnuoruudessa vahvuutena on ahkeruus ja heikkoutena alemmuudentunne, nuoruusiässä vahvuutena on identiteetti ja heikkoutena minäkuvan sirpaleisuus. Varhaisaikuisuudessa vahvuutena on läheisyys ja heikkoutena eristäytyminen. Onnistuneiden kriisien ratkaisuna syntyy perusvoimia. Varhais-

nuoruudessa onnistuneen kriisin tuloksena on pystyvyys. Nuoruusiän perusvoimaksi muotoutuu minäkuvan aitous ja varhaisaikuisuudessa tuloksena on kyky rakastaa. (Erikson, 1968.)

Varhaisnuoruudessa nuori saavuttaa pystyvyyden tunteen onnistuessaan sosiaalisissa suhteissaan ja kokiessaan onnistumisen kokemuksia. Nuoruusikäinen taas löytää omat arvonsa, harrastuksensa ja tapansa elää. Kun muut hyväksyvät hänen ratkaisunsa, hän voi kokea itsensä hyväksytyksi sellaisena kuin on. Varhaisaikuisuus taas on oman elämän ja perheen rakentamisen aikaa. Tällöin ihminen ottaa vastuuta itsestään ja läheisistään. Mikäli näitä onnistumisia ei ole, ihmiselle ei muodostu perusvoimia ja kehityskriisien heikkoudet korostuvat. (Erikson, 1968.)

Suurin osa ihmisistä onnistuu selviytymään nuoruusiästä ja sen tuomista sisäisistä ja ulkoisista pulmista. Kuitenkin on myös nuoria, jotka saavuttavat nuoruusiän haavoittuvina ja aiemmilta kehitystasoilta peräisin olevien ratkaisemattomien ristiriitojen varjostamina. Nämä nuoret eivät useinkaan pysty selviytymään nuoruusiän kehitystehtävistä tai kehityskriiseistä ja tarvitsevat tämän vuoksi enemmän tukea nuoruusiän aikana. (Parsons 2014, 75.)

3.2 Nuorten vapaa-aika ja ihmissuhteet

Ystävien merkitys nuorille on suuri. Ystävät edistävät hyvinvointia ja lisäävät sosiaalista ja kulttuurista pääomaa. (Myllyniemi 2014, 210.) Nuorten vapaa-aika muodostuu usein kavereiden tapaamisesta ja erilaisista harrastuksista. Nuorten vapaa-aikatutkimuksen (2013) mukaan yli puolet 7–29-vuotiaista tapaa ystäviään päivittäin ja lähes kaikki vähintään viikoittain. Ystäviin pidetään yhteyttä netin ja puhelimen välityksillä sekä kasvokkain kohdatessa. Päivittäinen yhteydenpito internetin välityksellä kavereiden kanssa on päivittäistä puhelinyhteyttä yleisempää. Nuoret tapaavat toisiaan kasvotusten kaupungilla ja kaduilla, kauppa-keskuksissa ja huoltoasemilla sekä yhteisissä harrastuksissa, nuorisotaloilla ja

kirjastoissa. Kohtaamispaikat vaihtelevat iän myötä. (Myllyniemi & Berg 2013, 19, 23–24, 32.)

Ystävyyssuhteiden rinnalle alkaa muodostua jo varhaisessa teini-iässä myös seurustelusuhteita ja 13-vuotiaiden keskuudessa seurustelu yleistyykin. Seurustelun muodot muuttuvat ja noin 18-vuotiaasta eteenpäin on yleistä muuttaa yhteen asumaan. Lasten hankinta tulee usein ajankohtaiseksi kahdenkymmenen ikävuoden jälkeen. (Myllyniemi & Berg 2013, 31.)

Nuorten vapaa-aikatutkimuksen (2013) mukaan kaikista 10–29-vuotiaista vastaajista enemmistö on erittäin tyytyväisiä elämäänsä. Tyytyväisyys laskee kuitenkin iän myötä, erityisesti teini-iässä. Elämäänsä muita tyytymättömpiä ovat ne, joilla on enintään yksi läheinen ystävä. Muuten ystävien määrä ei ole yhteydessä tyytyväisyyteen. Toisaalta eroja on havaittavissa tarkasteltaessa yhteydenpitoa kavereiden kanssa. Kasvokkain tapaamisen säännöllisyys vaikuttaa tyytyväisyyteen positiivisesti, mutta vastaavaa yhteyttä ei ole kun tarkastellaan yhteydenpitoa internetin välityksellä tai puhelimitse. Vapaa-aikaansa taas ovat tyytyväisimpiä ne nuoret, joilla vapaa-aikaa on sopivasti. Ne, joilla on vapaa-aikaa liikaa tai liian vähän ovat yhtä tyytyväisiä vapaa-ajan mahdollisuuksiinsa. Nuoret, jotka harrastavat urheilua tai liikkuvat mielestään riittävästi ovat muita tyytyväisempiä vapaa-ajan mahdollisuuksiinsa. Myös kavereiden säännöllinen tapaaminen on yhteydessä vapaa-aikaan tyytyväisyyden kanssa. Ne nuoret, jotka viettävät television ja tietokoneen äärellä yli neljä tuntia päivästä, ovat vapaa-ajan mahdollisuuksiinsa tyytymättömpiä. Vapaa-ajan aktiviteettien monipuolisuus vaikuttaa tyytyväisyyteen positiivisesti. (Myllyniemi & Berg 2013, 91, 96.)

4 SATEENKAARINUORTEN HYVINVOINTI

Vuonna 2012 käynnistyi Setan ja Nuorisotutkimusseuran yhteistyöhanke Hyvinvoiva sateenkaarinuori. Hankkeen tavoitteena oli kartoittaa empiirisellä tutkimuksella sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointia Suomessa. Suomessa ei ole aikaisemmin kerätty tämän tyyppisiä tietoja, vaan tutkimus on ensimmäinen laatuaan. Tutkimukseen osallistui 1619 nuorta, jotka olivat syntyneet vuosina 1988–1998. Osallistujat vastasivat laajaan nettikyselyyn. Tutkimuksen tuloksena syntyi vuonna 2014 julkaistu Katarina Alangon raportti *Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa?* (Alanko 2014, 10.) Koska tutkimus on ensimmäinen tämän tyyppisiä asioita käsittelevä Suomessa, on luonnollista, että se toimii muun aineiston ohella pohjana ja perusteena tälle opinnäytetyölle.

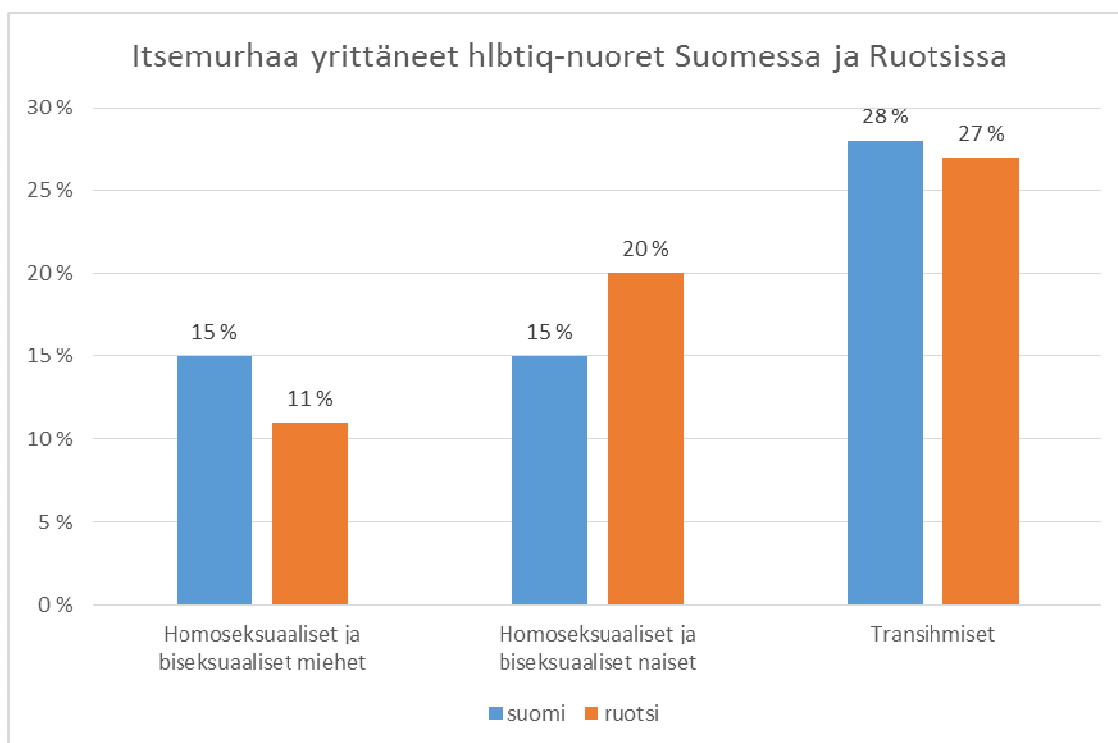
Sateenkaarevilla nuorilla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä 10–28-vuotiaita seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia nuoria. Seksuaalinen suuntautuminen vaikuttaa yksilön terveyteen ja hyvinvointiin läpi koko elämän. Jotkut sateenkaarevat nuoret kokevat murrosiän yksinäisyyden ja erilaisuuden kaute-na. Yksinäisyys ja erilaisuuden kokemus johtaa joidenkin kohdalla varhaiseen yksilöitymiseen ja oman tien löytämiseen, toisten kohdalla se aiheuttaa pahan olon ja häpeän tunnetta, josta voi aiheutua päihde- ja mielenterveysongelmia ja joidenkin kohdalla kokemusten merkitys jää käsittelemättä ja tällöin se saattaa aktivoitua myöhemmin elämässä. (Nissinen 2006, 144, 146.)

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret kokevatkin heteroseksuaalisia nuoria enemmän haasteita kasvamisessa. Sateenkaarevat nuoret kohtaavat syrjintää, ahdistelua ja väkivaltaa. Syrjintää esiintyy yksilötason lisäksi myös institutionaalisella tasolla. Tavallisin syrjinnän muoto on ei-seksuaalinen sanallinen syrjintä ja seuraavaksi yleisimmät ovat seksuaalissävytteinen sanallinen häirintä ja fyysinen seksuaalinen häirintä. Syrjintää ja asiatonta kohtelua esiintyy erilaisissa tilanteissa. Kouluissa syrjintää esiintyy yleisimmin. Nuoret kohtaavat syrjintää myös kaduilla, verkossa, kotona, julkisissa kulkuvälineissä ja

yleisillä paikoilla sekä vapaa-ajan harrastuksissa. (Alanko 2014, 10, 40–41.) Syrjinnän ja ulkopuolisuuden tunteen lisäksi sateenkaarinooret joutuvat muita nuoria enemmän kyseenalaistamaan yhteiskunnan normeja ja odotuksia (Huldén 2008, 255).

Mielenterveysongelmat ovat korostuneempia sateenkaarinoorten kuin hetero ja cis-nuorten keskuudessa (Alanko 2014, 37). Cis-sukupuolisella ihmisellä tarkoitetaan naista tai miestä, joka ilmaisee sukupuoltaan pääosin syntymässä määritellylle sukupuolelleen ominaisesti (Seta ry i.a.). Mielenterveysongelmia esiintyy erityisesti transnuorilla. Oireita ovat muun muassa masennus ja ahdistusoireet. Itsemurha-ajatukset ja -yritykset ovat yleisempiä hlbtq-ihmisten, kuin muun väestön keskuudessa. Hlbtq-nuorista, joita oli Alankon (2014) tutkimuksessa 1619, 745 oli ajatellut itsemurhaa ja 173 oli yrittänyt itsemurhaa. (Alanko 2014, 37–39.) Sama ilmiö näkyy Ruotsissa, jossa tehtiin laajoja tutkimuksia aiheesta. Ruotsissa 11 prosenttia homo- ja biseksuaalisista miehistä ja 20 prosenttia lesboista ja biseksuaalisista naisista on yrittänyt itsemurhaa. Vertailuksi voi esittää vastaavat tulokset heteromiehistä, joista 3 prosenttia ja heteronaisista, joista 8 prosenttia oli yrittänyt itsemurhaa. (Statens folkhälsoinstitut 2005.) Transnuorista 65 prosenttia oli pohtinut itsemurhaa ja 27 prosenttia alle 30-vuotiaista transihmisistä oli yrittänyt sitä (Roth, Boström & Nykvist 2006). Alankon (2014) tutkimuksessa itsemurhaa tai itsensä vahingoittamista koskevat ajatukset tai teot liittyivät seksuaaliseen suuntautumiseen, kehoon tai kehon piirteisiin sekä sukupuoli-identiteettiin (Alanko 2014, 38–39).

Seuraavalla sivulla oleva kuvio havainnollistaa Suomen ja Ruotsin tilannetta koskien hlbtq-nuorten itsemurhayrityksiä. Kuvioista käy ilmi, etteivät Suomen ja Ruotsin erot ole kovinkaan suuria ja tämä tukeekin väitettä yhteisestä ilmiöstä. Homo- ja biseksuaaliset naiset ovat yrittäneet itsemurhaa jonkin verran homo- ja biseksuaalisia miehiä enemmän, mutta huomattavain ero on transihmisillä suhteessa seksuaalivähemmistöihin. (KUVIO 1.) Mielenterveysongelmien esiintyminen transnuorilla näkyy siis myös itsemurhayrityksissä.

KUVIO 1. Itsemurhaa yrittäneet hlbtqi-nuoret Suomessa ja Ruotsissa (Alanko 2014, 38–39)

Heteronormatiivinen ajattelutapa saattaa olla vahingollinen ja se rajoittaa kaikkien ihmisten mahdollisuuksia. Heteronormatiivisen ajattelutavan mukaan maailmassa on vain miehiä ja naisia. Ajattelutapaan sisältyy oletus tai toive siitä, että kaikki ihmiset ovat heteroseksuaalisia ja ilmaisevat sukupuoltaan tietyllä tavalla. Heteroseksuaalisuutta ja kaksinapaista sukupuolijärjestystä pidetään muita parempina tai muiden mahdollisuuksien olemassaolo kielletään kokonaan. (Mustola & Pakkanen 2007, 13–14.) Joskus heteronormatiivinen ajattelutapa on täysin tiedostamatonta. Tällöin nuoren vanhempi saattaa esimerkiksi kysyä tyttäreltään mahdollisesta poikaystävästä ja raskauden ehkäisyn hoidosta. Vanhemman ajatus perustuu hetero-olettamukselle eli olettamukselle siitä, että hänen tyttärensä on hetero, vaikka tosiasiansa tilanne saattaisi olla toisin. Heteronormatiivinen ajattelutapa ei siis välttämättä ole hlbtqi-ihmisiin kohdistuvaa pelkoa tai vihaa, vaan siinä toistetaan itsestään selvänä pidettyjä asioita niitä kyseenalaistamatta (Nissinen 2006, 137). Puhuttaessa heteronormatiivisuudesta yhteiskunnan rakentumisen tapana voidaan käyttää myös termiä rakenteellinen homofobia. Pelkällä termillä homofobia taas viitataan yksilön tun-

temaan epämukavuuteen, inhoon tai vihaan homoja kohtaan. (Jämsä 2008 B, 32.)

5 NUORISOTYÖN MUOTOJA

5.1 Verkkonuorisotyö

Sosiaalialan työ on ollut perinteisesti kasvokkain tehtävää asiakastyötä, joka perustuu vuorovaikutukselle. Tekniikan käyttö tuo mukanaan uusia haasteita, jotka täytyy ottaa huomioon työtä tehdessä. Tällaisia haasteita ovat esimerkiksi yksityisyyden suojan varmistaminen, asiakkaiden tasa-arvoisen kohtelun takaaminen ja turvallisuus. Tekniikka avaa kuitenkin myös uusia mahdollisuuksia auttamistyöhön. Internet mahdollistaa uusia tapoja kohdata asiakkaita ja työskennellä etenkin ennaltaehkäisevästi. Tekniikan myötä palvelujen lisääntynyt saatavuus, tehokkuus sekä anonymiteetin tuoman suojan mahdollisuudet kasvavat ja sosiaalityön kenttä monipuolistuu. (Heikkonen & Ylönen 2010, 123–124.)

Nuoret ovat aktiivisia verkon käyttäjiä. Internet on nuorille suuri toimintakenttä, joka rakentuu muun muassa sosiaalisen median palveluista, peleistä ja keskustelupalstoista. Verkko ei kuitenkaan ole muusta maailmasta erillään oleva kokonaisuus vaan verkon sisällöt heijastelevat sen ulkopuolista elämää ja toisin päin. Nuoret hakevat verkosta juuri niitä sisältöjä, jotka he kokevat omikseen. Saman mielisten käyttäjien kohtaaminen verkossa voi vahvistaa nuorten kehitystä ja auttaa esimerkiksi vähemmistöön kuuluvien nuorten tuen saamista. (Jouensuu 2011, 14–15.)

Internet on nuorisotyölle luonteva ympäristö, koska asiakkaat, nuoret, ovat siellä (Sinisalo-Juha & Timonen 2011, 23). Verkkonuorisotyö eli verkossa nuorten kanssa tehtävä työ on kytköksissä perinteiseen nuorisotyöhön. Verkkonuorisotyö voi olla esimerkiksi verkkokeskusteluja, reaaliaikaista nuorisotyötä verkossa sekä virtuaalisen nuorisotilan ylläpitoa (Kaivosoja, Seppälä, Pulkkinen & Pasanen 2014, 14–15), kuten e-Talo. Verkkotyöhön liittyy kuitenkin perinteisen nuorisotyön lisäksi joitakin erityispiirteitä. Verkossa saattaa olla esimerkiksi helpompi tavoittaa nuoria, koska työntekijät ja nuoret voivat kohdata verkossa kel-

lonajasta riippumatta. Myös nuorten kynnys kysyä ja kommentoida voi olla matalampi, kuin kasvotusten. Verkossa voi myös osallistua toimintaan anonyymisti. Tämä saattaa kannustaa arempiakin nuoria kysymään asioista rohkeammin. Toisaalta anonyymiteetti myös antaa suojaa häiriökäyttäytymiselle. Näin ollen työntekijän osaaminen korostuu. On hyvä, jos työntekijällä on herkkyyttä tunnistaa viestejä ja myös taitoa kommunikoida ilman eleitä ja puhetta, jotta väärinymmärryksiltä vältyttäisiin. (Kaivosoja ym. 2014, 18.)

Verkkovuorovaikutuksen tutkimuksessa onkin perinteisesti kiinnitetty huomiota sosiaalisten vihjeiden puutteeseen, joka johtuu nonverbaalisesta viestinnästä (Matikainen 2001, 26–27). Toisaalta on huomioitava, ettei vuorovaikutus verkossa ole täysin vihjeetöntä. Tekstipohjaiseen viestintään on kehitetty omia vihjejärjestelmiä, kuten hymiöitä. Kasvokkain vuorovaikutuksessa oltaessa viestit ovat toki syvempiä ja moninaisempia. (Matikainen 2006, 182.) Verkko työ on yksi toimintamuoto nuorisotyön kentällä, eikä poissulje perinteisempää nuorisotyötä, vaan ennemminkin tuo lisää sen rinnalle (Kaivosoja ym. 2014, 18).

Nuorella on oikeus tietää, millaiseen toimintaan hän on osallistumassa. Nuorisotyön ammattilaiset toimivat usein kaupallisten palveluntarjoajien palveluissa (esimerkiksi Facebook), joiden alkuperäinen tavoite poikkeaa niissä toimivien nuorisualan organisaatioiden tavoitteista. Nuori voi huomaamattaan päätyä nuorisotyön piiriin, vaikka hän alun perin pyrki kaupallisen palveluntarjoajan alkuperäisen tavoitteen mukaiseen toimintaan. Työntekijän tulee huomioida samat oikeudet ja velvoitteet kuin kasvokkain toteutettavassa nuorisotyössä ja hänellä on velvoite kertoa nuorelle työn toteutuksen tavasta, kuten esimerkiksi siitä, voiko nuori ottaa yhteyttä nuorisotyöntekijään nimettömänä tai voiko työntekijän kanssa käydä kahdenkeskisiä, luottamuksellisia keskusteluja. (Jokinen 2011, 109.)

Myös työntekijän tunnistettavuutta on hyvä pohtia työyhteisöissä. Joissakin palveluissa, joissa nuorisualan organisaatiot toimivat, tunnistettavuus kuuluu sääntöihin. Työntekijä saattaa myös käyttää samaa palvelua vapaa-ajallaan ja tällöin on syytä pohtia miten hänen kannattaisi suojata henkilökohtainen profiilinsa.

Työntekijän on pohdittava millaisia oman siviilielämän tapahtumia jakaa nuorten kanssa ja miten suhtautua nuoriin internetissä vapaa-ajalla. (Jokinen 2011, 110.)

Verkossa on erilaisia keskustelukulttuureja. Verkkonuurisotyötä tehtäessä työyhteisössä kannattaa pohtia mikä on kunnioitettavaa käyttäytymistä. Myös sitä, millaista käyttäytymismallia työntekijöinä halutaan edistää, on syytä selvittää. Kunnioittava käyttäytyminen suhteessa asiakkaaseen saattaa olla verkossa erilaista kuin kasvotusten. Myös se, millaista käytöstä työntekijä hyväksyy asiakailtaan, on olennaisessa osassa työn toteutusta ja asiakkaan kohtaamista. Vaikka huono käytös kuuluisi yhteisön toimintakulttuuriin, on silti yritettävä selvittää kumpuaako se sieltä suoraan vai onko huonon käytöksen taustalla kenties jotain muuta. (Jokinen 2011, 112.)

Verkkokohtaaminen ja verkkonuurisotyö ovat periaatteessa samankaltaisia kuin kohtaaminen kasvotusten. Nuorisotyöntekijän ja nuoren välinen keskustelu voi olla yhtä lailla luottamuksellista kuin reaali maailmassa tehtävässä nuorisotyössä. Työntekijän on osattava oman toimialansa säädökset ja velvollisuudet ja hän on vaitiolovelvollinen näiden säädösten perusteella. Työntekijän tulee kuitenkin huomioida, että myös verkkotyötä koskee lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuus, joka menee yleisen vaitiolovelvollisuuden yli. (Jokinen 2011, 112.) Lastensuojelulain (2007/417) mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijät ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Verkkonuurisotyö siis haastaa nykyisiä nuorisotyön rakenteita. Yhteiskunta muuttuu jatkuvasti ja nuoret omaksuvat helposti nämä muutokset. Hyvä nuorisotyö on vahvasti kiinni nuorten maailmassa (Wrede 2011, 7) ja näin verkko toimintaympäristönä on huomionarvoinen työmuoto nuorisotyön saralla.

5.2 Työ sateenkaarinuorten parissa

Seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuolen kokemuksen ei tarvitse merkitä nuorelle toisenlaisuutta tai itsestä syrjäytymistä. Olennaisessa osassa on, miten nuori saa sovitettua yhteen omat yksilölliset tuntemuksensa, kodin arvot ja asenteet, ystäväpiirissä vallitsevat normit sekä eri lähteistä saamansa tieto. (Kekkonen, Känkänen, Muranen & Wrede-Jäntti 2014, 13.) Tärkeässä roolissa sateenkaarinuorten tukemisessa onkin heidän sosiaalinen ympäristönsä. Nuorten tulisi saada myönteisiä malleja ja turvallisia mahdollisuuksia omien tunteidensa ilmaisemiseen ja ihmissuhteiden rakentamiseen. Sateenkaarinuorten hyvinvointiin vaikuttaa siis asuinympäristö, ihmissuhteet sekä myös etninen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta. (Nissinen 2006, 146–147.)

Jokaisella sateenkaarinuorella ei kuitenkaan ole valmista sosiaalista ympäristöä, joka tukisi oman identiteetin rakentumisessa. Tämän vuoksi on tärkeää tarjota sateenkaareville nuorille mahdollisuuksia, joita he eivät omasta lähiympäristöstään löydä. Parhaimmillaan työ sateenkaarinuorten parissa ehkäisee irrallisuuden ja kuulumattomuuden tunnetta ja antaa nuorelle mahdollisuuden tulla kuulluksi. Nuoren on tärkeää saada tietää, että oman seksuaalisuuden ja sukupuoli-identiteetin rakentuminen on yksilöllistä. Siihen liittyy usein tarvetta itsemäärittelylle, joka voi viedä aikaa. Yksikin aikuinen, joka malttaa kuunnella hyväksyvästi vähemmistöön kuuluvaa nuorta, saattaa auttaa häntä selviytymään ja sanoittamaan tuntemuksiaan. (Frantti-Malinen 2004, 102–103.)

Nuorten toimintaa ohjaa useasti sosiaalinen paine käyttäytyä kuten muut ja tämä saattaa johtaa siihen, että seksuaalivähemmistöön kuuluvan nuoren ensimmäiset seurustelusuhteet ovat heteroseksuaalisia suhteita. Seksuaalivähemmistöön kuuluva nuori voi kokea, että hänen tunteensa samaa sukupuolta kohtaan ovat hävettävämpiä, kuin heteroseksuaalisten nuorten. Nuoret, jotka eivät saa ympäristöltä tukea omille kokemuksilleen saattavat eristäytyä kavერიpiiristä kiusaamisen pelossa. Nuorilla onkin tarve kuulua johonkin viiteryhmään tai joukkoon. Sateenkaarinuoret, jotka asuvat pienemmällä paikkakunnilla, kärsi-

vätkin suuresti yksinäisyydestä oman viitekehysten ja vertaistuen puuttuessa. (Frantti-Malinen 2004, 102–103.)

Ammattilaisella, joka toimii sateenkaarinuorten parissa, tulee olla kyky tunnistaa ristiriitaiset tilanteet ja hänellä tulee olla valmius toimia nuorten tukena. Jokaisella työntekijällä tulisi olla valmiuksia kohdata sateenkaareva nuori yhdenvertaisesti. Tämä edellyttää herkkyyttä tunnistaa ja lähestyä nuoria moninaisena ryhmänä. Lisäksi työntekijällä pitää olla tietämystä niistä haasteista, joita yhteiskunta asettaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville nuorille. Työntekijältä vaaditaan myös uskallusta puuttua ongelmakohtiin ja muuttaa käytäntöjä. (Huldén 2008, 255–256.)

Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden tulisi olla osa nuorisotyötä tekevän ammattilaisen koulutusta (Huldén 2008, 256). Näin ei kuitenkaan läheskään aina ole. Jos ammattilaisena kokee, ettei tiedä riittävästi sateenkaarevista teemoista, voi oma-aloitteisesti ottaa asioista selvää ja koulutautua lisää. Muita kohtaamisen vaikeutta helpottavia toimenpiteitä ovat oman suhteen selkeyttäminen moninaisuutta kohtaan, ei-heteronormatiivinen lähestymistapa viestinnässä ja avoimien kysymysten käyttö kommunikaatiossa. (Huldén 2008, 256–257.) Kun työntekijä suhtautuu moninaisuuteen avoimesti, tuntee sateenkaarevaa teemaa eikä poissulje puheissaan hltbiq-ihmisiä, on nuoren aidon kohtaamisen mahdollisuus suurempi.

6 YHTEISTYÖTAHOT

6.1 E-Talo

E-Talon taustaorganisaationa toimii Kalliolan Nuoret ry, joka on osa Kalliolan Setlementtiä. Kalliolan Setlementti on vuonna 1919 perustettu sosiaalialan palveluja tuottava yhdistys, joka ylläpitää kansalaisopistotoimintaa sekä järjestää vapaaehtois- ja kansalaistoimintaa. Näiden lisäksi Kalliolan setlementti tekee töitä lastensuojelun, perhetyön, nuorisotyön, päihdekuntoutuksen, seniorityön ja vammaistyön alueilla. (Kalliolan setlementti i.a. A.) Setlementtityö on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta toimintaa ja työtä ohjaavat tietyt arvot: tasa-arvoisuus, yksilön oikeuksien kunnioittaminen, luottamus ihmisen ja yhteisön kykyyn ratkaista ongelmia sekä erilaisuuden hyväksyminen (e-Talo i.a. A).

Kalliolan Nuoret ry toimii pääkaupunkiseudulla. Sen perustehtävänä on tukea lasten ja nuorten kasvua sosiaalisen nuorisotyön keinoin. Kalliolan Nuoret ry järjestää kerhoja ja leirejä sekä ylläpitää Kivikon kumppanuusnuorisotaloa, nuorten asumisyhteisö SaTu:a ja Tyttöjen ja Poikien taloja. Lisäksi Kalliolan Nuoret ry:n toimintaan kuuluu erilaiset kehittämishankkeet ja työllistämistoimintaa. E-Talo-hanke on yksi Kalliolan Nuoret ry:n projekteista. (Kalliolan setlementti i.a. B.)

E-Talo avattiin vuonna 2014. Raha-automaattiyhdistys myönsi hankerahoituksen uuden toimintamuodon käynnistämiseksi ja kehittämiseksi vuosille 2013–2016. E-Talon tarkoitus oli koota Tyttöjen ja Poikien talojen palvelut verkkoon yhdelle sivustolle. Tästä syntyi ”nuorisotalo netissä”. (Rapo & Saxberg 2013.) E-Talo tekee setlementtiarvoihin perustuvaa sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä, jonka kohderyhmänä ovat 10–28-vuotiaat nuoret ja nuoret aikuiset (e-Talo i.a. A). E-Talossa työskentelee kaksi projektityöntekijää, jotka molemmat olivat mukana suunnittelemassa ja kehittämässä Sateenkaaritilaa.

E-Talon internetsivuilta löytyy erilaisia palveluja. Kerran viikossa on chat, jossa nuori voi keskustella kahden kesken e-Talon työntekijän kanssa. Lisäksi sivuilta löytyy kysy-vastaa-palsta ja tietoa erilaisista nuoruuteen liittyvistä asioista. Sivulla on myös Mediakellari, jossa julkaistaan säännöllisesti ajankohtaisia videoita sekä Nuorten omat sivut, joille nuoret voivat lähettää omia teoksiaan. (e-Talo i.a. A.) Sateenkaaritila tulee uutena kokonaisuutena e-Talon internetsivuille ja se tulee tukemaan erityisesti e-Talon tekemää sukupuolisensitiivistä työtä.

6.2 HeSeta ry

HeSeta ry on kansalaisjärjestö, jonka tarkoituksena on koota ja jakaa tietoa seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun moninaisuudesta, sekä auttaa ja tukea lesboja, homoja, biseksuaaleja, transihmisiä ja intersukupuolisia muun muassa vertaistuen keinoin. Tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta. HeSeta ry tekee aktiivista yhteistyötä koulutus- ja sosiaalipalvelutoiminnassa Setan ja Transtukupisteen kanssa. HeSeta ry on Setan jäsenjärjestö ja sen toiminta keskittyy pääkaupunkiseudulle. (HeSeta ry 2014 A.) HeSetassa työskentelee toiminnanjohtajan lisäksi sosiaalityöntekijä, nuorten vertaistoiminnan ohjaaja sekä osa-aikainen järjestösihteeri. HeSetan sosiaalityöntekijä oli mukana suunnittelemassa ja kehittämässä Sateenkaaritilaa.

HeSeta järjestää monipuolista sateenkaarevaa toimintaa, joka on pääosin kaikille avointa vapaa-ajan toimintaa kuten esimerkiksi keskustelu-iltoja, toiminnallisia harrasteryhmiä sekä kursseja. Sateenkaaritoiminta toteutuu pääasiassa vapaaehtoisvoimin ja toiminnan perustana ovat sille yhdessä luodut arvot: yhdenvertaisuus, turvallisuus ja yhteisöllisyys. (HeSeta ry 2014 B.) HeSetan iltoja ovat muun muassa Naisten ilta, Peli-ilta sekä Aseksuaalien ilta. Lisäksi HeSeta järjestää viittomakielisille tarkoitettua Viittova Sateenkaari-iltaa sekä hengellisistä, uskonnollisista ja elämäkatsomuksellisista asioista kiinnostuneille tarkoitettua Malkus-keskusteluryhmää. (HeSeta ry 2014 C.)

HeSeta tarjoaa toimintaa myös nuorille sateenkaareville. Nuorille on tarjolla muun muassa viikoittain järjestettävä Nuorten ilta, Nuorten aikuisten ilta, joka on kerran kuussa sekä Poikien Talolla järjestettävä Poikien talon ilta, joka on tarkoitettu 16–25-vuotiaille homo-, bi ja queermiehille/transmaskuliineille sekä identiteettiään pohtiville. Lisäksi HeSeta järjestää nuorille Sateenkaarikahvilaa Harjun nuorisotalolla kerran viikossa. Sateenkaarikahvila on auki kaikille nuorille ja siellä kunnioitetaan jokaisen itsemäärittelyoikeutta. Kahvilassa pyritään järjestämään erilaisia tapahtumia ja teema-iltoja toiveiden mukaan. Tapahtumien lisäksi kahvilaan voi tulla esimerkiksi kahville, keskustelemaan tai tekemään läksyjä. (HeSeta ry 2014 D.) Sateenkaaritilan myötä HeSetan nuorten toimintaan tulee yksi uusi toimintamuoto jo olemassa olevien lisäksi.

7 SATEENKAARITILA

7.1 Tarkoitus ja tavoite

Tarve Sateenkaaritilalle on suuri. Vaikka Tyttöjen ja Poikien e-Taloista löytyy paljon tietoa ja apua nuorille, tieto on sukupuolittunutta ja jaettu omiin taloihinsa. Tällöin nuori, joka esimerkiksi kokee epävarmuutta omasta sukupuoli-identiteetistään voi tuntea ahdistusta siitä, että joutuu valitsemaan jommankumman sukupuolen päästäkseen tukeen käsiksi. Sateenkaaritilan sisältö vastaa Tyttöjen ja Poikien e-Talojen sisältöä, mutta käsittelytapa on sukupuolen moninaisuutta huomioivaa ja heteronormatiivisuutta rikkovaa.

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden tarkoituksena oli kerätä Sateenkaaritilan materiaalit ja avata internetsivut yleisölle. Tarkoitus oli myös toiminnan juurruttaminen sekä kohderyhmän löytäminen. Sateenkaaritilaa esiteltiin kohderyhmälle myös ennen internetsivujen avaamista, mutta pääasiallisesti nuorten tavoittaminen on helpompaa, kun on konkreettinen paikka, johon ohjata. Ennen internetsivujen avaamista Sateenkaaritilaa esiteltiin muun muassa HeSetan Nuorten illassa, johon osallistuu joka lauantai hlbtq-nuoria pääkaupunkiseudulta. Nuorten illassa oli myös tarkoitus kartoittaa nuorten mielipiteitä Sateenkaaritilasta palveluna ja ottaa vastaan heiltä lähteviä kehittämisideoita ja ajatuksia. Lyhyen aikavälin tavoite oli siis toiminnan käynnistäminen.

Pitemmällä aikavälillä toiminnan tavoite on edistää hlbtq-nuorten hyvinvointia ja tuoda sateenkaarevaa teemaa muun väestön tietoisuuteen. Tavoitteena olisi myös, että toiminta pysyisi aktiivisena ja kehittämistä tapahtuisi jatkuvasti. Varsinkin ensimmäisten toimintavuosien aikana on tärkeää kehittää ja markkinoida toimintaa, jotta se tulee osaksi e-Taloa ja sen toteuttamaa nuorisotyötä.

7.2 Suunnittelu

Opinnäytetyöprosessi lähti käyntiin osallistuessani työharjoitteluni puitteissa HeSetan ja e-Talon yhteistyöpalaveriin keväällä 2014. Palaverissa olivat itseni lisäksi läsnä HeSetan sosiaalityöntekijä ja e-Talon projektityöntekijät. Yhteistyöpalaverin tarkoituksena oli suunnitella Sateenkaaritilaa ja Sateenkaaritilasta muodostui samalla myös opinnäytetyöni aihe. Tämän jälkeen kokoonnuimme uudestaan useaan otteeseen suunnittelemaan Sateenkaaritilan sisältöä tarkemmin. Jaoimme sisällön tuottamisen osa-alueita siten, että omaksi tehtäväkseni tuli teemojen sisältöjen kokoaminen. Lisäksi pohdimme yhdessä Sateenkaaritilan muuta sisältöä ja ulkoasua. Keskustelimme esimerkiksi chatistä, jota voisi olla ohjaamassa ja ylläpitämässä HeSetan vapaaehtoiset. Sateenkaaritilan toteutus suunniteltiin lopulta alkavaksi teemojen kokoamisesta.

Teemoiksi suunnittelimme aluksi tulevan harrastukset ja urheilu, media ja internet, monikulttuurisuus, murrosikä, perheet ja vanhemmuus, seksi ja seksuaalisuus, sosiaaliset suhteet, terveys sekä väkivalta. Nämä aiheet myötäilevät Tyttöjen e-Talon ja Poikien e-Talon teemoja, koska Sateenkaaritilasta oli tarkoitus tehdä rakenteellisesti samanlainen. Teemat ovat myös kattavat ja ne käsittelevät aiheita, jotka koskettavat nuorten elämää. Niiden sisältö oli tarkoitus koota eri tahojen avulla. Itselläni ei ollut omasta takaa tietoa kaikista aiheista, joten tieto tuli kerätä muualta. Tarkoitus oli ottaa yhteyttä muihin samalla kentällä toimiviin yhteistyötahoihin, jotka kohtaavat nuoria ja/tai sateenkaarevaa väestöä työssään ja hyödyntää heidän osaamistaan.

Sovimme e-Talon ja HeSetan yhteistyöhenkilöiden kanssa, että teemojen alustavat versiot tulisi olla valmiina 17.11.2014, kun niitä käsitellään e-Talon ohjausryhmän tapaamisessa. Tämän jälkeen tekstejä olisi mahdollista vielä hioa ja valmiit tekstit menisivät e-Talon työntekijöille, jotka perustavat sitten Sateenkaaritilalle oman alustan vuoden 2015 alussa. Sateenkaaritilan työnjakoa chattien osalta pohditaan vielä HeSetan ja e-Talon toimesta. HeSetan yhteistyöhenkilönäni toimi HeSetan sosiaalityöntekijä Aaro Horsma ja e-Talon puolelta projek-

tityöntekijät Tero Rapo ja Katri Peräaho. Sateenkaaritilan julkistamisen jälkeen vastuu toiminnan ylläpidosta siirtyy heille.

7.3 Toteutus

Sateenkaaritilan toteutus lähti käyntiin teemojen sisältöjen kokoamisesta. Otin sähköpostitse yhteyttä eri toimijoihin ja yritin kerätä ja koota tietoa seuraavista teemoista: harrastukset ja urheilu, media ja internet, monikulttuurisuus, murrosikä, perheet ja vanhemmuus, seksi ja seksuaalisuus, sosiaaliset suhteet, terveys sekä väkivalta. Toimijat, joihin otin yhteyttä olivat Transtukupiste, Hivtukikeskus, Nuorten Exit, Etelän-SYLI ry, Nuorten Kriisipiste, Sateenkaariperheet ry sekä Leikkiväki ry. Nämä toimijat olivat sellaisia, joita e-Talon ja HeSetan yhteistyöhenkilöni suosittelivat. Yhteistyötahoni olivat myös tehneet yhteistyötä osan toimijoista kanssa, joten he tunsivat jonkin verran näiden järjestöjen toimintaa.

Toimijoille lähettämäni sähköpostit sisälsivät Sateenkaaritilan ja opinnäytetyöni esittelyn sekä tiedustelun siitä, olisiko heillä tietoa jostain Sateenkaaritilaan tulevasta teemasta. Kohdensin sähköposteja siten, että esimerkiksi Etelän-SYLI ry:ltä tiedustelin terveys-teemasta ja Sateenkaariperheet ry:ltä vanhemmuudesta ja perheistä. Yhteydenoton ajankohta osoittautui kuitenkin huonoksi kesälomien vuoksi. Ne toimijat, jotka lopulta vastasivat, antoivat luvan hyödyntää internetsivujensa materiaalia, mutta tarkempia tietoja aiheeseen heillä ei ollut antaa. Tämä saattaa kertoa hlbtqi-nuorten näkymättömyydestä palvelujen käyttäjinä tai kohtaamisen vaikeudesta. Voi myös olla, etteivät hlbtqi-nuoret käytä palveluja aktiivisesti ja että palvelujen kohderyhmä ovat pääasiallisesti aikuiset.

Toteutin lopulta teemat siten, että keräsin tietoa eri internetsivuilta. Tiedon paikansäilytyksen ja luotettavuuden pyrin takaamaan hyödyntämällä esimerkiksi edellä mainittujen toimijoiden internetsivuja. Nämä tahot määrittelen luotettaviksi sillä perusteella, että ne toimivat aktiivisesti järjestökentällä ja tekevät asiakas- ja neuvontatyötä ja jakavat ammatillista tietoa myös internetsivuillaan.

Hyödynsin myös Sateenkaaritilan teksteissä Tyttöjen ja Poikien e-Talojen tekstejä, sillä monet nuoret pohtivat samansuuntaisia asioita sukupuolenilmaisusta tai seksuaalisesta suuntautumisestaan huolimatta. Melkein jokaiseen teemaan tuli kuitenkin sateenkaareva näkökulma ja lisää tietoa hlbtqi-asioista. Muokkasin myös Tyttöjen ja Poikien e-Talojen tekstejä sukupuolineutraalimmiksi niin, ettei tyttö-poika-jaottelu säily Sateenkaaritilan teksteissä.

7.3.1 Teemojen toteutus

Työstin teemoja yksi kerrallaan aloittaen teemasta **Seksi ja seksuaalisuus**. Käytin tämän pohjana Tyttöjen ja Poikien e-Talojen tekstejä. Kirjoitin kuitenkin lisää seksuaalisesta suuntautumisesta hyödyntäen Setan internetsivuja. Etsin myös aihetta käsittelevän vlogi-postauksen, jonka lisäsin tekstin alkuun keventämään suurta tietomäärää. Vlogilla tarkoitetaan videomuotoista blogia. Lisäksi muokkasin koko tekstiä niin, ettei siinä eritellä sukupuolta tyttöihin tai poikiin. Siirsin myös seksuaaliterveyttä käsittelevät kappaleet Terveys-teeman alle.

Seuraavaksi kirjoitin teemasta **Perheet ja vanhemmuus**. Etsin tietoa erilaisista sateenkaariperheistä ja siitä, mitä vaihtoehtoisia keinoja on tulla vanhemmaksi. Tietoa löysin Sateenkaariperheet ry:n internetsivuilta. Lisäksi kävin Sateenkaariperheet ry:n kanssa lyhyehkön sähköpostikeskustelun aiheesta, mutta informaatio, joka päättyi teeman alle, oli kuitenkin lopulta heidän internetsivuiltaan. Sähköpostikeskustelu käsitti lähinnä luvan heidän internetsivujensa käyttöön. Lähetin heille myös kokoamani lopullisen Perheet ja vanhemmuus-teeman, mutta en saanut sähköpostiviestiini vastausta. Perheet ja vanhemmuus teemassa en hyödyntänyt Tyttöjen ja Poikien e-Talojen tekstejä sillä ne käsittelevät lähinnä äitiyttä ja isyyttä. Laitoin kuitenkin Tyttöjen ja Poikien e-Taloihin ohjauvan linkin teeman loppuun, jotta tieto on helposti saatavilla. Etsin teeman yhteyteen myös musiikkivideon, joka kertoo lapsesta, jolla on kaksi isää.

Teemasta **Murrosikä** oli vaikein löytää sateenkaarevaa tietoa, eivätkä tahot joihin otin aiheen vuoksi yhteyttä vastanneet. Tyttöjen ja Poikien e-Taloissa

murrosikää lähestytään sukupuolen kautta, mutta alussa on yleinen kuvaus murrosiästä. Lopulta päädyin hyödyntämään tätä yleistä alustusta ja ohjaamaan lisätiedon perässä Tyttöjen tai Poikien e-Taloon.

Tyttöjen ja Poikien e-Taloissa on teema Media ja pelaaminen, mutta Sateenkaaritilaan loin teeman Harrastukset ja urheilu ja erikseen teeman Media ja internet. Tämä siksi, että halusin käsitellä sateenkaarevuutta erikseen harrastusten ja urheilun kautta ja mediakin vaati oman teemansa. Teemassa **Harrastukset ja urheilu** alustan ensin mitä harrastukset voivat olla. Tämän lyhyen alustuksen poimin Tyttöjen ja Poikien e-Talojen Monikulttuurisuus teeman alta. Käsittelem myös hlbtq-ihmisten kokemaa syrjintää urheilun parissa ja annan vinkkejä eri urheilu- ja harrastustoimintaan. Lisäksi hyödynsin Harrastukset ja urheilu-teemassa Jarkko Fräntilän kokoamaa Opas pelaajille: Näin saat vanhempasikin ymmärtämään pelaamisen hienouden-kirjoitusta, joka löytyy myös Tyttöjen ja Poikien e-Talojen sivuilta. Opas käsittelee konsoli- ja tietokonepelaamista.

Media ja internet-teeman alussa kirjoitan yleisesti mediassa vallassa olevasta heteronormatiivisuudesta ja internetin ja sosiaalisen median mahdollisuuksista esimerkiksi yhteydenpitovälineinä. Hyödynsin Tyttöjen ja Poikien e-Talojen teeman Media ja pelaaminen tekstejä koskien esimerkiksi nettikiusaamista ja yksityisyyden suojaa. Kävin tekstit läpi ja varmistin, että niissä ei ole turhaa sukupuolijaottelua.

Seuraavaksi kirjoitin teemasta **Sosiaaliset suhteet**. Pohjasin kirjoituksen Tyttöjen ja Poikien e-Talojen vastaavalle teemalle, mutta toin mukaan sateenkaarevaa näkökulmaa käsittelemällä kaapista ulos tuloa ja vanhempien suhtautumista sateenkaarevaan lapseen. Hyödynsin Setan internetsivujen nuorille suunnattua osiota ja laitoin mukaan myös linkin, josta vanhemmat voivat saada tietoa ja tukea.

Teemassa **Monikulttuurisuus** hyödynsin myös pitkälle Tyttöjen ja Poikien e-Talojen tekstejä. Niissä Monikulttuurisuus-teeman alla oli erikseen kerrottu homoseksuaalisuudesta, mutta Sateenkaritilan Monikulttuurisuus teemaan muok-

kasin sitä ja laitoin otsikoksi homoseksuaalisuus ja uskonto. Löysin lisätietoa aiheeseen Elina Korhosen ja Riikka Närhen (2011) toimittamasta Uskonnot ja seksuaalisuus-teoksesta.

Tyttöjen ja Poikien e-Talojen teema **Terveys** käsittelee terveyttä pitkälti jomankumman sukupuolen kautta, joten ryhdyin kirjoittamaan Sateenkaaritilan teemaa toisesta suunnasta. Otin yhteyttä Etelän-SYLI ry:hyn, joka on Syömishäiriöliiton alueyhdistys. Heiltä sain muutamia vinkkejä asioihin, joita olisi hyvä käsitellä. Näitä olivat itsetuntoproblematiikka, kehollisuus ja vallalla olevat mies- ja naisihanteet sekä se seikka, että henkistä pahaa oloa oirehditaan syömishäiriöihin, mikä on myös puhtaasti terveydellinen ongelma. Lähdin siis käsittelemään aluksi itsetuntoa. Etsin myös aiheita käsittelevän musiikkikappaleen keventämään tietomäärää. Seuraavaksi kirjoitin syömishäiriöistä hyödyntäen Etelän-SYLI ry:n internetsivuja. Toin Terveys-teemaan tietoa myös seksuaaliterveydestä. Etsin tietoa eri internetsivuilta ja kävin lyhyen sähköpostikeskustelun Hiv-tukikeskuksen edustajan kanssa. Sähköpostikeskustelussa Hiv-tukikeskuksen edustaja painotti teeman tärkeyttä Sateenkaaritilassa ja totesi, että sateenkaarinuorille kohdennettua tietoa seksuaaliterveydestä on todella vähän. Lopulta päädyin hyödyntämään Hiv-tukikeskuksen nuorten internetsivuja, joiden avulla kokosin tietoa seksuaaliterveydestä. Terveys-teeman alle keräsin myös tietoa sukupuolen korjaushoidosta, jota varten tutustuin Transtukipisteen internetsivuihin sekä päihteiden käytöstä ja riskikäyttäytymisestä, joista löysin tietoa Mannerheimin Lastensuojeluliiton Nuorten netistä.

Väkivalta-teemassa hyödynsin Tyttöjen ja Poikien e-Talojen tekstejä. Tiivistin niitä hieman ja muokkasin sukupuolineutraalimmiksi, jotta ne sopisivat Sateenkaaritilan arvoihin ja tarkoitukseen. Tämän vaiheen kävin siis läpi kaikissa teemoissa, joissa hyödynsin Tyttöjen ja Poikien e-Talojen tekstejä.

Pääsin tutustumaan Sateenkaaritilan demo-versioon ennen valmiin sivun julkaisua. Demo-versio oli nähtävilläni maaliskuun 2015 alussa. Pistin tällöin merkille, että yhteistyökumppanini e-Talolta olivat loppujen lopuksi päätyneet teemojen osalta ratkaisuun, jonka tuloksena teemat olivat identtiset Tyttöjen e-Talon ja

Poikien e-Talon kanssa. Tästä syystä esimerkiksi alun perin sopimamme teemat Harrastukset ja urheilu sekä Media ja internet olivat korvaantuneet teemalla Media ja pelaaminen. Harrastuksia koskevat kirjoitukset olivat taas siirtyneet Sosiaaliset suhteet-teeman alle. Lisäksi esimerkiksi Perheet ja vanhemmuus teeman nimeksi oli lopulta tullut Vanhemmuus. Kaikki lopulliset teemat ja niiden sisällöt ovat nähtävillä tämän opinnäytetyön liitteenä (LIITE 2).

Teemojen lisäksi kirjoitin myös Sateenkaaritilalle oman esittelyn, joka on Sateenkaaritilan etusivulla. Kirjoitin esittelyn saman kaavan mukaisesti, kuin Tyttöjen ja Pokien e-Taloilla, jotta yhdenmukaisuus säilyisi. Esittelyn tarkoituksena on antaa nopeasti selkeä kuva siitä, mitä sivuilta voi löytää. Esittely on myös tämän opinnäytetyön liitteenä (LIITE 1).

7.3.2 Esittely kohderyhmälle ja ammattilaisille

8.11.2014 vierailin HeSetan Nuorten illassa esittelemässä ideaa Sateenkaaritilasta. Nuorten iltoja järjestetään kerran viikossa Toimintakeskus Hapessa, joka on Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen ylläpitämä toimintakeskus nuorille. HeSetan Nuorten iltoja ohjaavat HeSetan vapaaehtoiset. Iltaan osallistuu eri-ikäisiä nuoria ja tarkoituksena on tarjota rentoa oleskelua ja keskustelua ajankohtaisista asioista. Nuorten illassa voi keskustelun ohella myös pelata lautapelejä tai katsoa elokuvia. (HeSeta ry 2014 D.)

Illassa jossa vierailin, oli nuoria paikalla noin kymmenen. Paikalla ei ollut yhtäkään, jolle e-Talo olisi ollut valmiiksi tuttu. Keskustelimmekin siitä, miten Sateenkaaritilan näkyvyyttä voisi parantaa. Nuoret ehdottivat kanaviksi Facebookia, Twitteriä, Tumblria, Metro-lehteä ja mainostusta kouluissa. Sosiaalinen media koettiin siis tärkeäksi väyläksi saada näkyvyyttä. Nuoret toivoivat, että Sateenkaaritila toteutettaisiin nuorten ehdoilla, mutta että myös vanhemmille löytyisi tietoa sivuilta. Nuoret nostivat erityisesti esiin tarvetta ruotsin- ja englanninkielisille versioille. Lisäksi he toivoivat, että sivuille tulisi tietoa siitä, mihin voi ottaa yhteyttä, mikäli haluaa keskustella kasvotusten ammattilaisen kanssa.

Käyttäjien anonymiteetti puhutti myös. Avoimista chateista oltiin kahta mieltä. Toisaalta osa toivoi, että käyttäjän tulisi tehdä profiili, voidakseen osallistua keskusteluun, toisaalta taas vapaa osallistuminen madaltaisi kynnyksiä. Keskustelussa päädyttiin siihen, että Sateenkaaritilassa voisi olla suljettuja chatteja, joihin tarvitsisi kirjautumisen sekä avoimia chat-huoneita. Teemoihin nuoret toivoivat tietoa sukupuolesta ja seksuaalisuudesta. Aiheet, jotka nuoret mainitsivat, olivatkin sellaisia, joita teemoissa käsitellään. (Nuorten ilta 2014.) Esitin Nuorten illassa nousseet ajatukset eteenpäin e-Talon ja HeSetan työntekijöille, jotta ne voitaisiin ottaa huomioon Sateenkaaritilan toteutuksessa.

Kun teemojen sisällöt olivat valmiina, esittelin ne edelleen HeSetan sosiaalityöntekijälle ja e-Talon projektityöntekijöille. E-Talon työntekijät lähettivät ne eteenpäin omaan ohjausryhmäänsä, jonka jäsenet saattoivat lukea ja kommentoida niitä. Sateenkaaritilaa käsiteltiin 17.11.2014 e-Talon ohjausryhmän tapaamisessa. Tapaamiseen oli kutsuttu ohjausryhmän jäsenet, jotka koostuvat seuraavien toimijoiden edustajista: NuoRIKU (entinen Verkkoterkkarit), Kansallinen audiovisuaalinen arkisto KAVI, Nuorten Exit, Verke, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Sexpo-säätiö, Pelastakaa Lapset ry, Väestöliitto, Ensi- ja turvakotien liitto, Nettiturvakoti, Poikien Talo, Tyttöjen Talo sekä Kalliolan Nuoret ry.

Tapaamisessa esiteltiin Sateenkaaritilan idea ja ydinsisällöt. Tämän jälkeen pohdittiin Sateenkaaritilan paikkaa ja merkitystä e-Talon sisällä. Ohjausryhmän jäsenet olivat sitä mieltä, että e-Talossa tulisi olla selkeä sateenkaareva elementti, jossa on tietoa ja vertaistukea. Internetistä löytyy paljon nettifoorumeja, joista löytyy väärää tietoa ja jotka voivat olla jopa vahingollisia käyttäjilleen. Esimerkiksi nousi hlbtqi-nuorten kokema hyväksikäyttö ja sponsoreiden hakeminen internetistä. Sponsorilla tarkoitetaan vastikkeellista seksiä, jossa nuori saa jotakin vastineeksi seksistä. Sateenkaaritilan toiminta saattaisi ehkäistä vahingollisille nettifoorumeille eksymistä. Ohjausryhmässä keskusteltiin myös yleisesti seksuaalikasvatuksesta, joka jo itsessään usein sulkee pois erilaiset seksuaaliset suuntautumiset. Seksuaalivähemmistöön kuuluva nuori joutuu tällöin itse etsimään kaipaamansa tiedon. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että oikeaa tie-

toa on helposti löydettävissä internetistä. Keskustelimme myös Sateenkaaritilan nimestä ja sijainnista e-Talon sivuilla. (e-Talon ohjausryhmä 2014.)

7.3.3 Loppuvaiheen toteutus

HeSetan Nuorten illan, e-Talon ohjausryhmän sekä HeSetan sosiaalityöntekijän ja e-Talon projektityöntekijöiden pohdintojen myötä tekstit saavuttivat lopullisen muotonsa. Suuria muutosehdotuksia tai kehittämisideoita itse teemoihin ei oikeastaan tullut. Ajatukset ja pohdinnat koskivat lähinnä Sateenkaaritilaa kokonaisuudessaan. Tällaisia pohdintoja olivat muun muassa Sateenkaaritilan tarpeellisuus, sen nimi sekä kohderyhmän tavoittaminen.

15.12.2014 tapasimme e-Talon projektityöntekijöiden kanssa. Tässä vaiheessa mukaan tuli myös e-Talolle toista opinnäytetyötä tekevä sosionomi-diakoniopiskelija, jonka opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää e-Talon internetsivujen ulkoasua ja tavoitettavuutta. Palaverissa päädyimme siihen, että Sateenkaaritila ja e-Talon uudet internetsivut avataan yhtä aikaa helmikuun 2015 alussa. Avajaisten yhteydessä tehdään kysely nuorille uusista sivuista, jotta saamme palautetta niistä. Keskustelimme myös yhdessä Sateenkaaritilan nimestä. Tähän asti se oli kulkenut työnimellä Sateenkaari e-Talo, mutta tapaamisessa päädyimme lopulta nimeen Sateenkaaritila. Nimestä oli aiemmin keskusteltu myös e-Talon ohjausryhmässä, jossa Sateenkaaritila oli saanut kannatusta.

Sateenkaaritila suunniteltiin ensin avattavaksi vuoden 2015 alussa. Lopulta avajaisten ajankohta kuitenkin siirtyi keväämmälle ja näin ollen Sateenkaaritilaa ei vielä tämän opinnäytetyön julkaisupäivänä ole avattu. Sateenkaaritilan avajaisten ajankohta siirtyi e-Talon viimeistelevän työtteen vuoksi. Tästä syystä Sateenkaaritilan toimintaa ja käyttäjäkyselyn tuloksia ei ole voitu analysoida tässä opinnäytetyössä.

Teemojen sisältöjen julkaiseminen Sateenkaaritilan internetalustalla on ensimmäinen askel Sateenkaaritilalle. Tämän jälkeen Sateenkaaritilaa ylläpitää pääasiassa e-Talo, jonka apuna toimii HeSeta. HeSetan vapaaehtoiset osallistuisivat mahdollisesti chatteihin, alustaa taas hallinnoisivat e-Talon työntekijät. Sateenkaaritilalle ei ole määritelty erillistä budjettia. Se tulee e-Talon valmiille internetsivuille, joten kustannuksia ei ole. Tietokone on tärkein väline Sateenkaaritilan ylläpidossa ja jokaisella osapuolella on tietokone jo valmiiksi käytössä, joten erillisiä hankintoja ei tarvitse tehdä.

7.4 Palaute ja arviointi

Suurin riski projektin kannalta on Sateenkaaritilan näkyväksi tekemisen onnistuminen. Toiminta ei lähde kunnolla käyntiin ennen kuin se saavuttaa kohdeyhmänsä. Toisaalta Tyttöjen ja Poikien e-Talojen toiminta on lähtenyt jo käyntiin ja Sateenkaaritila tulee toimimaan niiden rinnalla. Sateenkaareville nuorille ei myöskään ole juurikaan vastaavia suomenkielisiä palveluja, joten tarve kuitenkin on olemassa. Sateenkaaritilaa tulee osata tehdä näkyväksi juuri niissä paikoissa, joissa sateenkaarinuoret ovat. HeSetan nuorten toiminta tavoittaa osan nuorista ja e-Talolla sekä Tyttöjen ja Poikien taloilla ovat myös omat kontaktinsa nuoriin. Verkostotyö on avainasemassa nuoria tavoitettaessa. Myös mainostaminen erilaisilla messuilla, kouluissa ja nettisivuilla on tarpeen, jotta saataisiin uusia kävijöitä e-Talon sivuille.

Sateenkaaritilan ja e-Talon uusien internetsivujen avajaisten yhteydessä suunniteltiin toteutettavaksi käyttäjäkysely. Sähköiseen käyttäjäkyselyyn pääsisi vastaamaan e-Talon internetsivujen kautta ja siihen voisi vastata nimettömästi. Koska internetsivut eivät vielä ole auki, ei käyttäjäkyselyäkään vielä ole toteutettu. Opinnäytetyön kannalta on harmillista, ettei yleisölle avatun Sateenkaaritilan ja käyttäjäkyselyn arviointia ole voitu tehdä ja raportoida.

Sateenkaaritila-projektin etenemistä seurataan tiiviisti alusta lähtien. E-Talon projektityöntekijät saavat tietoja esimerkiksi siitä, kuinka paljon nettisivuilla on

vierailijoita. Tämä antaa realistista kuvaa myös Sateenkaaritilan kävijämääristä. Jos kävijämäärät eivät lähde nousuun, eikä keskustelu chatissa ole aktiivista, voidaan asiaan kiinnittää huomiota ja toimintaa kehittää. Toiminnan kehittäminen onkin äärimmäisen tärkeää, sillä ensin on kuitenkin vain tarkoitus luoda pohja, josta toiminta voi laajentua.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen on ollut pitkä ja ammatillisuutta haastava prosessi. Toiminnallisen opinnäytetyön piirteet tulivat prosessin aikana tutuiksi ja koinkin toiminnallisen opinnäytetyön minulle oikeaksi tavaksi toteuttaa opintojeni viimeinen vaihe. Uuden luominen ja kehittäminen innostivat minua aloittamaan ja viemään loppuun pitkän prosessin. Myös aiheen ajankohtaisuus ja tärkeys itselleni auttoivat prosessissa eteenpäin.

Katarina Alangon tutkimukseen *Mitä kuuluu sateenkaarinoorille Suomessa?* (2014) tutustuminen oli mielenkiintoinen osa opinnäytetyötäni. Tutkimus oli minulle ennestään päällisin puolin tuttu, mutta siihen syventyminen antoi todellista kosketuspintaa hlbtq-teemoihin. Sen myötä pystyin myös perustelemaan teeman tärkeyttä ja opinnäytetyön toiminnallisen osuuden lähtökohtia. Opin Alangon tutkimuksen ja muun lähdemateriaalin myötä paljon uusia asioita sateenkaarevuudesta ja sen merkityksestä yksilön hyvinvointiin. Näin ollen opinnäytetyöni teoreettinen aineisto tuki omaa ammatillista kasvuani erinomaisesti toiminnallisen osuuden lisäksi. Tämän opinnäytetyön myötä oma ammatillinen käytännön osaamiseni ja teoreettinen osaamiseni ovat siis vahvistuneet ja osaan myös yhdistää, soveltaa ja perustella näitä kahta ammatillisuuden puolta.

Sateenkaaritilaa kehittäessäni pohdin erityisesti muutamaa käytännön seikkaa. Kirjallisen opinnäytetyöni tekstiasu on muodoltaan tietynlaista, kun taas Sateenkaaritilaan kokoamani teemat edustavat toista tekstilajia. Teemojen teksteissä kohdeyleisönä ovat nuoret, joten kirjoitusasu ei voi olla kovin virallinen. En kuitenkaan halunnut kirjoittaa liioitellun nuorekkaasti, vaan pikemminkin halusin löytää tasapainon eri tekstilajien väliltä. Uskon, että onnistuin saamaan teemojen sisältöihin tiettyä rentoutta, kuitenkin ammatillisuutta unohtamatta.

Toinen teemoihin liittyvä seikka oli tasa-arvoisuuden ylläpitäminen. Vaikka Sateenkaaritilan teemojen sisällöissä käsitellään aiheita moninaisuutta huomioiden ja sateenkaarevuutta esiintuoden, on kuitenkin äärimmäisen tärkeää, ettei

myöskään cis- tai heteronuoria suljeta pois tai väheksytä. Näkökulmanani olikin kaikkien tasa-arvoisuus, ei sateenkaarevuuden paremmuus suhteessa muihin. Tämä näkökulma oli kuitenkin suhteellisen helppo pitää yllä, sillä omat arvoni ja näkemykseni vastaavat ajatusta kaikkien ihmisten tasa-arvoisuudesta huolimatta sukupuolen tai seksuaalisuuden ilmaisemisesta.

Pohdin myös sosionomin roolia prosessissa. Sateenkaaritilassa ja e-Talossa kokonaisuudessaan näen sosionomin roolin muodostuvan ohjauksesta ja tuesta. Ohjauksella tarkoitan tässä ammattilaisen taitoa tunnistaa erilaisia palveluita ja kykyä ohjata asiakas niiden pariin. Osa tätä on myös tunnistaa asiakkaan tarpeet, joiden mukaan palvelu määräytyy. Tukea ammattilainen taas tarjoaa chatissa ja kysy-vastaa-palstalla. Työntekijän tulee osata kohdata asiakas ja tukea tätä oikealla tavalla. E-Talossa työntekijän tulee tunnistaa verkkotyön erityispiirteet ja osata hyödyntää niitä tuen tarjoamisessa. Osa sosionomin työtä on myös toiminnan kehittäminen, joka olikin tämän opinnäytetyön lähtökohta.

8.1 Eettisyys ja luotettavuus

Luotettavuus, käyttäjien anonymiteetti ja eettisyys ovat isoja kysymyksiä, kun tehdään sosiaalityötä internetissä. Teemojen sisältö ja Sateenkaaritilan toiminta pohjautuvat e-Talon ja HeSetan arvoihin. Toiminnan kannalta on pohdittava tarkkaan pidetäänkö esimerkiksi chat suljettuna niin, että osallistujien täytyy rekisteröityä palveluun voidakseen osallistua toimintaan. Toisaalta on hyvä, että on myös avoimia keskusteluja, sillä Sateenkaaritilan olisi tarkoitus pysyä matalan kynnyksen palveluna.

Asiaton kommentointi on yleistä internetin maailmassa juuri anonymiteetin vuoksi. E-Talon työntekijöillä on sivujen hallinnoinnin kautta vastuu siitä, että asiattomat kommentit poistetaan. Toisaalta työntekijän näkökulmasta voi joskus olla hankalaa erottaa onko jokin kysymys aito vai kirjoitettu pilailleen. Eettisesti ajateltuna jokaiseen epäuskottavaltakin tuntuvaan kysymykseen tulee vastata,

sillä aina on se mahdollisuus, että kysyjä kysyy asiaa tosissaan. Tietenkään loukkaavia tai rasistisia kommentteja ei tule julkaista.

Chatin ylläpito ja HeSetan vapaaehtoisten mahdollinen osallistuminen saattaa olla myös yksi luotettavuuden kannalta suuri kysymys. Säilyykö tarjottavan tuen laatu ja tiedon luotettavuus jos chattia ohjaavat vapaaehtoiset, koulutukseltaan eri taustaiset henkilöt? HeSetan vapaaehtoiset toisivat mukanaan kuitenkin kokemusasiantuntijuuden ja vertaistuen elementin. Vapaaehtoiset ovat myös käyneet Setan järjestämän kouluttajakoulutuksen ja näin ollen heidän tulisi olla ajan tasalla tekemänsä työn sisällöstä ja vastuualueistaan.

Opinnäytetyöprosessin aikana pohdin paljon tiedonhankintatapaa, jolla kokosin teemat. On äärimmäisen tärkeää että informaatio, jota tarjoamme nuorille, on oikeaa. Se on toiminnan luotettavuuden kannalta ratkaiseva tekijä. Lähteitä tuli tarkastella siis kriittisesti. Kokosin tietoa kuitenkin sellaisilta internetsivuilta, joita ylläpitävät alan ammattilaiset ja asiantuntijat. Pyysin myös lupaa hyödyntää internetsivujen sisältöjä sekä merkitsin lähteen ja linkin teemojen perään, jotta nuori voi halutessaan ohjautua myös tiedon alkulähteille. Tätä kautta myös tahot, joilta tietoa keräsin saavat näkyvyyttä ja mahdollisesti uusia asiakkaita.

8.2 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyöprosessin myötä pääsin tutustumaan minulle ennestään vieraseen verkkotyön maailmaan. Opin ymmärtämään teknologian kehityksen merkitystä myös sosiaalialan työssä. Näkisin, että esimerkiksi verkkonuorisotyön mahdollisuudet perinteisen sosiaalialan työmenetelmien rinnalla ovat monipuoliset. Työtä tulisi kuitenkin tehdä niin, että työmuodot tukisivat toisiaan eivätkä poissulkisi mitään. Erilaisten työmenetelmien yhdistäminen onkin ollut yksi suuri oppimisen paikka opinnäytetyötä tehdessäni.

Yhteistyö eri sosiaalialan toimijoiden ja opinnäytetyön yhteistyötahojen kanssa on ollut erittäin antoisaa. Yhteisesti pohdittujen vaihtoehtojen ja mahdollisuuksien

sien jakaminen ja työstäminen on ollut ammatillisesti rakentavaa. Myös erilaisien ihmisten työtapoihin tutustuminen ja kaiken tämän keskellä luoviminen on auttanut minua rakentamaan kuvaa siitä, minkälainen ammattilainen ja työntekijä haluaisin itse olla tulevaisuudessa. Eri tahojen kanssa työskentely on myös opettanut tietynlaista joustavuutta työnteossa. Ymmärrän nyt myös suuren työn ja yhdessä toimimisen henkilökohtaisen merkityksen. Kun aivan opinnäytetyöprosessin loppumetreillä huomasin, että teemojen sisältöjä on sijoitettu eri otsikoiden alle, kuin mitä yhdessä yhteistyötahojeni kanssa olimme päättäneet ja jonka mukaan olin teemat rakentanut, koin hetkellisiä pettymyksen tunteita. Toisaalta tämä saa minut varmasti tulevaisuudessa korostamaan yhteisten päätösten merkitystä.

Opinnäytetyöprosessi on kokonaisuudessaan opettanut minulle paljon projekti- luontoisesta työskentelystä. Työskentelyn eri vaiheet ovat olleet hyvin erilaisia ja aikataulut ovat olleet muuttuvia. Tämä on opettanut minua suhtautumaan työhön kärsivällisesti. Vaikka Sateenkaaritilan julkistaminen venyi minusta riippumattomista syistä, koen että aikataulullisesti opinnäytetyöprosessini oli silti onnistunut. Aikataulutin työskentelyäni alussa jonkin verran, mutta silloin vielä hain työskentelytapaa ja tutustuin aiheeseen päällisin puolin. Kun aloin kokoaamaan teemoja ja kirjoittamaan opinnäytetyön kirjallista osuutta, syvennyin työhön myös paremmin. Tällöin tarkempi aikataulutuskkin tuntui tarpeelliselta. Loppuvaiheessa aikatauluni oli jo kovinkin tiukka. Tästä päätellen olisi voinut olla parempi, jos aikatauluni olisi ollut alussakin selkeä. Toisaalta en loppuvaiheeseen stressannut työskentelyä vaan suhtauduin siihen rennosti. Työskentelytapani on aina ollut rennohko, mutta opinnäytetyöprosessin aikana olen kuitenkin oppinut tiettyä kurinalaisuutta.

Minulle tärkeintä opinnäytetyöprosessin aikana oli palautteen saaminen ja uuden luominen. Koin erittäin tärkeäksi Sateenkaaritilan esittelyn sekä HeSetan Nuorten illassa että e-Talon ohjausryhmässä. Tällöin sain palautetta erikseen kohderyhmältä ja ammattilaisilta. Oli myös mielenkiintoista kuulla, mitä samaa heillä oli sanottavanaan ja missä mielipiteet kenties poikkesivat. Ideoiminen myös yhdessä yhteistyötahojeni edustajien kanssa oli antoisaa. Palautteen ja

ideoinnin pohjalta Sateenkaaritila rakentui sellaiseksi kuin se nyt on. Se, että pääsin hyödyntämään opinnäytetyössäni yhteistyötahojeni ja muiden ammattilaisten osaamista, oli minulle erittäin arvokasta. Minulle on ollut myös kasvattavaa ja tärkeää se, että olen ollut alusta asti suunnittelemassa ja toteuttamassa jotakin aivan uutta. Prosessin myötä oma ammatillisuuteni on saavuttanut uuden portaan.

Peilasin opinnäytetyöaiheeni ja sen toteutusta sosionomin ammatillisuuteen ja rooliin työkentällä. Reflektoin myös omaa toimintaani sosiaalialan yleisiin kompetensseihin. Opinnäytetyön ja oman pohdinnan myötä olen ymmärtänyt miten suuri rooli ammattilaisella saattaa olla sateenkaarevan nuoren hyvinvoinnin kannalta. Kohtaamisen aitous ja yhdenvertainen kohtelu ovat avainasemassa sosiaalialan työssä. Hlbtqi-teeman parissa työskentelevältä vaaditaan myös tiettyä erityisosaamista, sillä sosiaalialan ammattilaisia ei kouluteta opintojen aikana kohtaamaan tätä teemaa. Uskon, että opinnäytetyöprosessin myötä olen valmiimpi työskentelemään hlbtqi-teeman parissa. Olen tutustunut syvemmin tarvittaviin käsitteisiin ja hyvinvoinnin lähtökohtiin. Ymmärrän yksilön voimavarojen ja verkostojen merkityksen hyvinvoinnin rakentumisessa ja osaan myös analysoida ja tunnistaa epätasa-arvoisia ja syrjiviä yhteiskunnallisia rakenteita. Opinnäytetyöprosessin aikana pääsin tutustumaan laajahkosti järjestötyön kenttään, joten tulevaisuudessa osaan myös ohjata mahdollisia asiakkaita oikeiden tahojen luo.

Koen, että osa sosiaalialan ammatillisuutta on jatkuva itsensä kehittäminen ja työn reflektointi. Työntekemisen muodot muuttuvat jatkuvasti ja työntekijän on pystyttävä luovimaan muutosten keskellä. Myös pysähtyminen oman itsensä äärelle ja omien toimintatapojensa ja arvojensa jatkuva arviointi ja pohdinta ovat osa ammatillista kasvua ja kehittämistä. Vastuun tunnistaminen ja hyväksyminen ovat ensi askelia työn kehittämiseksi. En usko, että voin olla ammatillisesti täysin valmis koskaan. Aina löytyy kehitettävää joko omissa toimintatavoissa tai työympäristössä ja uudet kokemukset tuovat mukanaan uusia haasteita ja opeuksia. Tärkeintä on, että kehittämiseen suhtautuu avoimin mielin ja on aina valmis tarkastelemaan työtään.

Tulevaisuuden työssäni näen yhtenä tärkeimpänä seikkana yhdenvertaisuuden edistämisen. Haluan edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta niin yksilön näkökulmasta kuin kokonaisvaltaisestikin. Oikeudenmukaisuuden toteutumisen edellytyksenä on tiedon levittäminen ja vähemmistöteemojen esiin tuominen yhteiskunnassa sekä yksilöiden tukeminen. Sosiaalialalla pääsen edistämään näitä asioita juuri sillä tavalla, kun näen tärkeäksi: yksilön hyvinvoinnin kautta, aidon kohtaamisen ja tuen muodoissa.

LÄHTEET

- Aalberg, Veikko 2006. Pojasta mieheksi. Teoksessa Eila Laukkanen, Mauri Marttunen, Seija Miettinen & Matti Pietikäinen (toim.) Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 28–34.
- Alanko, Katarina 2014. Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa? Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Erikson, Erik H. 1968. Identity: youth and crisis. New York: W.W. Norton & Co.
- e-Talo i.a. A. Mikä e-Talo? Viitattu 22.9.2014. <http://www.e-talo.fi/mik%C3%A4-e-talo>
- e-Talo i.a. B. Sukupuolesta. Viitattu 27.11.2014. <http://www.e-talo.fi/sukupuolesta>
- e-Talon ohjausryhmä 2014. Esittelytilaisuus e-Talon ohjausryhmän palaverissa 17.11.2014.
- Frantti-Malinen, Ulla 2004. Tietoa ja tukea seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvalla. Teoksessa Elise Kosunen & Maija Ritamo (toim.) Näkökulmia nuorten seksuaaliterveyteen. Helsinki: Stakes, 100–111.
- Heikkonen, Hanna & Ylönen, Katri 2010. Verkkopalveluiden hyödyntäminen sosiaalialan työssä. Teoksessa Anneli Pohjola, Aino Kääriäinen & Sirpa Kuusisto-Niemi (toim.) Sosiaalityö, tieto ja teknologia. Juva: PS-kustannus, 113–130.
- HeSeta ry 2014 A. HeSeta ry. Viitattu 22.9.2014. <http://www.heseta.fi/heseta>
- HeSeta ry 2014 B. Toimintaa. Viitattu 22.9.2014. <http://www.heseta.fi/toiminta>
- HeSeta ry 2014 C. Illat, ryhmät & kurssit. Viitattu 30.1.2015. <http://www.heseta.fi/toiminta/sateenkaaritoiminta>
- HeSeta ry 2014 D. Nuoret. Nuorten toimintaa. Viitattu 28.11.2014. <http://www.heseta.fi/nuoret/toimintaa>
- Huldén, Anders 2008. Nuorisotyö. Teoksessa Juha Jämsä (toim.) Sateenkaariperheet ja hyvinvointi – Käsikirja lasten ja perheiden kanssa työskenteleville. Juva: PS-kustannus, 249–266.

- Hyvärinen, Reetta; Riitaoja, Anna-Leena & Särkelä, Elina 2014. Peruskoulu samuuden, erilaisuuden ja toiseuden kokemuksen tilana. Teoksessa Mika Gissler, Marjatta Kekkonen, Päivi Känkänen, Päivi Muranen & Matilda Wrede-Jäntti (toim.) Nuoruus toisin sanoen. Nuorten elinolot-vuosikirja 2014. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuslaitos, 63–72.
- Joensuu, Mika 2011. Nuoret verkossa toimijoina. Teoksessa Jani Merikivi, Päivi Timonen & Leena Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa – Näkökulmia verkkoperusteiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 14–22.
- Jokinen, Ilmo 2011. Verkossa tehtävän nuorisotyön eettisiä periaatteita. Teoksessa Jani Merikivi, Päivi Timonen & Leena Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa – Näkökulmia verkkoperusteiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 108–112.
- Jämsä, Juha 2008 A. Mitä moninaisuuden kohtaaminen vaatii ja antaa? Teoksessa Juha Jämsä (toim.) Sateenkaariperheet ja hyvinvointi – Käsi- kirja lasten ja perheiden kanssa työskenteleville. Juva: PS-kustannus, 20–25.
- Jämsä, Juha 2008 B. Suomalaiset sateenkaariperheet. Teoksessa Juha Jämsä (toim.) Sateenkaariperheet ja hyvinvointi – Käsi- kirja lasten ja perheiden kanssa työskenteleville. Juva: PS-kustannus, 26–47.
- Kaivosoja, Anna; Seppälä, Marko; Pulkkinen, Timo & Pasanen, Kosti 2014. Pe- rehdytysopas monialaiseen verkkotyöhön. Viitattu 28.11.2014. http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=392cf553-be72-4130-9d57-a15c462ef6d6&groupId=78453
- Kalliolan settlementti i.a. A. Tietoa Kalliolasta. Viitattu 30.1.2015. <http://www.kalliola.fi/tietoa-kalliolasta/>
- Kalliolan settlementti i.a. B. Kalliolan Nuoret ry. Viitattu 30.1.2015. <http://www.kalliola.fi/tietoa-kalliolasta/kalliolan-nuoret/>
- Kekkonen, Marjatta; Känkänen, Päivi; Muranen, Päivi & Wrede-Jäntti, Matilda 2014. Johdanto. Teoksessa Mika Gissler, Marjatta Kekkonen, Päivi Känkänen, Päivi Muranen & Matilda Wrede-Jäntti (toim.) Nuoruus

- toisin sanoen. Nuorten elinolot-vuosikirja 2014. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 7–15.
- Kinnunen, Pirjo 2011. Nuoruudesta kohti aikuisuutta. Varhaisaikuisen mielen-terveys ja siihen yhteydessä olevat ennakoivat tekijät. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Viitattu 22.3.2015.
<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66830/978-951-44-8624-1.pdf?sequence=1>
- Lastensuojelulaki 2007/417, 13.4.2007.
- Matikainen, Janne 2001. Vuorovaikutus verkossa. Verkkopohjaiset oppimisympäristöt vuorovaikutuksen näyttämöinä. Helsinki: Palmenia.
- Matikainen, Janne 2006. Vuorovaikutus ja sosiaalisuus verkossa. Teoksessa Pekka Aula, Janne Matikainen & Mikko Villi (toim.) Verkkoviestintäkirja. Helsinki: Yliopistopaino, 177–195.
- Mustola, Kati & Pakkanen, Johanna 2007. Johdanto. Teoksessa Kati Mustola & Johanna Pakkanen (toim.) Sateenkaari-Suomi – Seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöjen historiaa. Helsinki: Like, 11–14.
- Myllyniemi, Sami & Berg, Päivi 2013. Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-ajatutkimus 2013. Viitattu 24.2.2015. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2014/05/Nuoria_liikkeell%C3%A4_verkko.pdf
- Myllyniemi, Sami 2014. Ihmisarvoinen nuoruus. Nuorisobarometri 2014. Viitattu 22.3.2015. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2015/03/Nuorisobarometri_2014_web.pdf
- Nissinen, Jussi 2006. Seksuaalinen suuntautuminen. Teoksessa Dan Apter, Leena Väisälä & Kari Kaimola (toim.) Seksuaalisuus. Helsinki: Duodecim, 130–156.
- Nuorisolaki 2006/72, 27.1.2006.
- Nuorten ilta 2014. Esittelytilaisuus HeSeta ry:n Nuorten illassa 8.11.2014.
- Parsons, Marianne 2014. Nuoruusikä: uhkat, pulmat ja ilot. Teoksessa Maria Häkkinen (toim.) Sanojen tuolla puolen – trauman, häpeän ja väkivallan psykodynamiikasta. Nuorisopsykoterapian erityiskysymyksiä 15. Helsinki: Nuorisopsykoterapia-säätiö, 64–79.
- Pylkkänen, Kari 2006. Nuorisopsykiatrian kehitys Suomessa. Teoksessa Eila Laukkanen, Mauri Marttunen, Seija Miettinen & Matti Pietikäinen

- (toim.) Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 14–26.
- Rapo, Tero & Saxberg, Jonna 2013. e-Talo.fi – eväitä elämääsi? Viitattu 22.9.2014. <http://www.verke.org/ajankohtaista/viikon-nakokulma/item/297-e-talo-fi-evaita-elamaasi>
- Roth, Niklas; Boström, Gunnel & Nykvist, Karin 2006. Hälsa på lika villkor? Hälsa och livsvillkor bland hbt-personer. Tukholma: Statens folkhälsoinstitut. Viitattu 28.11.2014. http://www.folkhalsomyndigheten.se/pagefiles/11992/HBT_web.pdf
- Sateenkaariyhteisöt ry i.a. Pride ja vapautusliike. Sateenkaarilippu ja muut sateenkaarikansan symbolit. Viitattu 24.2.2015. <http://ranneliike.net/teema/sateenkaarilippu?srt=0&cid=47&aid=1106>
- Seta ry i.a. Hlbtq-sanasto. Viitattu 2.11.2014. <http://seta.fi/hlbtq/>
- Sinisalo-Juha, Eeva & Timonen, Päivi 2011. Verkkoperustaisen nuorisotyön määrittelyä ja teoriaa. Teoksessa Jani Merikivi, Päivi Timonen & Leena Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa – Näkökulmia verkkoperusteiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 23–35.
- Statens folkhälsoinstitut 2005. Homosexuellas, bissexuellas och transpersoners hälsosituation: Återrapportering av regeringsuppdrag att undersöka och analysera hälsosituationen bland hbt-personer. Tukholma: Statens folkhälsoinstitut. Viitattu 28.11.2014. <http://www.folkhalsomyndigheten.se/pagefiles/12296/a200519-uppdraghbt-0512.pdf>
- Vilkka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Wrede, Georg Henrik 2011. Esipuhe. Nuorisotyö kulkee aina eturintamassa. Teoksessa Jani Merikivi, Päivi Timonen & Leena Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa – Näkökulmia verkkoperusteiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 7–8.
- YK 2013. Ihmisoikeudet. Ajankohtaiset teemat. Viitattu 2.11.2014. <http://www.yk.fi/node/259>

LIITE 1: Sateenkaaritilan esittely

ETUSIVU MUKA E-TALO TYTTÖJEN E-TALO POIKIEN E-TALO SATEENKAARITILA CHATTI KYSY - VASTAA NUOREN OMAT JUTUT

SATEENKAARITILA

Tervetuloa Sateenkaaritilaan!

Taältä löydät erityisesti sisältöä sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuteen liittyviin teemoihin. Tavoitteenamme on auttaa nuoria omaan itseensä ja elämään liittyvien huolien, haasteiden ja kysymyksiensä kanssa. Tähän voit tulla juuri sellaisena kuin olet. Jos haluat jutella työntekijän kanssa, voit toimia seuraavin tavoin:

- Keskiviikkoin klo 18–20 olet tervetullut e-Talon kahdenkeskiseen chattiin
- Voit lähettää viestin koska vain kysymys&vastaus -palstalle, jolloin vastaamme kysymykseesi noin viikon sisällä

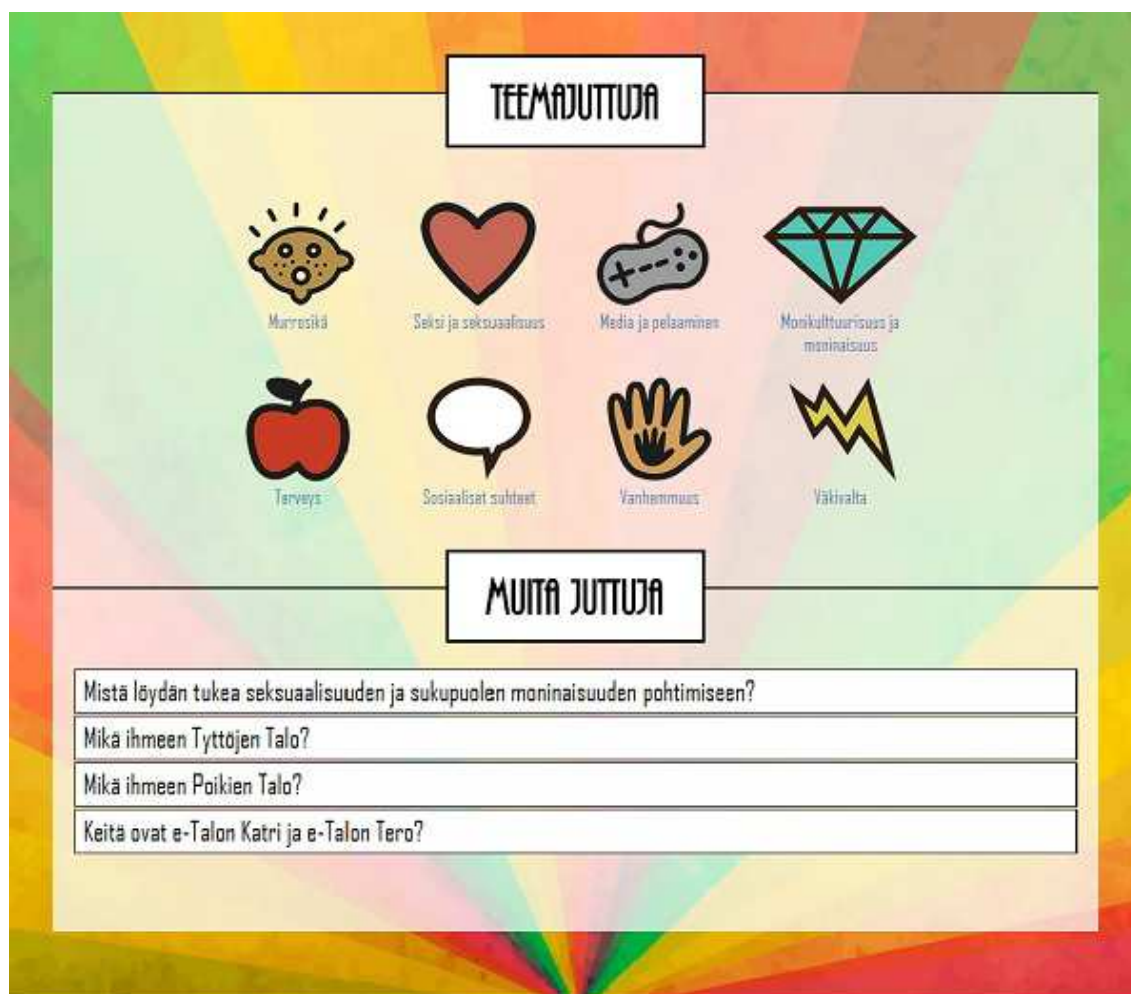
Alta löydät teematietoa nuoruuteen liittyvistä aiheista, sekä muita kivoja juttuja. Käy ihmeessä kurkkaamassa!

LIITE 2: Teemat

1	ETUSIVUN NAVIGOINTI-KARTTA.....	54
2	MURROSIKÄ	55
3	SEKSI JA SEKSUAALISUUS	56
	3.1 Seksuaalisuus	57
	3.2 Seksuaalinen suuntautuminen – Kenestä tykkään, ketä haluan.....	58
	3.3 Seksuaalinen suuntautuminen	59
	3.4 Seksuaalinen suuntautuminen jatkumona	60
	3.5 Nuorten seksuaalioikeudet	61
	3.6 Seksi – tekoja, toimintaa ja ajatuksia.....	62
	3.7 Sujuuko seksi luonnostaan vai pitääkö sitä opetella?.....	63
	3.8 Seksin iloa kumppanin kanssa	64
	3.9 Itsetyydytys, ”oma kiva”, masturbointi – mitä se on?	65
4	MEDIA JA PELAAMINEN	66
	4.1 Media ja internet.....	67
	4.2 Mitä on sosiaalinen media?	68
	4.3 Nettikiusaaminen.....	69
	4.4 Yksityisyys ja turvallisuus verkossa.....	70
	4.5 Mitä verkossa saa julkaista?.....	71
	4.6 Nettielämää – Se pelaa liikaa?	73
	4.7 Opas pelaajille – Näin saat vanhempasikin ymmärtämään pelaamisen hienouden.....	74
	4.7.1 Pelaa heidän kanssaan.....	75
	4.7.2 Kerro heille, kuinka pelit eivät oikeasti ole kalliita	76
	4.7.3 Pidä taukoja – se auttaa niin sinua kuin vanhempasikin	77
	4.7.4 Huomauta vanhemillesi, kuinka pelaaminen on sosiaalista toimintaa	78
	4.7.5 Näytä vanhemillesi pelaamiseen liittyviä tutkimustuloksia	79
5	MONIKULTTUURISUUS JA MONINAISUUS	80
	5.1 Mitä tarkoittaa moninaisuus?.....	81
	5.2 Elämä kahden kulttuurin välissä	82

5.3 Ristiriidat vanhempien kanssa.....	83
5.4 Harrastukset.....	84
5.5 Sukupuolen moninaisuus, mitä se on?	85
5.5.1 Seurustelu.....	86
5.6 Seksuaalisuus	87
5.7 Seksi.....	88
5.8 Homoseksuaalisuus ja uskonto	90
6 TERVEYS	91
6.1 Itsetunnosta.....	92
6.2 Syömishäiriöistä	93
6.3 Päihteet ja riskikäyttäytyminen	94
6.4 Seksuaaliterveydestä	97
6.5 Sukupuolen korjaushoidoista.....	99
7 SOSIAALISET SUHTEET	100
7.1 Vanhemmat.....	101
7.2 Kaverit	102
7.3 Harrastukset.....	103
7.4 Yksinäisyys.....	104
7.5 Ulos kaapista?	105
8 VANHEMMUUS	106
8.1 Sateenkaariperheet	107
8.2 Voivatko nais- tai miesparit, tai transihmiset olla vanhempia?.....	108
8.3 Minustako äiti tai isä?	109
9 VÄKIVALTA	110
9.1 Mitä on väkivalta?.....	111
9.2 Mitä on fyysinen väkivalta?.....	112
9.3 Mitä on henkinen väkivalta?	113
9.4 Mitä on seksuaalinen väkivalta?.....	114
9.5 Voiko seksuaalista väkivaltaa tapahtua verkossa?.....	115
9.6 Mistä saan apua väkivallan kokemuksiin?.....	116

1 ETUSIVUN NAVIGOINTI-KARTTA

2 MURROSIKÄ

ETUSIVU MIKÄ E-TALO TYTTÖJEN E-TALO POIKIEN E-TALO SATEENKAARITILA CHAT KYSY - VASTAA NUORTEN OMAT JUTUT

MURROSIKÄ

Murrosikä eli puberteetti, on keskimäärin hyvin kiinnostavaa aikaa. Se pistää sekä kehon että mielen käymään läpi sellaisia mullistuksia, ettei sen jälkeen ole enää aivan entisensä, vaan kaikin puolin vähän erilainen, kasvanut. Näiden muutosten taustalla on kehon kiihtynyt hormonitoiminta.

Toisilla nuorilla tämä elämänvaihe muutoksineen tulee ja menee kaikessa hiljaisuudessa, toisilla taas rytisee ja paukkuu kaikilla elämän osa-alueilla, eikä hiljaisuudesta ole tietoakaan. Kaikkein ilmeisin biologinen murrosiän muutos lienee sukukypsyyden saavuttaminen munasoluineen ja siittiöineen. Kehon sisä- ja ulkopuolella tapahtuvien muutosten lisäksi valtavia muutoksia tapahtuu myös kasvavan nuoren mielessä sekä siinä, miten hän asioihin ja ihmisiin suhtautuu ja miten häneen suhtaudutaan.

Murrosiän myötä ihminen ei ole enää lapsi, mutta ei vielä aikuinenkaan. Tämän ymmärtäminen ja siihen suhtautuminen saattaa olla ajoittain hämmäntävää sekä nuorelle itselleen että häntä ympäröiville ihmisille.

Murrosiän muutoksista löydät lisätietoa [Tyttöjen e-Talosta](#) ja [Poikien e-Talosta](#)!

3 SEKSI JA SEKSUAALISUUS

ETUSIVU MIKÄ E-TALO TYTÖJEN E-TALO POIKIEN E-TALO SATEENKAARILLA CHAT KYSY - VASTAA NUORTEN OMAT JUTUT

SEKSI JA SEKSUAALISUUS

SEKSUAALISUUS

Seksuaalisuus
Seksuaalinen suuntautuminen -Kenestä tykkään, ketä haluan
Seksuaalinen suuntautuminen
Seksuaalinen suuntautuminen jatkumona
Nuorten seksuaalioikeudet

SEKSI

Seksi - tekoja, toimintaa ja ajatuksia
Sujuuko seksi luonnostaan vai pitääkö sitä opetella?
Seksin iloa kumppanin kanssa
Itsetyydytys, "oma kiva", masturbointi - mitä se on?

3.1 Seksuaalisuus

SEKSUAALISUUS

Seksuaalisuus

Seksuaalisuus on jokaiselle ihmiselle henkilökohtainen ja merkittävä läpi elämän kehittyvä kokemus omasta itsestään. Se on olennainen osa inhimillisyyttä. Seksuaalisuus asuu ihmisen mielessä, kehossa, tavassa ilmaista itseään sekä ajatella. Se voi tuntua kehossa ja mielessä voimana, ilona, uteliaisuutena, elinvoimana, ihmisiä yhteen vetävänä taikana. Ihminen on jo syntyessään seksuaalinen olento ja lapsi on luonnostaan utelias seksuaalisuuden suhteen. Lapsuuden aikana lapsi tutkii ympäröivien ihmisten suhtautumista seksuaalisuuteensa ja luo mielikuvaa ja pohjaa siitä, millaista seksuaalisuus on ja millainen seksuaalinen olento hän itse on. Lapsuuden kokemukset oman seksuaalisuuden kohtaamisesta voivat merkittävästi tukea tai vaikeuttaa ihmisen myöhempää kykyä kokea oma seksuaalisuus elämässään iloa, nautintoa ja energiaa tuottavana voimavarana.

Seksuaalisuus kehittyy ja kasvaa murrosiän myötä aivan uudelle tasolle. Koko elämän olemassa ollut kyky fyysiseen hyvänolon ja nautinnon tunteeseen alkaa saada uusia ilmenemismuotoja. Seksuaalienergia alkaa monilla ilmetä suhteessa muihin ihmisiin. Mukaan voi tulla läheisyyden kaipuuta ja ihastuksen tai rakastumisen tunteita. Voimakkaat seksuaalisen halun tunteet ja niitä nostattavat kiihottavat mielikuvat, seksuaaliset fantasiat, voivat tuntua kiinnostavilta ja jännittäviltä tai yhtä hyvin pelottavilta, ahdistavilta tai mielettömiltä. Omaan seksuaalisuuteen kannattaa tutustua lempeydellä ja uteliaisuudella. Ei ole oikeaa tai väärää tapaa olla seksuaalinen. Seksuaalisuuden ilmaisemisessa toiminnalla ja teoilla laki ja jokaiselle ihmiselle kuuluvat seksuaalioikeudet asettavat tärkeitä reunaehtoja. Mahdollisuus ilmaista omaa seksuaalisuuttaan itselleen oikeaksi kokemallaan tavalla on merkittävä osa ihmisen hyvinvointia.

Tietoa seksuaaliterveydestä löydät erikseen [Terveys-osiosta!](#)

3.2 Seksuaalinen suuntautuminen – Kenestä tykkään, ketä haluan

SEKSUAALISUUS

Seksuaalisuus

Seksuaalinen suuntautuminen -Kenestä tykkään, ketä haluan

Joo mä olen lesbo

0:00 / 5:51

YouTube

The image shows a YouTube video player interface. At the top, the word "SEKSUAALISUUS" is written in a large, bold, black font. Below it, there are two white rectangular boxes with black borders. The first box contains the word "Seksuaalisuus" and the second box contains the text "Seksuaalinen suuntautuminen -Kenestä tykkään, ketä haluan". The video player itself is below these boxes. It has a black header with the text "Joo mä olen lesbo" on the left and a share icon on the right. The video frame shows a woman with long, straight, grey hair, wearing a black hooded garment, looking slightly to her right and speaking. A large black play button is centered over the video. At the bottom of the player, there is a progress bar showing "0:00 / 5:51", a volume icon, and the YouTube logo.

3.3 Seksuaalinen suuntautuminen

SEKSUAALISUUS

Seksuaalisuus

Seksuaalinen suuntautuminen -Kenestä tykkään, ketä haluan

Seksuaalinen suuntautuminen

Seksuaalinen suuntautuminen on merkittävä osa ihmisen persoonaa ja identiteettiä. Sillä tarkoitetaan sitä, ketä kohtaan ihminen tuntee henkistä, fyysistä ja romanttista vetoa. Seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus on luonnollista, eli on luonnollista ihastua ihmisiin riippumatta omasta ja toisen sukupuolesta. Olemme tottuneita näkemään ihmiset joko homoina, lesboina, heteroina ja bi-ihmisinä riippuen siitä, mitä sukupuolta he itse edustavat ja mitä sukupuolta edustaviin ihmisiin he rakastuvat. Seksuaalinen suuntautuminen on kuitenkin moniulotteisempi. Sen voi määritellä kyvyksi ihastua tunteiden ja/tai seksuaalisuuden tasolla toisiin ihmisiin, riippuen sukupuolesta ja toki myös sukupuolesta riippumatta.

Joillekin seksuaalisessa suuntautumisessa on vahvasti kyse identiteetistä, toisille taas romanttisen suhteen kaipuusta tai siinä elämisestä, toisille seksin harrastamisesta tai mukavista fantasioista – tai kaikkea tätä. Itsensä ymmärtämisen ja identiteetin löytämisen prosessissa määritteillä hetero, homo tai bi – tai muut seksuaalista suuntautumista kuvaavat sanat – voivat olla tärkeitä varsinkin, jos kokee, ettei löydä omaa paikkaa kokemuksilleen siitä kuuluisasta valtavirrasta.

Hetero-oletuksella tarkoitetaan sitä, että automaattisesti oletetaan ihmisten olevan heteroita, eli naiset kiinnostuneita miehistä ja miehet naisista, ellei muuta ole ilmoitettu. Seksuaalinen suuntautuminen on jokaisen yksityinen asia, eikä ole perusteltua, että muiden kuin heteroiden pitäisi erikseen aina tuoda oma seksuaalinen suuntautumisensa esiin jo kättelyssä. Hetero-oletuksesta on hyvä opetella luopumaan ja asettaa mieli avoimeksi luonnolliselle moninaisuudelle.

Lähde ja lisää tietoa aiheesta täältä: seta.fi/nuoret

3.4 Seksuaalinen suuntautuminen jatkumona

SEKSUAALISUUS

Seksuaalisuus

Seksuaalinen suuntautuminen -Kenestä tykkään, ketä haluan

Seksuaalinen suuntautuminen

Seksuaalinen suuntautuminen jatkumona

Seksuaalista suuntautuneisuutta voidaan yleisesti ajatella jatkumona, jossa toisessa päässä on homoseksuaalinen suuntautuminen, jolloin henkilö on yksiselitteisesti kiinnostunut romanttisesti vain itsensä kanssa samaa sukupuolesta olevista ja päässä heteroseksuaalinen suuntautuminen, jossa henkilö on romanttisesti kiinnostunut vain vastakkaisesta sukupuolesta. Keskellä janaa voisi olla biseksuaalisuus, jolloin henkilö voi tuntea seksuaalista ja / tai romanttista kiinnostusta ihmistä kohtaan hänen sukupuolestaan riippumatta. Todellisuudessa valtaosa ihmisistä sijoittuu luultavasti jonnekin kohtaa janaa keskikohdan ja ääripäiden välille.

Kaikki ihmiset eivät koe olevansa seksuaalisesti suuntautuneita muihin ihmisiin. Aseksuaalisuus voi tuntua oikealta tavalta määritellä itseään, jos seksuaalinen kanssakäyminen ei tunnu itselle tärkeältä. Aseksuaali ihminen voi silti arvostaa läheisyyttä, romantiikka ja rakkautta siinä missä kuka tahansa ihminen. Aseksuaalisuudesta on tarjolla vain vähän virallista ja tutkittua tietoa, mutta tälle sivulle on koottu ihmisten omia kokemuksia ja ajatuksia aseksuaalisuuteen liittyen.

Kaikille ihmisille ei tunnu luontevalta määritellä seksuaalista suuntaustaan. Silloin voi aivan hyvin olla juuri sellainen kuin on, eikä määrittely ole missään nimessä pakollista. Jokaisella on oikeus määritellä itsensä – tai olla määrittelemättä!

3.5 Nuorten seksuaalioikeudet

Nuorten seksuaalioikeudet

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeusjulistus alkaa näin: "Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan." Myös seksuaalioikeudet ovat yleismaailmallisia ihmisoikeuksia, jotka kuuluvat kaikille ihmisille. Nuorille on tehty omia versioita seksuaalioikeuksista mukaillen Seksologian maailmanjärjestön alkuperäisiä seksuaalioikeuksia vuodelta 1999. Helsingin Tyttöjen Talolla Nuorten Seksuaalioikeudet kuuluvat näin:

- tuntea kaikkia tunteita
- ilmaista mielipiteitään, vaikka muut olisivat eri mieltä
- ilmaista tunteitaan, oikeus rakastaa
- saada tukea läheisiltään
- oikeus seksuaaliseen vapauteen, ilmaista seksuaaliset taipumukset muita loukkaamatta
- seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen
- tuntea itsensä ainutkertaiseksi, omanlaisekseen
- yksityisyyteen ja luottamuksellisuuteen
- tehdä omia valintoja
- olla tietämättä, mitä tehdä
- luottaa tuntemuksiinsa
- parisuhteeseen
- tasa-arvoon ja vapauteen
- saada ulottuvilleen tutkittua, asianmukaista tietoa seksuaalisuudesta
- kokea ja tuntea mielihyvää
- kokea itsensä hyvinvoivaksi ja tyytyväiseksi omassa kehossaan ja mielessään
- opetukseen ja tietoon, seksuaaliterveyspalveluihin, jotta nuori kykenee tekemään perusteltuja valintoja omaan seksuaalisuuteensa liittyen kriittisellä otteella.

Nämä oikeudet pätevät myös sinuun. Vaadi aina, että niitä kunnioitetaan ja pyydä tarvittaessa apua seksuaalioikeuksiesi vaalimiseen.

3.6 Seksi – tekoja, toimintaa ja ajatuksia

SEKSUAALISUUS

Seksuaalisuus

Seksuaalinen suuntautuminen -Kenestä tykkään, ketä haluan

Seksuaalinen suuntautuminen

Seksuaalinen suuntautuminen jatkumona

Nuorten seksuaalioikeudet

SEKSI

Seksi – tekoja, toimintaa ja ajatuksia
--

Seksi on oman seksuaalisuuden toteuttamista ajatuksin, sanoin ja teoin joko yksin tai yhdessä. Ihminen harrastaa seksiä nautinnon, läheisyyden, rakkauden, lisääntymisen, rentoutumisen vuoksi ja intiimin yhteyden ylläpitämiseksi oman kehon tai rakkaan ihmisen kanssa. Kokemus siitä, mikä on seksiä, voi vaihdella yksilöllisesti paljonkin ja muuttua ajan ja kokemuksen myötä: nuorempana ajatus seksistä saattaa liittyä läheisemmin yhdyntään, mutta elämäkokemuksen myötä seksistä voi tulla paljon laajempi ja vivahteikkaampi asia.

Sujuuko seksi luonnostaan vai pitääkö sitä opetella?
--

Seksin iloa kumppanin kanssa

Itsetyydytys. "oma kiva", masturbointi - mitä se on?
--

3.7 Sujuuko seksi luonnostaan vai pitääkö sitä opetella?

SEKSI

Seksi – tekoja, toimintaa ja ajatuksia

Sujuuko seksi luonnostaan vai pitääkö sitä opetella?

Seksi on periaatteessa yksinkertainen asia, se on iloa ja nautintoa tuottavia tekoja ja ajatuksia, joiden keskiössä on ihminen itse omine herkkyyksineen ja yksilöllisine aistimuksineen. Moni kuitenkin kokee seksin alkuun hankalaksi. Tämä on aivan luonnollista, sillä uusi asia on aina uusi, olipa se kuinka luonnollinen tahansa. Vaikeuksia saattaa myös aiheuttaa jonkin mallin mukaan toimiminen oman kehon kuuntelemisen sijaan. Porno, tv-sarjat, elokuvien seksikohtaukset ja eroottinen kirjallisuus ui mieleemme kuin huomaamatta ja yrittää ohjailla seksiämme. Seksien ilot ovat hyvin kiehtova asia ja media yrittää tarjota meille monenlaisia pikaohjeita seksistä nauttimiseen: Tee näin, Näytä tältä, Pukeudu näin, Puhu näin, Käytä tätä laitetta... Ohjeiden määrä on loputon. Ongelmana näissä ohjeissa on se, että niillä haetaan seksin iloja oman itsen ulkopuolelta.

Nautinnolliseen seksiin ei kuitenkaan ole pikakurssia, vaan juuri Sinulle oikeat keinot ilmaista seksuaalisuuttasi seksin keinoin löytyvät vain sulkemalla silmät muiden ohjeilta ja syventymällä rauhassa omaan itseesi. Mikä sinusta tuntuu jännittävältä ajatukselta, millainen kosketus on sinusta nautinnollinen, millainen tunnelma saa sinut rentoutumaan kehossasi piilevien ilojen äärelle? Mitä syvällisemmin maltat itseäsi, niin kehoasi kuin mieltäsi opiskella, sen paremmin löydät keinot myös iloa ja energiaa tuottavaan seksiin. Nautinnollisen seksin opettelu on parhaimmillaan koko elämän mittainen tutkimusmatka. Matkalle mukaan kannattaa ottaa vain rentous ja aistien avoimuus, jotta opit huomaamaan pienetkin nautinnon väreet ja kasvattamaan niistä seksuaalisen nautinnon kukkivan puutarhan!

3.8 Seksin iloa kumppanin kanssa

SEKSI

Seksi – tekoja, toimintaa ja ajatuksia

Sujuuko seksi luonnostaan vai pitääkö sitä opetella?

Seksin iloa kumppanin kanssa

Parhaat eväät yhteisiin seksikokemuksiin kumppanin kanssa saat perehtymällä oman kehosi ja mielesi seksuaalisen nautiskelun maailmaan. Kun olet päässyt oman nautintosi jäljille, myös kumppanin läheisyydestä ja kosketuksesta nauttiminen on helpompaa. Kumppani ei koskaan voi olla ajatuksenlukija, joten kerro hänelle, mistä pidät ja ohjaa häntä hellästi toimimaan toisin, jos hän meinaa eksyä oikeilta jäljiltä. Samoin kumppani on sinulle paras opas hänen nautintonsa maailmaan. Kaikkea tätä voi ja ehdottomasti kannattaa tehdä vaatteet päällä. Sitten, kun vaatteiden vähentäminen tuntuu turvalliselta, on rauhallinen eteneminen ja joka askeleella viipyminen parasta mahdollista perustan luomista parin yhteiselle seksuaaliselle ilottelulle.

On tärkeää muistaa, että seksi kumppanin kanssa on aina molemmille osapuolille miellyttävää ja omasta tahdosta toteutuvaa ja toista kunnioittavaa. Painostaminen, houkutteleminen, pakottaminen tai kiristäminen eivät kuulu seksiin vaan ovat väkivaltaa toista kohtaan.

Lisätietoa aiheesta: vaestoliitto.fi/nuoret/seksi

3.9 Itsetyydytys, "oma kiva", masturbointi – mitä se on?

Itsetyydytys. "oma kiva". masturbointi - mitä se on?

Itsetyydytys on seksiä itsensä kanssa. Sitä tekevät lähes kaikki, vauvasta vaariin ja se on turvallinen, hyvä ja luonnollinen keino tutustua omaan krooppaan ja kehittyvään seksuaalisuuteen. Itsetyydytys on riskitöntä ja siinä voi edetä aivan omassa tahdissa, juuri siihen tahtiin kuin itsestä tuntuu hyvälle. Kun oppii mistä itse pitää, osaa todennäköisesti kertoa siitä myös kumppanille ja nauttia seksistä muiden kanssa. Itsetyydytyksessä ei ole pelkoa kenenkään loukkaamisesta, uskottomuudesta, satuttamisesta, ymmärtämättömästä käytöksestä tai hyväksikäytetyksi tulemisesta, vaan se on sinun oma juttusi jonka tavat, etenemistahdin ja säännöt voit itse määritellä.

Itsetyydytystä on monenlaista ja jokainen löytää kokeilemalla oman juttunsa. Voit aloittaa tutustumalla omaan krooppaan kosketuksen avulla. Koskettelun tarkoituksena on saada mielihyvän kokemuksia. Yhtä ainoa oikeaa tapaa ei ole, masturbointi on löytöretki omaan itseensä ja sellaista mikä ei tunnu hyvältä ei tule tehdä.

Tavoitteeksi ei kannata ottaa orgasmin saamista, sillä tällöin itsetyydytyksestä saattaa suoristuskeskeisyyden vuoksi hävitä nautinto. Etene omaan tahtiin, orgasmi saattaa tulla, tai olla tulematta, pääasia että nautit toiminnasta alusta loppuun. Jokainen määrittelee itse miten usein masturboi. Niin kauan kuin itsetyydytys ei häiritse arkea, on se aivan luonnollista. Itsetyydytykseen saattaa liittyä fantasioita - julkkiksia, kivoja kavereita, opettajia. Oikeita tai vääriä fantasioita ei ole olemassakaan, niitä ei tarvitse hävetä eikä niistä tarvitse myöskään kertoa kenellekään. Fantasiat eivät muutu todeksi, eivätkä vahingoita ketään, joten voit pitää ne ihan omana juttunasi.

Itsetyydytykseen on liittynyt kummallisia uskomuksia ja se on saatettu kieltää. Oikeasti itsetyydytys ei vaikuta millään tavalla sukupuolielimien kehitykseen, muotoon tai kokoon, se ei laimenna siemennestettä, se ei vaikuta kuukautiskiertoon, siitä ei seuraa lapsettomuutta eikä siitä voi saada syöpää. Itsetyydytys ei myöskään tarkoita sitä, että ihmisellä olisi ongelmia seksuaalielämässään. Päinvastoin, itsetyydytys on luvallista, luonnollista ja tervettä. Jos kuitenkin koet että itsetyydytys ei ole sinua varten, älä tee sitä pakosta, sitä ei tarvitse tehdä. Voi olla myös aikoja jolloin itsetyydytys ei ole kohdallasi ajankohtaista, tai aikoja jolloin huomaat masturboivasi aiempaa enemmän ja tämän on aivan luonnollista.

4 MEDIA JA PELAAMINEN

ETUSIVU MIKÄ E-TALO> TYTTÖJEN E-TALO POIKIEN E-TALO SATEENKAARITILA CHAT KYSY - VASTAA NUORTEN OMAT JUTUT

MEDIA JA PELAAMINEN

MEDIA

Media ja internet
Mitä on sosiaalinen media?
Nettikiusaaminen
Yksityisyys ja turvallisuus verkossa
Mitä verkossa saa julkaista?

PELAAMINEN

Nettielämää - Se pelaa liikaa?
Opas pelaajille - Näit saat vanhempasikin ymmärtämään pelaamisen hienouden
1. Pelaa heidän kanssaan
2. Kerro heille, kuinka pelit eivät oikeasti ole kalliita
3. Pidä taukoja - se auttaa niin sinua kuin vanhempasikin
4. Huomauta vanhemillesi, kuinka pelaaminen on sosiaalista toimintaa
5. Näytä vanhemillesi pelaamiseen liittyviä tutkimustuloksia

4.1 Media ja internet

MEDIA

Media ja internet

Mediassa törmää usein heteronormatiivisuuteen ja oletukseen siitä, että kaikki ovat heteroita. Mainoksissa näkyy yleensä heteropari ja tv-ohjelmat kertovat usein heteroparien suhdekiemuroista. Viimeaikoina on monissa tv-sarjoissa kuitenkin ollut myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä käsitteleviä teemoja. Salatuissa Elämässä on Larin ja Eliaksen rakkaustarina ja #lovemillassa on homohahmo Ämpäri. Draamasarja L-koodi on saanut rinnalleen Tosielämän L-koodi-sarjan. Stereotyyppiset homosisustajat ovat siis saaneet rinnalleen uusia hahmoja. Myös sukupuolivähemmistöt ovat olleet edustettuina, kun Orange Is the New Black-sarjassa transnaista näyttelee itsekin transnainen Laverne Cox.

Internet ja sosiaalinen media ovat edesauttaneet sateenkaarevien nuorten ja aikuistenkin yhteydenpitoa ja omien verkostojen löytämistä. Keskustelupalstoilta voi löytyä se oma yhteisö, joiden muut jäsenet jakavat samoja kokemuksia ja yhteisiä ajatuksia. Pienemmällä paikkakunnalla asuva voi löytää kanavan muihin saman ajatusmaailman jakaviin netin välityksellä ja näin huomata, ettei ole ainoa joka pohtii esimerkiksi seksuaalista suuntautumistaan. Internetistä löytyy myös vaikka millä mitalla tietoa esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä. Lisäksi aihetta käsitellään monissa vlogeissa, blogeissa ja muilla kanavilla. Mediakriittisyys on tietysti hyvä muistaa ja kannattaakin pitää mielessä, että kaikki tieto mitä netistä löytyy, ei pidä paikkansa!

4.2 Mitä on sosiaalinen media?

MEDIA

Media ja internet

Mitä on sosiaalinen media?

Sosiaalinen media on suurimmalle osalle ensisijainen yhteydenpitokanava ystäviin ja keino pysyä mukana porukassa. Reaaliajassa tapahtuva elämän jakaminen kuvien ja statuspäivitysten muodossa on kommunikation lisäksi itsensä ilmaisua, tapa rakentaa identiteettiä. Jokainen meistä toivoo voivansa olla muiden silmissä pidetty tai ihailtu. On normaalia korostaa parhaimpia puoliaan ja pyrkiä saamaan paljon tykkäyksiä, eivätkä profiiliminät aina vastaakaan todellisuutta. Valokuvia on usein käsitelty muokkausohjelmilla ja viestittelyyn valikoidaan sellaiset aiheet, jotka varmasti keräävät kommentteja. On tärkeä muistaa, että suosio netissä ei takaa hyvää itsetuntoa tai sen puute tee kenestäkään vähemmän olemassa olevaa.

4.3 Nettikiusaaminen

MEDIA

Media ja internet

Mitä on sosiaalinen media?

Nettikiusaaminen

Virtuaalisen maailman sosiaaliset suhteet saavat välillä kilpailun tai jopa kiusaamisen muotoja, jotka usein nivoutuvat myös muuhun elämään. Etänä ja anonyyminä tapahtuvassa viestittelyssä on helppo sortua provokaatioon jonka avulla kiusaajat saavat kiusatun tunnemyrskyyn. Useimmiten nettikiusaaja on kiusatulle tuttu esim. koulusta tai harrastusten parista. Tyypillisin nettikiusaamisen muoto on esiintyminen toisen nimissä ja asiaton kommentointi tekaistulla profiililla. Suomessa ei ole tällä hetkellä laitonta esiintyä toisena henkilönä mutta identiteettivarkauksien määrä on nousussa ja lakimuutosta valmistellaan. Jos tulee kiusatuksi nettipalvelussa, kannattaa jättää viestit omaan arvoonsa, blokata kiusaaja ja ilmoittaa kiusaajan käytöksestä tai valeprofiilista palvelun ylläpitäjille, jotka voivat poistaa profiilin. Jos kiusaaminen jatkuu, voi viestit tallentaa kuvankaappauksiin ja viedä eteenpäin esim. vanhemmille tai vakavissa tapauksissa poliisille. Aina voi itse päättää minkälaiseen keskusteluun lähtee mukaan ja pitää mielessä ettei kellään ei ole oikeutta solvata ja uhkailla.

4.4 Yksityisyys ja turvallisuus verkossa

Yksityisyys ja turvallisuus verkossa

Jos jakaa itsestään tietoa myös lähipiirin ulkopuolelle, on aina olemassa riski että joutuu tekemisiin epämiellyttävien ilmiöiden kanssa. Kannattaa siis miettiä minkä verran elämästään haluaa jakaa, sillä nettiin laitettua tietoa ei välttämättä saa sieltä ikinä pois. Välillä sattuu ylilyöntejä ja tulee julkaistua sellaisia juttuja, jotka seuraavana päivänä hävettävät, mutta onneksi useimmiten muut ihmiset ovat silloin jo unohtaneet tyhmän läpän. Sen sijaan salasanojen, oikean nimen, sähköpostiosoitteen tai kotiosoitteen ja puhelinnumeron jakaminen on aina riski.

Monet palvelut ovat myös sidoksissa toisiinsa siten, että vaikkei yhdessä palvelussa olisi julkaissut sähköpostiosoitetta, voi muutaman klikkauksen jälkeen löytää toisesta profiilista osoitteen. Tuntematon ihminen pystyy kokoamaan mobiilisovellusten ja nettiprofiilien avulla julkaistuista tiedoista hyvinkin tarkan kuvan käyttäjästä ja hänen liikkeistään. Aloittaessa uuden sovelluksen käyttämistä kannattakin tarkistaa puhelimen ja ohjelmiston yksityisyys- ja turva-asetukset, jotta ei vahingossa esim. jaa fyysistä sijaintiaan jatkuvasti. Nykyaikaisilla vakoiluohjelmilla pystyy myös seuraamaan esim. webbikameran kautta käyttäjää kotiloissa, joten turvallisinta on peittää kamera teipillä tai lapulla aina kun sitä ei käytä.

Netissä pyörii myös sellaisia ihmisiä joiden motiiveissa on taloudellinen, emotionaalinen tai seksuaalinen hyväksikäyttö. Hyväksikäyttäjää ei pysty tunnistamaan päältä päin, sillä nettiprofiilin takana saattaa olla kuka vain. Suhteet saattavat tuntua ystävyysuhteilta tai uhri luulee auttavansa hyväksikäyttäjäänsä ja usein uhri huomaa liian myöhään ajautuneensa liian pitkälle tai antaneensa arkaluontoista materiaalia kuten pankkitunnukset hyväksikäyttäjän haltuun. Kiinnostus rohkeaan viestittelyyn tai nettiseksiin on normaalia, mutta valitettavan yleisiä ovat myös tapaukset, joissa alaikäinen uhri on altistunut seksuaaliselle hyväksikäytölle. On tärkeä muistaa, että hyväksikäytön uhri ei ole koskaan itse syyllinen tapahtuneeseen! Jos saa epämiellyttäviä yhteydenottoja tai tuntee intiimit rajansa ylitetyksi, kannattaa puhua siitä läheisille ihmisille ja ottaa rohkeasti yhteys esimerkiksi [nettipoliisiin](#) tai e-Talon työntekijöihin.

4.5 Mitä verkossa saa julkaista?

Yksityisyys ja turvallisuus verkossa

Mitä verkossa saa julkaista?

Turvallisuuskysymysten lisäksi sosiaalisessa mediassa kannattaa muistaa lakiasiat. Hetken mielijohteesta julkaistu valokuva voi joutua väriin käsiin ja muiden tekemää materiaalia levittäessä saattaa rikkoa lakia. Monet eivät edes tiedä rikkovansa lakia jakaessaan esim. muiden ottamia kuvia. Tyypillisiä rikkeitä ovat tekijänoikeuskysymykset ja viestintäsalaisuuden rikkominen. Jotta vakavia virheitä ei pääsisi tapahtumaan, on hyvä olla perillä omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Jos joutuu rikolliseksi laskettavan toiminnan kohteeksi tai todistajaksi, on täysin oikeutettua vaatia oikeuksiaan, kertoa tästä tekijälle ja ottaa yhteys virkavaltaan. Lisäksi kannattaa muistaa että avunanto ja yllytys rikokseen sekä rikoksen ilmoittamatta jättäminen ovat rikoksia.

Rikosoikeudellinen vastuukäräjä on Suomessa 15 vuotta. Yli 15-vuotias voidaan asettaa syytteeseen ja tuomita rikoksesta joko ehdolliseen tai ehdottomaan vankeuteen. Alle 15-vuotiaat rikoksentekijät joutuvat tekemisiin sosiaaliviranomaisten kanssa ja heidät saatetaan esimerkiksi ottaa huostaan.

Vahingonkorvausvelvollisuus pätee myös alle 15-vuotiaisiin. Esimerkiksi jos 13-vuotias on rikoksen vuoksi aiheuttanut vahinkoa, joutuu hän korvaamaan aiheuttamansa vahingot. Alle 18-vuotiaiden vahingonkorvauksia kuitenkin yleensä kohtuullistetaan ja oikeus arvioi vanhempien vastuun tapahtuneesta.

Laitonta Suomen lain mukaan on:

- Toisen tietokoneelle tai puhelimeen kirjautuminen tai murtautuminen (luvaton käyttö)
- Toisen profiiliin luvatta kirjautuminen tai murtautuminen (tietomurto)
- Toisen profiilin, sähköpostin, foorumtunnuksen tai pelitilin käyttö ja viestien lukeminen luvatta kirjautumisen avulla (viestintäsalaisuuden loukkaus)
- Arkaluontoisen tiedon levittäminen kuten toisten alastonkuvien levittäminen tai sairauksien kertominen julkisesti (yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen)
- Toisen uhkailu väkivallalla tai kiristyksellä (laiton uhkaus, kiristys)

Tekijänoikeudellisesti laitonta toimintaa on mm:

- Tekijänoikeudellisen musiikin ja elokuvien lataaminen nettiin ja sen jakaminen (esim. torrentit, YouTube)
- Tekijänoikeudellisen musiikin tai kuvamateriaalin käyttö julkisesti esitettävissä videoissa (esim. YouTubeissa tai koulun juhlissa)
- Videoiden ja musiikin lataaminen videopalveluista tai vertaisverkosta omalle koneelle
- Taideteoksista tai musiikista otetun tallenteen julkaisu ilman tekijän lupaa (esim. kamerakännykällä kuvattu konserttivideo)
- Toisen ottaman valokuvan tai videon julkaisu ilman tekijän lupaa (esim. valokuvablogissa)
- Henkilön kuvaaminen kotiloissa tai arkaluontoisessa tilanteessa ja kuvamateriaalin julkaisu ilman kuvattavan lupaa (esim. humalaisen kuvaaminen kotibileissä)
- Valokuvassa selkeästi tunnistettavan henkilön kuvan käyttö ilman suostumusta mainos- tai markkinointitarkoituksessa (esim. nettikilpailut)

4.6 Nettielämää – Se pelaa liikaa?

MEDIA

Media ja internet

Mitä on sosiaalinen media?

Nettikiusaaminen

Yksityisyys ja turvallisuus verkossa

Mitä verkossa saa julkaista?

PELAAMINEN

Nettielämää - Se pelaa liikaa?

Opas pelaajille - Näit saat vanhempasikin ymmärtämään pelaamisen hienouden

4.7 Opas pelaajille – Näin saat vanhempasikin ymmärtämään pelaamisen hienouden

PELAAMINEN

Nettielämää - Se pelaa liikaa?

Opas pelaajille - Näit saat vanhempasikin ymmärtämään pelaamisen hienouden

Tietokone- ja videopelaaminen on kolmisenkymmentä vuotta vanha digitaalisen viihteen alalajike. Kaikkien tuntema Pac-Man -peli ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1980. Pelit ovat kehittyneet vuosien varrella hurjaa vauhtia, ja niistä on tullut yhä aidompia kokonaisuuksia. Esimerkiksi urheilupelit ovat tätä nykyä niin realistisen näköisiä, että vähemmän pelaavien saattaa olla vaikea erottaa niitä oikeista urheilulähetyksistä.

Pelaaminen on hieno harrastus, ja turhat harhaluulot sen ympäriltä on helppo kitkeä pois. Kuinka siis voisimme opettaa tietämättömiä vanhempia ymmärtämään, ettei pelien realismi muuta niitä yhtään sen turmiollisemmiksi kuin ne heidänkään nuoruudessaan olivat? Ohessa luettelemme viisi kohtaa, joiden avulla vanhemmat saadaan ymmärtämään pelejä ja peliharrastajia paremmin.

1. Pelaa heidän kanssaan

2. Kerro heille, kuinka pelit eivät oikeasti ole kalliita

3. Pidä taukoja – se auttaa niin sinua kuin vanhempasikin

4. Huomauta vanhemillesi, kuinka pelaaminen on sosiaalista toimintaa

5. Näytä vanhemillesi pelaamiseen liittyviä tutkimustuloksia

4.7.1 Pelaa heidän kanssaan

PELAAMINEN

Nettielämää - Se pelaa liikaa?

Opas pelaajille - Näit saat vanhempasikin ymmärtämään pelaamisen hienouden

I. Pelaa heidän kanssaan

Monet vanhemmistamme eivät ole koskaan pelanneet videopelejä. Niinpä valistustyö onkin tärkeää. Esimerkiksi älypuhelimista löytyy tätä nykyä vähintäänkin se Angry Birds, jonka voi lykätä tietämättömälle vanhemmalle käteen kokeiluun. Ensi alkuun tämän sormet tuskin taipuvat oikeaan asentoon, mutta kärsivällisyys on hyve. Mikäli vanhempasi eivät usko hallitsevansa peliä, opeta heille kädestä pitäen miten se toimii.

Mikäli sinulla on kotonasi konsoli tai tietokone jolla pelaat, helpointa ja yksinkertaisinta on pyytää vanhemmat samaan huoneeseen kanssasi ja näyttää heille, mitä kaikkea peli sisältää. Selitä heille, mitä pelissä teet. Tärkeintä on kuitenkin kertoa heille miksi jotain teet. Ruudulla nähtävät hahmot eivät ole oikeita ihmisiä, vaan pelaajalla on mahdollisuus ohjaille heitä ja tehdä valintoja näiden puolesta. Selitä vanhemillesi, kuinka jokaisella hahmolla on omat motiivinsa tekemisiinsä. Pelit etenevät käsikirjoituksen mukaan, ja esimerkiksi toimintakohtauksille on aina omat syynsä. Selitä vanhemillesi kärsivällisesti, miksi pelissä mitään tapahtuu.

4.7.2 Kerro heille, kuinka pelit eivät oikeasti ole kalliita

PELAAMINEN

Nettielämää - Se pelaa liikaa?

Opas pelaajille - Näit saat vanhempasikin ymmärtämään pelaamisen hienouden

1. Pelaa heidän kanssaan

2. Kerro heille, kuinka pelit eivät oikeasti ole kalliita

Konsolipeli maksaa tätä nykyä noin 70 euroa. Luultavasti yleisin argumentti pelin hankintaa vastaan onkin, että pelit ovat kalliita.

Pelien elinkaari on kuitenkin välillä huiman pitkä. Esimerkiksi modernien roolipelien läpipeluuseen menee kepeästi yli kolmekymmentä tuntia – yleensä kuitenkin huomattavasti enemmän. Urheilupeleissä ja esimerkiksi verkossa pelattavissa peleissä ei kahta samanlaista ottelua tule vastaan. Verkkoroolipeleissä pelattava ei lopu koskaan. Kun pohtii kuinka paljon hyvään peliin voi käyttää aikaa, yhden pelin hinta on oikeastaan olematon.

4.7.3 Pidä taukoja – se auttaa niin sinua kuin vanhempiasikin

PELAAMINEN

Nettielämää - Se pelaa liikaa?
Opas pelaajille - Näit saat vanhempasikin ymmärtämään pelaamisen hienouden
1. Pelaa heidän kanssaan
2. Kerro heille, kuinka pelit eivät oikeasti ole kalliita
3. Pidä taukoja – se auttaa niin sinua kuin vanhempiasikin

Pitkät pelisessiot vievät helposti mukanaan. Tuolloin pelisuoritus kuitenkin kärsii. Käytännössä tunnin pelaamisen jälkeen pelisuorituksista tulee kaavamaisia, eivätkä aivot enää keksiä uusia lähestymistapoja ongelmiin. Pieni tauko auttaa virkeyttämään aivot. Samalla selkäkin saa lepoa.

Taukojen pitäminen pelisessioiden välissä pitää myös vanhemmat tyytyväisinä. Toki pelaamisen ei koskaan pitäisi olla ainoa harrastus muutenkaan, ja liikunta auttaa pitämään mielen virkeänä. Liika on liikaa kaikessa, joten jos pelaaminen tuntuu pakkopullalta ja konsolin ohjain lentää tappion jälkeen seinään, pidä pidempi tauko. Se tekee hyvää niin mielenterveydelle kuin kukkarollekin!

4.7.4 Huomauta vanhemillesi, kuinka pelaaminen on sosiaalista toimintaa

PELAAMINEN

Nettielämää - Se pelaa liikaa?

Opas pelaajille - Näit saat vanhempasikin ymmärtämään pelaamisen hienouden

1. Pelaa heidän kanssaan

2. Kerro heille, kuinka pelit eivät oikeasti ole kalliita

3. Pidä taukoja - se auttaa niin sinua kuin vanhempiasikin

4. Huomauta vanhemillesi, kuinka pelaaminen on sosiaalista toimintaa

Väite siitä, että pelaajat olisivat epäsosiaalisia ja yksinäisiä ei pidä paikkansa. Useissa verkkoroolipeleissä perustetaan kiltoja, joissa on parhaimmillaan kymmeniä jäseniä. Yhteistyö on kaiken A ja O, eikä niissä selviydy eteenpäin ilman hyviä vuorovaikutustaitoja.

Esimerkiksi juuri verkkoroolipeleissä jokaisella pelaajalla on oma tehtävänsä. Niiden pelaaminen auttaa toimimaan ryhmässä ja osana suurempaa joukkoa. Monilla killoilla on tapaamisia, ja tapaamisten kautta tutustuu helposti muihin pelaajiin - pelaajiin, joilla on tietenkin sama harrastus kuin sinulla.

On myös tutkittua tulosta siitä, että esimerkiksi verkkoroolipelejä pelanneilla on paremmat keinot selviytyä työelämässä. Verkkopelit opettavat vuorovaikutustaitoja ja hallitsemaan kokonaisuuksia paremmin.

4.7.5 Näytä vanhemillesi pelaamiseen liittyviä tutkimustuloksia

PELAAMINEN

Nettielämää - Se pelaa liikaa?

Opas pelaajille - Näit saat vanhempasikin ymmärtämään pelaamisen hienouden

1. Pelaa heidän kanssaan

2. Kerro heille, kuinka pelit eivät oikeasti ole kalliita

3. Pidä taukoja - se auttaa niin sinua kuin vanhempiasikin

4. Huomauta vanhemillesi, kuinka pelaaminen on sosiaalista toimintaa

5. Näytä vanhemillesi pelaamiseen liittyviä tutkimustuloksia

Mikäli edellisestkään kohdat eivät onnistu käännättämään vanhempiasi pelaamisen kannalle näytä heille tutkimuksia pelaamisen hyödyistä. Pelaamista on tutkittu viimeisimpien vuosien aikana runsaasti, ja oikeastaan aina lopputulos on sama. Pelaaminen on hieno harrastus, ja sen huonoja puolia liioitellaan mediassa todella paljon.

Tarkempaa lisätietoa sellaisille vanhemmille, jotka uskovat sinun sanasi sijaan enemmän tutkimustuloksiin löytyy esimerkiksi www.pelitaito.fi -sivustolta, jonne on kerätty valtavat määrät infoa suomalaisten pelitottumuksista.

(Tekstin on kirjoittanut Jarkko Fräntilä - vapaa toimittaja, joka on kirjoittanut pelikulttuurista jo yli kymmenen vuoden ajan)

5 MONIKULTTUURISUUS JA MONINAISUUS

ETUSIVU MIKÄ E-TALO TYTÖJEN E-TALO POIKIEN E-TALO SAITEIKKARITILA CHAT KYSY - VASTAA NUORTEN OMAT JUTUT

MONIKULTTUURISUUS JA MONINAISUUS

MONIKULTTUURISUUS ARJESSA

Mitä tarkoittaa moninaisuus?

Elämä kahden kulttuurin välissä

Ristiriidat vanhempien kanssa

Harrastukset

SEKSUAALISUUS ERI KULTTUUREISSA

Sukupuolen moninaisuus, mitä se on?

Seksuaalisuus

Seksi

Homoseksuaalisuus ja uskonto

(Tämän tekstin ja lisätietoa löydät myös [SDPU-hankkeen](#) sivuilta)

5.1 Mitä tarkoittaa moninaisuus?

MONIKULTTUURISUUS ARJESSA

Mitä tarkoittaa moninaisuus?

Törmäämme monikulttuurisuuteen joka puolella. Monikulttuurisuus ei tarkoita ainoastaan eri maista tulevia ihmisiä vaan se perustuu aina henkilökohtaiseen kokemusmaailmaan ja elämänhistoriaan. Syntyperäisten suomalaistenkin välillä on paljon kulttuurieroja. Esimerkiksi minäkuva, elämäkatsomus ja arvot liittyvät monikulttuurisuuteen. Monikulttuurisuuden lisäksi voidaan puhua myös moninaisuudesta. Näitä termejä yhdistävät ihmisten välinen tasa-arvo, suvaitsevaisuus sekä molemminpuolinen oppiminen.

5.2 Elämä kahden kulttuurin välissä

Mitä tarkoittaa moninaisuus?

Elämä kahden kulttuurin välissä

Monet nuoret kamppailevat murrosiässä monien kysymysten kanssa. Kuka minä olen? Mitä minä haluan? Maahanmuuttajataustaisena nuorena sinulle voi olla myös joskus epäselvää koetko itsesi suomalaiseksi vai joksikin muuksi. Elämä kahden tai useamman kulttuurin välissä voi olla haasteellista. Jos molemmat vanhempasi tai toinen heistä tulee toisesta maasta, heidän tai hänen ajatuksensa ja toimintatapansa saattaa olla toisenlainen kuin esimerkiksi mihin Suomessa on totuttu. Molemmat vanhempasi haluavat varmasti kasvattaa sinua parhaalla mahdollisella tavalla. Kumpikin haluaa varmasti osallistua sinun kasvatukseesi ja varmistaa sinulle hyvä tulevaisuus. Vanhempasi tekevät kuitenkin päätöksiä omista lähtökohdistaan, niistä ajatuksista ja oletuksista mikä on heidän mielestään parasta sinulle. Vanhempasi voivat myös ajatella, että tekevät sinulle samoja asioita, joita heidän vanhempansa ja isovanhempansa ovat tehneet heille. Kukaan terve vanhempi ei halua satuttaa tai vahingoittaa lastaan. Vanhempasi haluavat antaa sinulle parhaat mahdolliset eväät tulevaisuuttasi varten. Kaikesta huolimatta sinusta saattaa joskus tuntua siltä, että vanhempasi eivät ymmärrä sinua eivätkä ajattele sinun parastasi. Tämä johtuu usein sukupolvienvälisestä kuilusta ja myös siitä, että sinun vanhempasi ovat kasvaneet erilaisessa ympäristössä, erilaisessa yhteiskunnassa ja erilaisessa kulttuurissa.

Kasvaminen, murrosikä ja siihen kuuluvat fyysiset ja henkiset muutokset ovat yhteistä kaikille ihmisille riippumatta taustasta tai mistään muusta. Pohdinnat, epävarmuudet, mielialan vaihtelut, vanhempien ajatusten ja toimintatapojen kyseenalaistaminen, omien juurien ja taustojen miettiminen, seksuaalisen kiinnostuksen herääminen ja omaan identiteettiin liittyvät pohdinnat kuuluvat nuoresta aikuiseksi kasvamiseen ja ne ovat yhteisiä kaikille ihmisille. Jos molemmat vanhempasi ovat samasta kulttuuritaustasta, uskontotaustasta, etnisestä ryhmästä tai maasta, heillä saattaa olla tietynlainen käsitys ja ajatus siitä, miten sinun tulisi ajatella ja toimia. Myös jos jompikumpi vanhemmistasi tulee eri kulttuuritaustasta, uskontotaustasta, etnisestä ryhmästä tai maasta kuin toinen vanhempasi, sinua kohtaan saatetaan asettaa erilaisia odotuksia ja sinä saatat ihmetellä mitä tai kumman vanhemman suositusta sinun tulee seurata.

5.3 Ristiriidat vanhempien kanssa

MONIKULTTUURISUUS ARJESSA

Mitä tarkoittaa moninaisuus?

Elämä kahden kulttuurin välissä

Ristiriidat vanhempien kanssa

Jos vanhempasi ovat kasvaneet erilaisessa ympäristössä kuin sinä, heidän ajatusmaailmansa voi olla ihan erilainen kuin sinun. Normaali vanhempien ja nuorten välinen ajatusten erilaisuus kuuluu murrosikään ja kasvamiseen. Vanhempasi voivat pelätä /olla huolissaan, että sinusta tulee liian "suomalainen". He voivat haluta kasvattaa sinusta oman kulttuurinsa mukaisen henkilön.

Usein lapsen saavuttaessa murrosikää, vanhemmat pelkäävät, että lapsi tekee jotain jonka tuloksena perheen ja koko suvun kunnia ja maine voi olla menetetty. Mieti oman perheesi kohdalla mitä se voisi olla. Kunnia on monen perheen mielestä erilaisia asioita, joita täytyy tehdä tai joita ei saa tehdä.

Joillekin perheille tupakoiminen tai liian paljastavien /kireiden vaatteiden käyttö voi tarkoittaa kunniaattomuutta. Joskus jotkut vanhemmat ajattelevat, että muut perheet ja oman yhteisön jäsenet seuraavat ja juoruavat nuorista ja lapsista. Vanhempasi voivat pelätä muiden perheiden reaktiota, vaikka itse ehkä antaisivat sinun tehdä ja pukeutua niin kuin haluat.

Jos epäilet tai pelkää loukanneesi perheesi tai yhteisösi kunnian, voit ottaa yhteyttä luotettavaan aikuiseen (opettaja, koulukuraattori, terveydenhoitaja), maahanmuuttajatyötä tekevään Monika-Naisiin, tai kunniaan liittyvien konfliktienparissa töitä tekevään [SOPU -hankkeeseen](#). Apua on saatavilla, tärkeintä on ettet jää asian kanssa yksin.

5.4 Harrastukset

MONIKULTTUURISUUS ARJESSA

Mitä tarkoittaa moninaisuus?

Elämä kahden kulttuurin välissä

Ristiriidat vanhempien kanssa

Harrastukset

Harrastukset kuuluvat jokaisen elämään. Usein nuoret tapaavat muita nuoria harrastusten kautta. Suomalaisessa yhteiskunnassa harrastaminen ja vapaa-ajan viettäminen haluamallaan tavalla on itsestäänselvyys ja jokaisen nuoren oikeus. Sinulla on lupa ja oikeus haluta harrastaa jotain, josta pidät. Nuoret voivat viettää aikaa nuorisotaloilla, [Tyttyöjen](#) ja [Poikien Talloilla](#), urheiluseuroissa, kuntoilemalla tai muuten vain ystävien kanssa olemalla.

Vanhempiesi kotimaassa ei ehkä ole harrastusmahdollisuutta ja ehkä vanhempasi eivät edes ymmärrä miksi nuoren pitää harrastaa jotain. Jos vanhempasi ovat tulleet sotaa pakoon tai erittäin köyhistä olosuhteista, heillä ei ole aavistustakaan mitä harrastaminen tai vapaa-ajan viettäminen tarkoittaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Voit yrittää kertoa heille mitä harrastaminen tarkoittaa, voitte mennä yhdessä katsomaan vaikka urheilutapahtumaa. Jos kuitenkin asia on haasteellista käsitellä vanhempiesi kanssa, kerro asiasta turvalliselle aikuiselle - opettajalle, terveydenhoitajalle, harrastuksen ohjaajalle tai voit olla myös yhteydessä e-Taloon. Monet vanhemmat voivat myös sekoittaa harrastamisen ja vapaa-ajan viettämisen seurusteluun.

5.5 Sukupuolen moninaisuus, mitä se on?

SEKSUAALISUUS ERI KULTTUUREISSA

Sukupuolen moninaisuus, mitä se on?

Arkikielessä sanoja nainen ja mies käytetään vaivattomasti ja viattomasti. Oletamme, että jokainen tietää, mitä nämä sanat tarkoittavat. Yleensä oletamme myös, että jokainen ihminen on joko nainen tai mies, eikä kukaan ole sekä nainen että mies. Sukupuolen moninaisuus tai monimuotoisuus kyseenalaistaa tämän itsestään selvänä pidetyn jaottelun. Moninaisuus on aina enemmän kuin kaksi. Sukupuoli on moninainen niin biologian, kulttuurin, tyylin kuin identiteettien alueilla. Naisen ja miehen raja on mahdollista ylittää ja on mahdollista, ettei ihmisen biologia ole selkeästi miehen tai naisen biologiaa. Naisellisuus ei ole ainoastaan naisten eikä miehisyys ainoastaan miesten etuoikeus.

Sen lisäksi, että sukupuoli on moninainen ilmiö, myös yksittäinen ihminen voi olla sukupuoleltaan moninainen. Hänen moninaisuutensa voi olla biologista, jolloin puhutaan intersukupuolisuudesta. Tai hän voi olla transvestiitti, jolloin on tärkeää, että hän saa ilmaista sekä naisellista että miehistä puoltaan. Hänen identiteettinsä voi olla kaksisukupuolinen tai sukupuoleton, jolloin hän kokee olevansa kaksinapaisen sukupuolijaottelun ulkopuolella.

Sukupuolivähemmistöillä tarkoitetaan yleensä transihmisiä (transsukupuoliset, transvestiitit ja transgenderit) ja intersukupuolisia. Kaikki käsitteet ovat kuitenkin vain käsitteitä ja kaikilla on oikeus itsemäärittelyyn tai määrittelemättömyyteen.

Lisää tietoa ja lähde: Transtukipiste: <http://transtukipiste.fi/>

Seurustelu

5.5.1 Seurustelu

Seurustelu

Suomalaisessa yhteiskunnassa seurustelu kuuluu sekä nuorten että aikuisten elämään. Nuoret opettelevat parisuhdetaitoja seurustelemalla ihmisen kanssa, joka on heille rakas. Jokainen seurustelu ei välttämättä johda pysyvään parisuhteeseen tai avioliittoon. Kaikille vanhemmille on tärkeitä, että nuoret löytävät itselleen läheisen ja rakkaan henkilön. Ihminen ei aina voi määrätä tai päättää kehen ihastuu tai rakastuu. Ihastuminen ja rakastuminen ei aina onnistu samasta kulttuurista olevaan henkilöön, koska emme voi valita kehen ihastumme. Rakastuminen on hyvä tunne, myös kantaväestön vanhemmille on tärkeää kenen kanssa heidän lapsensa seurustelee. Jos vanhempasi kuitenkin kokevat, että käytöksesi uhkaa heidän kunniakäsitteisiään tai siveellisyyttään ja jos on sinuun tai seurustelukumppaniisi kohdistuvaa väkivallan uhkaa ota yhteyttä luotettavaan aikuiseen, lastensuojeluun, poliisiin tai järjestöihin. PUHU asiasta jonkun aikuisen kanssa. ÄLÄ JÄÄ YKSIN.

5.6 Seksuaalisuus

SEKSUAALISUUS ERI KULTTUUREISSA

Sukupuolen moninaisuus, mitä se on?

Seksuaalisuus

Seksuaalisuus on olennainen osa ihmisyyttä koko elämän ajan. Siihen kuuluu seksuaalinen kehitys, biologinen sukupuoli, sosiaalinen sukupuoli-identiteetti ja sen mukaiset roolit, seksuaalinen suuntautuminen, eroottiset mielenkiinnot, nautinto ja intiimiys sekä suvunjatkaminen. Ihminen on jo syntyessään seksuaalinen olento ja käsitys omasta ja muiden seksuaalisuudesta riippuu paljolti siitä minkälaisessa seksuaalikulttuurissa ihminen kasvaa. Lapsuuden kokemukset voivat muokata ihmisen käsitystä omasta seksuaalisuudestaan. Murrosiässä biologinen keho muuttuu ja riippuen sukupuolesta, kehossa alkaa tapahtua näkyviä muutoksia. Seksuaalisuus saa myös uusia muotoja - se mikä tuntuu kiinnostavalta, kiihottavalta, miellyttävältä ja innostavalta on yksilöllistä ja riippuu paljolti ihmisen seksuaalisesta identiteetistä. Kiinnostus muita ihmisiä kohtaan kasvaa ja mukaan voi tulla voimakkaat seksuaalihaluja nostattavat tunteet, kiihottavat mielikuvat ja fantasiat. Nämä uudet asiat voivat tuntua jännittäviltä, pelottavilta, kiihottavilta, mielenkiintoisilta ja joskus ehkä ahdistavilta.

Vanhempasi kulttuurissa seksuaalisuus ja sen ilmaiseminen voivat olla rajoitettuja tai säänneltyjä. Vanhempasi on kasvanut erilaisessa ympäristössä ja eri aikakaudella kuin sinä. Seksuaalisuuteen liittyvät asiat muuttuvat ja kehittyvät koko ajan. Sinun onkin hyvä tutustua ja tutkiskella vanhempiesi käsitystä asioista keskustelemalla ja kyselemällä heidän nuoruudestaan, ajasta ennen naimisiin menoa, ennen teidän lasten syntymää. Voit sitten vastavuoroisesti kertoa sinun aikasi käsityksistä, ajatuksista ja tavoista. Jokaisella ihmisellä on oikeus toteuttaa seksuaalisuuttaan lain rajoittamissa puitteissa. Ihmisen oikeus ei tarkoita toisen oikeuden loukkaamista.

5.7 Seksi

SEKSUAALISUUS ERI KULTTUUREISSA

Sukupuolen moninaisuus, mitä se on?

Seksuaalisuus

Seksi

Seksi on eri asia kuin seksuaalisuus. Seksi on oman seksuaalisuuden toteuttamista ajatuksin, teoin ja sanoin yksin tai yhdessä. Seksiä harrastetaan nautinnon, läheisyyden, rakkauden lisääntymisen tai rentoutumisen vuoksi. Suomessa seksi ja seksuaalisuus ovat ihmisten yksityisasiota ja oikeus omaan seksuaalisuuteen, seksiin ja seksistä kieltäytymiseen kuuluvat kaikille. Tämä tarkoittaa sitä, että ketään ei saa pakottaa millään keinolla ilmaisemaan seksuaalisuuttaan jollain tietyllä tavalla, tai pakottaa seksin harrastamiseen.

Täysi-ikäinen, joka harrastaa seksiä tai ilmaisee seksuaalisuuttaan alle 16-vuotiaan kanssa syyllistyy rikokseen, oli sitten kyseessä tyttö tai poika. Sitä kutsutaan suojaikärajaksi. Sen takia on täysi-ikäisen henkilön velvollisuus varmistaa toisen osapuolen ikä. Se, että toinen näyttää vanhemmalta tai valehtelee ikänsä ei vapauta täysi-ikäistä henkilöä vastuusta.

Jokainen henkilö päättää itse kuinka pitkälle intiimissä suhteessa toisen kanssa etenee. Se, että seurustellaan tai tanssitaan yhdessä tai pukeudutaan tietyllä tavalla, ei tarkoita lupausta seksin harrastamisesta. Tyttö tai poika kumpi vaan voi viime hetkellä muuttaa mieltään ja lopettaa intiimin läheisyyden (halailun, pussailun, vierekkäin makaamisen, rakastelun) ja kieltäytyä esimerkiksi yhdynnästä. Ketään ei saa pakottaa tekemään mitään mitä hän ei halua vedoten siihen, että "ollaan jo niin pitkällä" tai "ollaan jo pussailtu" tai "ollaan jo alasti". Lisätietoa seksistä ja seksuaalisuudesta löydät [täältä](#).

Monissa kulttuureissa seksi on tabu ja kuuluu vain avioliittoon. Siitä ei puhuta eikä ihmisiä valisteta, ja nuoret kokevat seksin ensimmäistä kertaa ilman mitään tietoa siitä, mitä se on ja mitä se pitää sisällään. Monissa yhteisöllisissä kulttuureissa ajatellaan, että poika voi "harjoitella" tai "opetella" asioita ennen avioliittoa mutta tyttö ei saa mitään tietoa siitä mitä seksuaalisuus ja seksi on. Tällöin tytöt ovat saattaneet kokea järkytystä ja yllätystä häyönään eivätkä ole ymmärtäneet tai käsittäneet mitä on tapahtunut tai mitä heille on tehty. Tämä järkytys ja tiedon puute voi seurata läpi elämän, ja mikäli asioita ei käsitellä asiantuntijan kanssa, ne saattavat seurata ennakkoluuloina ja pelkoina seuraavalle sukupolvelle. Sen takia monet yhteisöllisen kulttuurin ja patriarkaalisen yhteisön ihmiset eivät välttämättä halua puhuttavan seksuaalisuudesta ja naiset voivat jopa pelotella tyttöjä ja kertoa kammottavia tarinoita omasta elämästään. Näissä tilanteissa sinun ei tarvitse jäädä kuuntelemaan. Jos vanhempasi tai sukulaisesi alkaa puhumaan omista kokemuksistaan, joita et halua kuunnella, voit kertoa siitä jollekin luotettavalle aikuiselle.

5.8 Homoseksuaalisuus ja uskonto

Homoseksuaalisuus ja uskonto

Kaikille maailman uskonnoille on aina ollut ominaista pyrkimys ohjata ja säädellä ihmisten käyttäytymistä. Valtauskonnoista kaikki antavat jäsenilleen ohjeita ja sääntöjä myös seksuaalisuuden ja sukupuolisuuden toteuttamiseen. Seksuaalisuus ja sukupuolenilmaisu ovat kuitenkin yksilöstä itsestään lähtöisiä, eikä niitä voi määrittää ulkopuolelta.

Homoseksuaalisuus on ollut ja on edelleenkin monissa uskonnoissa ja kulttuureissa tabu. Monoteistisissä uskonnoissa (juutalaisuus, kristinusko ja islam) käsitykset homoseksuaalisuudesta ovat melko samansuuntaisia. Naisen ja miehen välinen liitto ja seksi ovat ainoa oikea vaihtoehto, koska seksin harrastamisen tarkoitus on jälkeläisten hankkiminen. Homoseksuaalisuus (oli se sitten miestenvälinen tai naistenvälinen) nähdään uskonnon vastaisena. Käsitykset muuttuvat kuitenkin koko ajan ja ihmiset saavat myös uutta tietoa seksuaalisuudesta ja sen moninaisuudesta, jonka myötä suvaitsevaisuus on lisääntynyt. Tiibetinbuddhalaisuuden korkeimman opettajan, 14. Dalai-Laman mukaan ketään ei pitäisi syrjiä seksuaalisen suuntautumisen perusteella ja täydet ihmisoikeudet koskevat niin homoja, lesboja, biseksuaaleja kuin transsukupuolisiakin.

Länsimaissa ihmisoikeudet ja lainsäädäntö antavat ihmisille yhdenvertaiset oikeudet. Homoseksuaalisuus nähdään osana ihmisten seksuaalisuuden moninaisuutta muiden joukossa. Suomessa käsitellään tällä hetkellä tasa-arvoista avioliittolakia ja homoseksuaalisuus ei ole enää kiellettyä eikä sitä luokitella sairaudeksi.

Monen vanhemman mielestä ajatus lapsesta, joka ei jatkaisikaan biologista sukuaan, voi tuntua kauhistuttavalta. Usein yhteisöllisissä kulttuureissa jälkeläisten määrällä on merkitystä. Yksilön on hankala elää yhteisössä, jossa vallitsee tietty normi seksuaalisuudesta ja sen ilmaisemisesta. Vanhemmat voivat kokea yhteisön mielipiteet painostavina ja raskaina ja unohtaa oman lapsensa onni ja oikeus omaan seksuaali-identiteettiinsä. Muista kuitenkin, että jokaisella ihmisellä on oikeus omaan seksuaalisuuteensa, sen ilmaisemiseen ja seksuaali-identiteettiinsä. Vaikka vanhempasi kulttuurissa homoseksuaalisuus olisikin tabu ja kielletty asia, sinun ei tarvitse jäädä yksin. Sinulla on oikeus elää ja toteuttaa seksuaalisuuttasi haluamallasi tavalla. Tässä asiassa voit olla yhteydessä esim. HeSeta ry:hyn.

Lisää tietoa uskonnoista ja seksuaalisuudesta löydät [täältä](#).

6 TERVEYS

ETUSIVU MIKÄ E-TALO? TYTTÖJEN E-TALO POIKIEN E-TALO SAATEKKAARITILA CHAT KYSY - VASTAA NUORTEN OMAT JUTUT

TERVEYS

Itsetunnosta
Syömishäiriöistä
Paihteet ja riskikäyttäytyminen
Seksuaaliterveydestä
Sukupuolen korjaushoidoista

6.1 Itsetunnosta

Itsetunnosta

Video: <http://www.youtube.com/watch?v=hWwHAVlcLOc>

Nykypäivänä ulkonäkö ja vartalo tuntuvat olevan kovassa myllytyksessä niin mediassa kuin jokapäiväisessä kanssakäymisessäkin. Ympäristö tarjoaa meille koko ajan uusia laihdutusvinkkejä, täydellisiä vartaloita ja treenivideoita. Kaiken tämän pyörytyksessä voi tuntua siltä, että oma vartalo ja kasvot eivät vedä vertoja mainosten ja sosiaalisen median esittelemille kehoille. Oma vartaloaan ja kasvojaan tulisi oppia rakastamaan ja näin voi rakentaa myös omaa hyvinvointiaan ja identiteettiään. Erilaisuus on kaunista!

Vallalla olevat nais- ja mies-ihanteet voivat myös vaikuttaa itsetuntoon. Entä jos ei tunnukaan omalta itseltä olla se "miehinen mies" joka pelaa pleikkaria, pumpppaa rautaa salilla tai puhuu härskejä? Tai se nainen, joka rakastaa laittautumista ja kikattaa aina kun tilanne sitä vaatii. Kun oma identiteetti ja käsitys siitä, mitä itse on alkaa rakentua, kannattaa tätä käsitystä myös tutkailla, ruokkia ja ylläpitää. Tukeeko kaveripiiri tai perhe sinua juuri sellaisena kuin olet vai pitääkö sinun eri tilanteissa esittää jotain muuta? Tärkeintä on, että arvostaa itseään ja antaa oman tyylinsä kukoistaa.

Hyväksytyksi tuleminen ja joukkoon kuulumisen tunne ovat tärkeitä asioita. Se, että hyväksyy itsensä ja pitää itsestään, näkyy ulospäin myös muille. Kun ihastut itseesi, myös toisten on helpompi ihastua sinuun. Itsestään pitämistä voi opetella ajattelemalla itsestään myönteisesti ja miettimällä ominaisuuksia, joista itsessään eniten tykkää ja joita mielellään esittelee.

6.2 Syömishäiriöistä

Itsetunnosta

Syömishäiriöistä

Joskus identiteetti ei rakennu aivan niin helposti ja pahaa oloa saatetaan purkaa esimerkiksi syömisoongelmiin, joka on puhtaasti terveydellinen ongelma. Yleisin syömishäiriön muoto on epätavallinen syömishäiriö, jossa erilaiset syömishäiriöoireet sekoittuvat niin, ettei tiettyä diagnoosia voida tehdä. Toiseksi yleisin muoto on bulimia ja kolmanneksi yleisin anoreksia. Yksi syömishäiriön muoto on BED, joka muistuttaa bulimiam, mutta siihen ei liity oksentamista tai uloste- ja nesteenpoistolääkkeiden käyttöä.

Syömishäiriö voi olla keino hallita ahdistusta. Se voi kehittyä silloin kun oma elämä ja minuus tuntuvat kaoottisilta, pelottavilta ja turvattomilta. Joskus se voi alkaa laihdutuskuurista, jolloin sairastuneella itsellään ei välttämättä ole juuri sillä hetkellä kokemusta akuutista ahdistuksesta, peloista tai riittämättömyyden kokemuksesta. Syömishäiriö kuitenkin rakentuu tiettyjen kysymysten ympärille: Tulenko rakastetuksi? Kelpaanko ja riitänkö sellaisena kuin olen? Olenko arvokas itsenäni? Oma minuus ei tunnu eheältä ja arvokkaalta ja ympäristö tuntuu vaativan jatkuvaa valmiustilaa ja suorittamista. Elämä tuntuu hallitsemattomalta, kaoottiselta ja pelottavalta. Tällöin syömisen kontrollointi voi tuoda hallinnan tunteen.

Syömishäiriön kehittymiseen vaikuttavat monet eri tekijät ja onkin mahdotonta tarkasti nimetä mitään yksittäistä tekijää tai kokemusta, joka laukaisisi syömishäiriön. On kuitenkin havaittu joitain kokemuksia, jotka ovat yhteisiä monille sairastaville. Esimerkiksi kiusatuksi tulemisen kokemus erityisesti koulussa ja tunteiden ilmaisemisen rajoittaminen lapsuuden aikana nousevat esiin. Henkilöt jotka ovat herkkiä, luovia, kunnianhimoisia, pohdiskeluvia ja analysoivan mielen omaavia tuntuvat olevan muita alttiimpia sairastumaan syömishäiriöön.

Lisää tietoa syömishäiriöistä löydät esimerkiksi täältä: <http://etelansyly.fi/>

6.3 Päihteet ja riskikäyttäytyminen

Itsetunnosta
Syömishäiriöistä
Päihteet ja riskikäyttäytyminen

Yli 18-vuotiaille sallitut asiat saattavat tuntua kiinnostavilta. Kaveriporukassa kielletyn asian tekeminen voi tuntua jännittävältä ja rajojen rikkominen saattaa lisätä hetkellisesti yhteenkuuluvuuden tunnetta. Kieltoja ei kuitenkaan luoda turhaan: kehittyvän nuoren elimistöön päihteet vaikuttavat voimakkaammin kuin aikuisella. Muista, että sinä itse teet päätöksen päihteiden kokeilusta. Voit myös miettiä, miten ulkoiset paineet, kuten media ja ystäväsi, vaikuttavat sinuun. Joskus ympäristön paine voi olla hyvinkin suuri. Jos ystäväpiirisi painostaa sinua kokeilemaan jotain tai koet, ettet kuulu joukkoon jos et kokeile, kannattaa pohtia ystävyyden laatua. Ystävyys perustuu luottamukselle, ei painostukselle!

Tupakan suosio näyttäisi olevan laskussa, mutta yhä edelleen sekin palaa. Koukkuun jääminen tapahtuu usein nuorella iällä ja nuoret ovatkin tupakkateollisuudelle tärkeä kohderyhmä. Jo muutama tupakkakokeilu aiheuttaa joillekin riippuvuusoireita. Useimmat tupakoitsijat haluaisivat lopettaa, mutta riippuvuuden vuoksi eivät pysty siihen. Nuuskan ja tupakan terveyshaitat ovat samansuuntaisia. Molemmat sisältävät useita kymmeniä syöpää aiheuttavia aineita, puhumattakaan muista haitoista.

TV-sarjoissa ja elokuvissa alkoholi on usein paljon esillä ja se yhdistetään pääasiassa hauskanpitoon. Alkoholin kielteisiä vaikutuksia ei juurikaan tuoda esille. Alkoholin käyttö ei ole jokaisen oma asia, koska se vaikuttaa paljon läheisiin ihmisiin. Jos kokeilee tai käyttää alkoholia, on hyvä miettiä, millaisia vaikutuksia sillä voi olla:

- Omaan terveyteen ja hyvinvointiin
- Omaan sisaruksiin
- Omaan vanhempiin
- Niihin kavereihin, jotka eivät käytä päihteitä
- Niihin kavereihin, jotka käyttävät päihteitä
- Luokkakavereihin
- Seurustelukumppaniin
- Koulunkäyntiin/työhön
- Rahankäyttöön
- Harrastuksiin

Yhtä lailla voi miettiä, mitä vaikutuksia on edellä mainittuihin asioihin, jos ei käytä alkoholia.

Haitatonta huumeidenkäyttöä ei ole olemassa. Huumeidenkäyttäjä ei välttämättä itse havaitse huumeiden käytöstä tulevia ongelmia yhtä nopeasti kuin lähellä olevat ihmiset. Huumeongelmat aiheuttavat mittaamattoman paljon kärsimystä ja surua lähiomaisille ja ystäville. Huumeiden käyttö ei ole koskaan yksityisasia. Huumeiden käyttö, hallussapito, ostaminen ja myyminen ovat rikoksia.

Riskikäyttäytyminen liittyy vahvasti päihteiden käyttöön. Riskikäyttäytymisellä tarkoitetaan erilaisille vaaroille altistavaa, usein elämishakuista tai impulsiivista käyttäytymistä. Myös henkisen hyvinvoinnin ongelmat voivat ilmetä riskikäyttäytymisenä, joka altistaa tapaturmille. Esimerkiksi halu kokeilla uusia käyttäytymismalleja, aistituntemusten haku, halu tulla kohdelluksi aikuisina, sosiaalinen ryhmäpaine, positiivinen asennoituminen riskinottoon ja sosiaalinen ympäristö ovat yhteydessä riskikäyttäytymiseen. Päihteiden käyttö itsessään voi jo olla riskikäyttäytymistä. Päihteet myös voivat lisätä esimerkiksi seksuaalista riskikäyttäytymistä. Seksuaalinen riskikäyttäytyminen tarkoittaa sellaista seksuaalista toimintaa, joka voi vahingoittaa itseä tai kumppania. Tavallisimpia riskikäyttäytymisen muotoja ovat ehkäisyn laiminlyönti sekä seksin harrastaminen päihtyneenä tai usein vaihtuvien kumppanien kanssa.

Jos kaverin päihteidenkäyttö huolestuttaa:

Juttele kaverisi kanssa. Kerro, että olet kiinnittänyt huomiota hänen runsaaseen päihteidenkäyttöön ja että se on alkanut huolestuttamaan sinua.

Øsoita, että olet ystäväsi puolella ja olet tarvittaessa valmis tukemaan häntä.

Ohjaa kaverisi juttelemaan kouluterveydenhoitajan, koulupsykologin tai kuraattorin vastaanotolle. Sieltä hänet voidaan ohjata eteenpäin. Voit mennä itsekin mukaan kaverisi tueksi.

Voit myös ohjata kaverisi suoraan paikkakunnan A-klinikalle, nuorisoasemalle tai terveyskeskukseen. Niissä hoidetaan päihdeongelmia.

Voit soittaa auttavaan puhelimeen (esimerkiksi Irti Huumeista ry:n palveleva puhelin, Huumeneuvontapuhelin, Kriisipuhelin), kysyä neuvoa ja purkaa omia, asian aiheuttamia tunteita. Voit myös ohjata kaverisi itse soittamaan auttaviin puhelimiin.

Jos kaveri ei suostu hakemaan apua, kerro huolestasi jollekin luotettavalle aikuiselle, kuten vanhemmalle, opettajalle tai kouluterveydenhoitajalle.

Muista oma hyvinvointisi! Sinun vastuullasi ei ole kaverisi päihteidenkäyttö, vaikka voit häntä kuunnella ja auttaa eteenpäin. Sinun tehtävä ei ole myöskään ryhtyä hänen päihteidenkäytön vartijakseen. Sinä voit ainoastaan tukea häntä muutoksessa, mikäli kaverisi sitä haluaa.

Joskus myös isovanhempien, sisarusten tai muiden läheisten liiallinen alkoholinkäyttö saattaa huolestaa. Jos asia häiritsee sinua ja olet läheisestä ihmisestä huolissasi, sinun kannattaa puhua asiasta vanhemmillesi. Aikuisten tehtävä on tällöin ottaa vastuu asiasta.

Keskustele vanhempiesi kanssa siitä, että olet huolissasi läheisen ihmisen alkoholinkäytöstä.

Voit myös itse ehkä kertoa läheisellesi, että hänen alkoholinkäyttönsä huolestaa sinua.

Muista, että sinun tehtäväsi ei ole kantaa jatkuvaa huolta muiden alkoholinkäytöstä.

Aikuiset ovat sitä varten, että he huolehtivat asioista.

Lähteen ja lisää tietoa löydät täältä: <http://www.mll.fi/nuortennetti/paihteet/>

6.4 Seksuaaliterveydestä

Itsetunnosta
Syömishäiriöistä
Päihteet ja riskikäyttäytyminen
Seksuaaliterveydestä

Seksuaaliterveyden yksi suuri osa-alue on seksitaudit ja niiden ehkäiseminen. Mitä nämä seksitaudit nyt sitten ovat ja miten ne tarttuvat?

Suomen yleisin seksitauti klamydia voi hoitamattomana aiheuttaa kyvyttömyyttä saada lapsia. HIV:n myötä tarvitaan loppuelämän ajan lääkitystä ja diagnoosin saaminen on edelleen monille iso kriisi, vaikkei tauti hoidettuna aiheuta hengenvaaraa. Useat seksitaudit voidaan hoitaa lääkkeillä kuntoon, kunhan tauti on ensin testeillä todettu. Niidenkin tautien kanssa voi oppia elämään, joita ei voi täysin parantaa (esim. HIV, herpes).

Seksitaudit voivat tarttua yhdynnässä ilman kondomia peniksen, emättimen tai peräaukon limakalvojen kautta. Suuseksissä tartunnan voi saada myös nieluun. Hiv ja hepatiitit voivat tarttua myös veren välityksellä, esimerkiksi yhteisiä huumeineuloja käyttämällä. Seksitaudit voivat olla vuosia oireettomia, mutta niitä voi siitä huolimatta tartuttaa eteenpäin. Seksitaudit voivat hoitamattomina aiheuttaa erilaisia jälkiseurauksia, esimerkiksi lapsettomuutta ja erilaisia tulehduksia. Myös seksikumppanin tai kumppaneiden mahdollisen tartunnan toteaminen ja hoitaminen on tärkeää.

Hyvä seksi on myös turvallista. Turvallista seksiä on se, että käyttää yhdynnässä ja suuseksissä kondomia ja ainakin anaaliyhdyntässä kondomin lisäksi liukuvoidetta, joka on vesiliukoista tai silikonipohjaista. Kondomi ja naisten kondomi (katso <http://www.femidom.fi/>) ovat ainoat luotettavat sukupuolitautilien ehkäisyvälineet. Naiselle annettavan suuseksin yhteydessä voi asettaa elintarvikekelmun, halkaistun kondomin tai apteekista saatavan suuseksisuojan suulla hellittävän alueen päälle. Kun suhde on siinä vaiheessa, että toiseen voi varmasti luottaa, eikä suhteessa harrasteta irtosuhteita, kannattaa kummankin käydä seksitautitesteissä. Kun todetaan, ettei kummallakaan ole seksitauteja, voi seksiä harrastaa turvallisesti ilman kondomia. Tällöinkin on tarvittaessa huolehdittava raskauden ehkäisystä.

Seksitauti on tärkeä tutkia ja hoitaa ajoissa. Tutkimuksiin kannattaa mennä, jos on ollut suojaamatonta seksiä ja epäilee saaneensa seksitaudin, vaikka oireita ei olisi. Voit itse valita, mitkä kaikki taudit testataan. Järkevää on pyytää kaikki testit samalla kertaa. Jos testeissä löytyy sukupuolitauti, saat lääkkeet ilmaiseksi terveysasemalta. Myös alaikäisenä voit käydä testeissä luottamuksellisesti. Testeistä tai mahdollisesta tartunnasta ei mene tietoa vanhemillesi, kun huolehdit lääkkeiden hakemisesta ja taudin hoitamisesta. Löytyneestä sukupuolitaudista sinulla on kuitenkin velvollisuus kertoa kaikille seksikumppaneillesi, jotta he voivat tarkistaa oman tilanteensa ja hankkia tarvittavan hoidon tautiin. Testeissä käyminen ei viesti seksuaalisesta vastuuttomuudesta vaan päinvastoin, vastuullisuudesta!

Jos tarvitset neuvoa tai haluat seksitautitestiin, ota yhteys:

- oman asuinalueesi terveysasemalle (maksuton)
- sukupuolitautilin poliklinikalle (pääsääntöisesti ilman ajanvarausta, ensimmäinen käynti maksuton)
- koulu- ja opiskelijahuoltoon (josta ohjaus eteenpäin, maksuton)
- yksityiselle lääkäriasemalle (maksullinen)

Seksitautien oireita voivat olla:

- kirvely virtsatessa tai virtsaamisvaikeudet
- epätavallinen vuoto virtsaputkesta tai emättimestä
- kutina tai kirvely sukupuolielinten alueella
- alavatsakivut ja/tai kuume
- näppylät, rakkulat tai haavaumat sukupuolielimissä

Lisää tietoa seksuaaliterveydestä, seksuaalisista oikeuksista ja paljon muusta löydät täältä: <http://justwearit.fi/>

6.5 Sukupuolen korjaushoidoista

Seksuaaliterveydestä

Sukupuolen korjaushoidoista

Sukupuolen korjaushoito tarkoittaa, että ihminen saa lääketieteellistä apua kehon piirteiden naisellistamiseen tai miehistämiseen ja juridisen vahvistuksen omaksi kokemalleen mies- tai naissukupuolelle. Suomessa on myös mahdollista valita joitain sukupuolen korjaushoitoja, esimerkiksi lieventää ja poistaa ei-toivotun sukupuolen kehollisia piirteitä itsessä sukupuolen korjaushoitojen avulla. Sukupuolen korjaushoidon saa aloittaa alaikäisenä, mutta kaikki hoitomuodot ovat mahdollisia vasta täysi-ikäisenä.

Hoitoon voi hakeutua seuraavan laisesti: Jos olet alle 18-vuotias, saat arvion nuorisopsykiatrian puolella, Helsingissä HYKSissä tai Tampereella EVA-yksikössä. Sinä voit pyytää tai yhdessä vanhempiesi kanssa voitte pyytää sinulle lähetettä suoraan nuorisopsykiatriaan "sukupuoli-identiteetin häiriön" diagnosointitutkimuksiin. Jos olet yli 18 pyydä lääkäriltäsi lähete erikoissairaanhoidon "sukupuoli-identiteetin häiriön" diagnosointitutkimuksiin Helsinkiin sukupuoli-identiteetin tutkimuksen poliklinikalle (HYKS:n psykiatrian poliklinikalla Meilahdessa) tai Tampereelle TAYS:n psykiatrian poliklinikalle.

Kannattaako lähteä hoitoarvioon, jos on epävarma? Kun haluat diagnoosin, harkitset sukupuolen korjaushoitoa ja olet mielestäsi valmis aloittamaan arvion, on varmaan sopiva aika. Usein lääkäriillä me ihmiset odotamme lääkärin ehkä tietävän, mikä meitä vaivaa, vaikka emme itse tietäisi tai olisi varmoja. Ota huomioon, että tämä asia on hieman toisin, koska diagnoosi perustuu sinun kokemuksillesi, oivalluksillesi itsestäsi ja sinun identiteettitunteellesi.

Diagnoosin saa, kun itse on riittävän varma identiteettitunteestaan ja hoitotoiveistaan. Toisaalta arviointiprosessissa oleminen voi saada sinut kohtaamaan sukupuoliristiriitaan liittyviä kokemuksiasi ja toiveitasi ja vahvistaa identiteettitunnettasi johonkin suuntaan ja pystyt ehkä tulemaan varmemmaksi.

Lähde ja lisää tietoa sukupuolen korjaushoidosta ja sukupuolesta yleensä löydät täältä: <http://transtukupiste.fi/>

7 SOSIAALISET SUHTEET

7.1 Vanhemmat

Vanhemmat

Lapsuudessa suhde muihin ihmisiin, erityisesti vanhempiin tai huoltajiin on aika selkeä: He ovat aikuisia kaikkine vastuineen ja he yleensä tekevät niin pieniä kuin suuria päätöksiä lapsen puolesta. Lapsi harvoin täysin itse päättää, mitä viikonloppuna tehdään, mihin aikaan mennään kotiin, laitetaanko pipo, milloin syödään ja mennään nukkumaan tai mitkä ovat sopivat vaatteet.

Lapsen kasvaessa isommaksi vastuuta ja päätösvaltaa omista asioista siirtyy vähitellen enemmän ja enemmän kasvavalle nuorelle. Murrosiässä valtaosa aiemmin vanhempien päättämistä asioista alkaa olla jo nuoren oman päätösvallan varassa, vaikka vanhemmat ovat edelleen lain silmissä vastuussa nuoren huoltamisesta, hyvinvoinnista ja riittävästä valvonnasta, kunnes tämä on täysi-ikäinen. Lain velvoitteiden lisäksi vanhemmuuteen vaikuttaa perheen oma toimintakulttuuri ja vanhempien / kasvattajien oma kokemus vanhemmuudesta ja siihen kuuluvista vastuista. On hyvin tavallista, että vastuun ja päätösvallan siirtyminen vanhemmilta nuoren omiin käsiin on ristiriitojen ja erimielisyyksien sävyttämää. On vanhempia, joiden on hankala luovuttaa vastuuta nuorelle ja on nuoria, joiden on vaikeaa vastaanottaa vastuuta omista asioistaan. Omista asioistaan vastuunkantaminen on kuitenkin taito siinä missä mikä tahansa muukin: sitä täytyy voida harjoitella oppiakseen taitavaksi. Turvallinen harjoittelu ja mahdollisuus tarvittaessa turvautua vanhempaan tai muuhun aikuiseen on tärkeää!

Joillekin vanhemmille tieto oman lapsen homo- tai biseksuaalisuudesta tulee täysin yllätyksenä. Toiset ovat ehkä aavistelleet asiaa pidempään, mutta eivät ole uskaltaneet tai halunneet kysyä nuorelta itseltään. Osa vanhemmista kysyy asiasta suoraan, tai kertovat lapsilleen siitä, että heidän kumppanit ovat tervetulleita kylään, riippumatta mitä sukupuolta he ovat. Oman lapsen homous, lesbous tai biseksuaalisuus on monelle vanhemmalle hämmentävä asia. Vaikka suhtautuisi avarakatseisesti moninaisuuteen yleensä, voi silti olla vaikea käsittää oman lapsensa olevan jotain muuta kuin hetero. Vanhemmalla on usein suuri huoli lapsen tulevaisuudesta ja hyvinvoinnista. Lapselleen toivoo parasta, ja oman lapsensa haluaisi nähdä tulevan onnelliseksi. Moni vanhempi pelkää lapsensa kohtaavan lesbona, homona tai bi:nä muita enemmän vastoinkäymisiä.

Jos vanhempasi tuntuvat tarvitsevan neuvoa, heidät voi ohjata vaikka tänne: seta.fi/tietoa-vanhemmille

7.2 Kaverit

Kaverit

Nuoruusiässä kaverisuhteet muodostuvat erittäin tärkeiksi, mikä aiheuttaa myös tietynlaista ryhmäpainetta, eli tunteen, että pitäisi käyttäytyä kuten muutkin eikä saisi liikaa erottua muista. Nuoren täytyy olla aika vahva pystyäkseen tuomaan itseään esille juuri sellaisena kuin on ja ollakseen avoimesti omaa mieltään asioista. Muiden nuorten ihailu ja hyväksyntä vahvistavat nuoren itsetuntoa, mutta toisaalta jokin huomautus toiselta nuorelta, voi saada aikaan valtavan tunteiden vuoristoradan. Kukaan ei ole immuuni ivalle, pilkalle tai haukkumiselle ja kiusaamiselle, mutta erityisesti nuoriin ne voivat satuttaa kipeästi.

7.3 Harrastukset

Harrastukset

Harrastukset kuuluvat jokaisen elämään. Usein nuoret tapaavat muita nuoria harrastusten kautta. Suomessa harrastaminen ja vapaa-ajan viettäminen haluamallaan tavalla on itsestäänselvyys ja jokaisen nuoren oikeus. Jokaisella on lupa ja oikeus haluta harrastaa jotain, mistä pitää. Nuoret voivat viettää aikaa nuorisotaloilla, urheiluseuroissa, kuntoilemalla tai muuten vain ystävien kanssa olemalla.

Vaikka seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ihmisten asema on parantunut urheilun parissa, esiintyy syrjintää yhä. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvilla urheilijoilla ei aina ole mahdollisuutta ilmaista avoimesti seksuaalista suuntautumistaan häirinnän ja syrjinnän takia. Jotkut urheilulajit korostavat heteroseksuaalista maskuliinisuutta. Kaikki ihmiset eivät kuitenkaan sovi tähän muottiin, vaikka laji kiinnostaisikin. Ratkaisevassa asemassa syrjinnän vastaisessa toiminnassa ovat liikunnanopettajat ja valmentajat. Myös julkisuuteen tulevat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat urheilijat toimivat hyvinä suunnanantajina. Koska syrjintä ja vaikeneminen ovat kuitenkin yhä läsnä urheilumaailmassa, järjestetään eri tahojen kautta sateenkaarevia liikuntakursseja ja tapahtumia:

Kannattaa tsekata HeSetan kurssit [täältä](#).

Roller Derbyistä kiinnostuneille lisätietoa [täältä](#).

7.4 Yksinäisyys

Yksinäisyys

Yksinäisyys on elämään kuuluva tunne, ja jokainen tuntee joskus olevansa yksin. Jos yksinäisyys aiheuttaa huolta ja murhetta, on näistä tuntemuksista hyvä jutella aikuisen kanssa. Puhuminen kannattaa, vaikka se ei aina helpolta tunnukaan. Kannattaa muistaa, että jo yksikin ystävä on arvokas. Kaikkien kanssa ei kuitenkaan tarvitse olla ystävä. Tärkein asia ystävydessä on se, että siitä on pidettävä hyvää huolta.

7.5 Ulos kaapista?

Ulos kaapista?

Kaapista ulostulolla tarkoitetaan sitä, että homo, lesbo tai bi-ihminen kumoaa häneen kohdistuvaa hetero-oletusta kertomalla siitä, että hän ei ihastu ollenkaan tai pelkää toista sukupuolta oleviin ihmisiin. Ulostulo ei kuitenkaan aina tarkoita aktiivista kertomista – ja aivan kaikille. Se voi olla sitä, että on sinut itsensä kanssa ja lähipiirissään. Ulostuloon eri tilanteissa vaikuttaa se, mitä tietoa tuntuu turvalliselta jakaa aivan arkisissa keskusteluissa ja mitä tuntuu mukavammalta eri syistä pitää omana tietonaan.

Ulostuloja pelätään usein turhaan. Ympäristössä voi olla pelkoa, tietämättömyyttä tai vääriä käsityksiä sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuutta kohtaan – tai vain tottumattomuutta puhua asiasta. Joskus läheisiltä voi kestää vain hetki tottua asiaan, joskus heillä voi mennä yhtä kauan asian pohtimiseen kuin sinulla itselläsi.

Jos ulostulo itselle tärkeimmille ihmisille tuntuu pelottavalta tai vaikealta, voi aloittaa juttelemalla asiasta jollekin toiselle, johon kokee voivansa luottaa. Esimerkiksi kouluterkkarille, sukulaiselle tai nuorisotyöntekijälle – ihmiselle, jolla on vähemmän sinuun kohdistuvia henkilökohtaisia odotuksia ja joka sen takia voi suhtautua asiaan neutraalimmin. Tämä ihminen voi olla sellainen, jonka mahdollinen tyrmäys ei aiheuta isoa menetystä. Luotettavan ihmisen kanssa voi pohdiskella mihin pelot perustuvat. Onko pelkona, että läheisimmät ihmiset torjuvat? Onko kyse epävarmuudesta – miten kerron, mikä on hyvä hetki? Yhdessä voidaan miettiä tapaa, miten asia otetaan puheeksi.

Jos tulee torjutuksi tai syrjityksi, on erityisen tärkeää muistaa, että vika ei ole itsessä, vaan epäoikeudenmukaisessa ja keskeneräisessä maailmassa, jossa yhdenvertaisuuden eteen on vielä paljon töitä tehtävänä. Parempaa maailmaa odotellessa on tärkeää löytää turvallisia tiloja ja ihmisiä, joiden kanssa voi olla turvallisesti oma itsensä ja joiden kanssa jakaa avoimesti iloja ja vastoinkäymisiä.

Tukea ja nevoja saat esimerkiksi täältä: seta.fi/nuoret ja täältä: heseta.fi/nuoret

8 VANHEMMUUS

ETUSIVU MIKÄ E-TALO TYTÖJEN E-TALO POIKIEN E-TALO SATEENKAARITILA CHAT KYSY - VASTAA NUORTEN OMAT JUTUT

VANHEMMUUS

Sateenkaariperheet

Voivatko nais- tai miesparit, tai transihmiset olla vanhempia?

Minustako äiti tai isä?

8.1 Sateenkaariperheet

Sateenkaariperheet

Erilaisia perhemuotoja on vaikka millä mitalla. On ydinperheitä, joissa perhe muodostuu lapsista ja lasten biologisista vanhemmista, uusperheitä, joissa on lapsia myös aiemmista parisuhteista ja sateenkaariperheitä. Sateenkaariperheet ovat lapsiperheitä, joissa yksi tai useampi vanhemmista kuuluu seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön. Erilaiset sateenkaariperheet voivat olla keskenään hyvinkin erilaisia.

Erilaisia sateenkaariperheitä:

- Ydinperheitä (naisparin tai miesparin)
- Apilaperheitä (2 miestä + nainen, 2 naista + mies, miespari + naispari)
- Ystäväperheitä (mies ja nainen yhdessä ilman parisuhdetta)
- Transihmisten perheitä (yksi tai useampi vanhemmista kuuluu sukupuolivähemmistöön, monenlaisia erilaisia kuvioita)
- Polyperheitä (useampi vanhempi, joiden välillä rakkaussuhteita)

8.2 Voivatko nais- tai miesparit, tai transihmiset olla vanhempia?

Sateenkaariperheet

Voivatko nais- tai miesparit, tai transihmiset olla vanhempia?

Vanhemmuudesta haaveileminen ja lapsien hankinta voi tulla eteen kenelle tahansa parisuhteen muodosta riippumatta. Miten niitä lapsia sitten voi saada jos ei ole parisuhteessa eri sukupuolta olevan kanssa?

Naisparien ja itsellisten naisten tapoja hankkia lapsia:

- Hedelmöityshoidot
- Tunnettu luovuttaja
- Lapsella voi olla isä
- Adoptio yksin

Miesparien ja itsellisten miesten tapoja hankkia lapsia:

- Lapsi tutun naisen kanssa
- Apilaperhe tai ystäväperhe
- Adoptio ulkomailta (ei käytännössä mahdollinen)
- Sijaisvanhemmuus
- Sijaissyntyys ulkomailla

Monilla naisparin osapuolilla, miesparin osapuolilla tai itsellisillä naisilla ja miehillä on lapsia myös aiemmista heterosuhteista.

Transihmisten tapoja hankkia lapsia:

- Pari, jonka toinen osapuoli on transsukupuolinen, saa useimmilla klinikoilla hedelmöityshoitoja samalla tavalla kuin mikä tahansa muukin pari
- Apilaperhe / ystäväperhe
- Omien sukusolujen pakastaminen ennen transprosessiin ryhtymistä on mahdollista useilla klinikoilla
- Juridinen tilanne vanhemmuuden osalta monissa tapauksissa epäselvä tai hankalasti järjestettävä

Lähde ja lisää tietoa sateenkaariperheistä löydät esim. täältä:

<http://www.sateenkaariperheet.fi/index.php>

8.3 Minustako äiti tai isä?

Sateenkaariperheet

Voivatko nais- tai miesparit, tai transihmiset olla vanhempia?

Minustako äiti tai isä?

Isäksi tai äidiksi tuleminen mullistaa monet asiat. Ennen kaikkea se tuo mukanaan suuren vastuun. Sekä äidille että isälle avautuu aivan uudenlainen maailma, jossa omat tarpeet on sysättävä pitkäksi aikaa tuonnemmaksi. Tunneside lapseen sidotaan heti lapsen synnyttyä ja parasta lapsen kannalta olisi, että hoivaajina olisivat niin äiti, kuin isäkin. Lasta suojaavia tekijöitä ovat samat kuin pienen ihmisen oikeudetkin, eli turvallisuus, hoiva, ulkoilu, virikkeet ja vanhempien läsnäolo. On myös hyvä muistaa, että lapseen tutustuu vain hänen kanssaan olemalla. Vanhempien merkitys lapselle on suuri lapsen ensihetkestä lähtien. Lisätietoa vanhemmaksi tulemisesta äidin näkökulmasta löydät Tyttöjen e-Talosta, ja isäksi tulosta voit lukea Poikien e-Talosta.

9 VÄKIVALTA

ETUSIVU MIKÄ E-TALO TYTÖJEN E-TALO POIKIEN E-TALO SATEENKAARITILA CHAT KYSY - VASTAA NUORTEN OMAT JUTUT

VÄKIVALTA

VÄKIVALTA JA SEN MUODOT

Mitä on väkivalta?

Mitä on fyysinen väkivalta?

Mitä on henkinen väkivalta?

Mitä on seksuaalinen väkivalta?

Voiko seksuaalista väkivaltaa tapahtua verkossa?

APUA JA TUKEA ON SAATAVILLA

Mistä saan apua väkivallan kokemuksiin?

9.1 Mitä on väkivalta?

VÄKIVALTA JA SEN MUODOT

Mitä on väkivalta?

Jokaisella on jokin mielikuva siitä, mitä väkivalta on. Väkivallalla voidaan tarkoittaa monia asioita, joilla loukataan ihmisen koskemattomuutta tai oikeuksia. Esimerkkejä väkivallan muodoista ovat henkinen, fyysinen ja seksuaalinen väkivalta. Väkivaltaa voi ilmetä vieraiden ihmisten välillä sekä kaikkein lähimmissä ihmissuhteissa, kuten perheen sisällä, kaverisuhteissa ja seurustelusuhteissa. Aina väkivaltaa ei ole helppo tunnistaa. Väkivallan kokemuksista voi seurata pitkäaikaisia henkiseen ja fyysiseen terveyteen vaikuttavia haittoja, jotka kohdistuvat uhriin itseensä sekä mahdollisesti hänen lähipiiriinsä. Siksi väkivalta on aina tärkeää tunnistaa. Väkivalta ei kuulu ihmisten välisiin suhteisiin. Sen käyttäminen on aina väärin ja merkki siitä, ettei kaikki ole kunnossa. Uhri ei ole koskaan vastuussa kokemastaan väkivallasta. Kuka tahansa voi joutua väkivallan uhriksi. Väkivallasta on tärkeää kertoa tilanteen ulkopuoliselle aikuiselle. Apua on tarjolla niin uhrille kuin väkivaltaa käyttävälle henkilöllekin.

9.2 Mitä on fyysinen väkivalta?

VÄKIVALTA JA SEN MUODOT

Mitä on väkivalta?

Mitä on fyysinen väkivalta?

Fyysinen väkivalta voi olla esimerkiksi kiinni pitämistä, liikkumisen estämistä, lyömistä, potkimista, raapimista, tönimistä, hiuksista repimistä, esineellä vahingoittamista tai kuristamista. Vaikka fyysinen väkivalta kajoaa uhrin kehoon, siitä ei välttämättä jää mustelmia tai muita jälkiä.

9.3 Mitä on henkinen väkivalta?

VÄKIVALTA JA SEN MUODOT

Mitä on väkivalta?

Mitä on fyysinen väkivalta?

Mitä on henkinen väkivalta?

Henkinen väkivalta voi olla mitä tahansa toimintaa, millä heikennetään toisen itsetuntoa ja itsemääräämistä. Se voi olla esimerkiksi nimittelyä, pilkkaamista, mitätöintiä, väkivallalla uhkaamista, nöyryyttämistä, toiminnan ja sosiaalisten suhteiden rajoittamista, kyttäämistä tai syytöksiä. Usein henkinen väkivalta alkaa pikkuhiljaa ja huomaamatta. Väkivallan käyttäjä voi saada uhrin uskomaan, että uhri itse on syyppää ja ansaitsee saamansa kohtelun tai että uhri kokee asiat väärin ja tulkitsee rakkauden ja välittämisen väkivaltana. Ulkopuolisten silmissä henkistä väkivaltaa käyttävä ihminen voi olla hurmaava ja sosiaalinen. Henkiseen väkivaltaan voi liittyä myös fyysisen väkivallan käyttöä.

9.4 Mitä on seksuaalinen väkivalta?

VÄKIVALTA JA SEN MUODOT

Mitä on väkivalta?

Mitä on fyysinen väkivalta?

Mitä on henkinen väkivalta?

Mitä on seksuaalinen väkivalta?

Seksuaalisella väkivallalla tarkoitetaan ihmisen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rikkomista. Kun niin tehdään, toiminta ei ole seksiä vaan väkivaltaa ja vallankäyttöä. Seksuaalisella väkivallalla tarkoitetaan monia eri asioita. Se voi olla esimerkiksi:

- pakottamista yhdyntään, suuseksiin, suutelemiseen, itsen tai toisen kosketteluun
- pakottamista seksiin liittyvien asioiden katseluun, kuunteluun
- ilman lupaa kuvaamista ja / tai kuvien levittämistä tai kuvilla kiristämistä
- nimittelyä, ehdottelua, lähentelyä, ahdistavaa kommentointia, johdattelua
- lahjontaa tai seksin / seksipalvelujen ostamista alaikäiseltä, ns. vastikkeellinen seksi
- seksuaalisen identiteetin tai kehityksen loukkaamista.

Seksuaalisen väkivallan tekijä voi olla tuttu ja luottamusta herättävä ihminen, uusi tuttavuus tai täysin vieras ihminen. Se voi olla esimerkiksi perheenjäsen, kaveri tai seurustelukumppani. Väkivallan tekijä voi yrittää vierittää syytä tapahtuneesta uhrille tai kiristää ja uhkailla uhria, jotta salaisuus pysyisi turvassa. Tekijä voi myös uhkailla sillä, ettei uhri voi todistaa jälkeensä suostumuksensa puutetta. Uhri ei kuitenkaan koskaan ole syyllinen, eikä häntä myöskään syytetä tapahtumista. Kun seksuaalinen hyväksikäyttö paljastuu, tekijä voidaan vaatia teostaan vastuuseen, uhri voi saada apua ja tilanteesta toipuminen voi alkaa.

9.5 Voiko seksuaalista väkivaltaa tapahtua verkossa?

VÄKIVALTA JA SEN MUODOT

Mitä on väkivalta?

Mitä on fyysinen väkivalta?

Mitä on henkinen väkivalta?

Mitä on seksuaalinen väkivalta?

Voiko seksuaalista väkivaltaa tapahtua verkossa?

Seksuaalista väkivaltaa tapahtuu myös internetin välityksellä. Sosiaalisen median ja älypuhelimien pikaviestiohjelmien kautta on mahdollista uusien hyvien tuttavuuksien lisäksi törmätä myös huonoksi paljastuviin uusiin tuttavuuksiin. Kaikki ihmiset eivät verkossa ole sitä mitä väittävät olevansa. Sosiaalinen media ja muut pikaviestimet ovat avanneet suoran yhteyden seksuaalista väkivaltaa suunnittelevien ihmisten ja potentiaalisten uhrien välille. Erityisesti lapset ja nuoret ovat pahaa aikovien kiinnostuksen kohteena. Nuorille juuri seksuaalisuuteen ja seksiin liittyvät keskustelut ja pyynnöt sekä ulkonäköön liittyvät kommentit ovat uutuuttaan kiinnostavampia kuin aikuisille. Kun uuden tuttavuuden kanssa siirrytään julkisesta kirjoittelusta yksityiseen chattiin tai viestittelyyn, mahdollisuudet väkivallan kokemuksille kasvavat. Väkivallan tekijä voi verkossa olla aikuinen tai nuori ihminen, myös tuttu.

9.6 Mistä saan apua väkivallan kokemuksiin?

APUA JA TUKEA ON SAATAVILLA

Mistä saan apua väkivallan kokemuksiin?

Jos joudut minkä tahansa väkivallan uhriksi, tai tarvitset apua väkivaltaisesta elämäntilanteesta pois pääsemiseksi, kerro siitä jollekin ihmiselle tai auttavalle niin pian kuin voit. Väkivalta ei koskaan ole uhrin syy eikä mikään tekijä, kuten humala, mustasukkaisuus tai uhrin käytökseen liittyvä asia vähennä väkivallan tekijän vastuuta. Väkivaltainen tilanne voidaan saada päättymään ja väkivallan aiheuttamia henkisiä ja fyysisiä haittoja voidaan hoitaa. Kaikista väkivaltaan liittyvistä kokemuksista voi kertoa:

- [Nuorten Exitissä](#) (seksuaalinen kaltoinkohtelu)
- [Nettipoliisille](#)
- [e-Taloon](#)
- [Rikosuhripäivystykseen](#)
- [Mannerheimin lastensuojeluliiton Nuortennettiin](#)
- [Pelastakaa Lapset ry:n Nuorten toimintaan](#)
- [Nettiturvakotiin](#)
- [Tyttöjen Talolle ja Poikien Talolle](#)
- [Monika-naiset](#) auttavat erityisesti maahanmuuttajataustaisia väkivaltaa kohdanneita tyttöjä ja naisia

Jos itse huomaat käyttäytyväsi huolestuttavalla tai väkivaltaisella tavalla, apua kannattaa hakea myös silloin. Tilanteen taustalla voi olla opittuja toiminnan malleja tai haasteita tunteiden ilmaisemisessa. Opittuja haitallisia toiminnan malleja on mahdollista korvata uusilla. Väkivaltaisesta käytöksestä pois opetteleminen lisää itsetuntemusta ja itseluottamusta. Harjoittelun myötä terveet ja turvalliset ihmissuhteet tulevat mahdollisiksi.

Väkivallan tekijälle apua löytyy:

- [Maria-akatemiasta](#) (naisille)
- [Nettiturvakodista](#) (kaikille)